दुष्टोना विनाशार्थं

साधुओंना परित्राणार्थं,

धर्म संस्थापनार्थं

हुं युगे युगे संभवुं छुं.

શ્રી કચ્છ દેશના કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની

કરાંચીમાં મળેલી પરિષદની

તા. ૮-૮-૧૯૨૦ થી શરૂ થતી બેઠકના કામકાજનો રિપોર્ટ.

(મરાઠી સાખી.)

ધર્મ કર્મને ધોઈ નાખ્યાં, ગાડર સમ ઝુકાવી,
ઉપરથી ઉપહાસ્ય કરાવી, ગાઠનું ગરથ ગુમાવી,
આવી રસમ થકી ભાવી.
ભુંસ્યુ શર્મ જરી ના'વી......આવી.

સ્વજ્ઞાતિ બંધુઓ માટે સભા તરફથી

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

યુવક મંડળના સેક્રેટરી.

શીવજી કાનજી પારસીઆ નખત્રાણાવાળા.

રણછોડ લાઇન—કરાંચી.

શ્રી "સત્યનારાયણ" પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં પટેલ મોતીલાલ કાળીદાસે છાપ્યો.
ઠે. સીવીલ હાસ્પિતાલ સામે પાનાભાઇની વાડીમાં—અમદાવાદ.

दुष्टोना विनाशार्थे

साधूओना परित्राणार्थे,

धर्म संस्थापनार्थे

हुं युगे युगे संभवुं छुं.

શ્રી કચ્છ દેશના કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની

કરાંચીમાં મળેલી પરિષદની

તા. ૮–૮–૧૯૨૦ થી શરૂ થતી બેઠકના કામકાજનો રિપોર્ટ.

(મરાઠી સાખી.)

ધર્મ કર્મને ધોઈ નાખ્યાં, ગાડર સમ ઝુકાવી,
ઉપરથી ઉપહાસ્ય કરાવી, ગાઠનું ગરથ ગુમાવી,
આવી રસમ થકી ભાવી.
ભુંડ્યુ શર્મ જરી નાવી......આવી.

સ્વજ્ઞાતિ બંધુઓ માટે સભા તરફથી

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

યુવક મંડળના સેક્રેટરી.

શીવજી કાનજી પારસીઆ નખત્રાણાવાળા.

રણછોડ લાઇન—કરાંચી.

શ્રી "સત્યનારાયણ" પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં પટેલ મોતીલાલ કાળીદાસે છાપ્યો.
ઠે. સીવીલ હોસ્પિતાલ સામે પાનાભાઇની વાડીમાં—અમદાવાદ.

અગત્યનો ખુલાસો.

કરાંચીના યુવક મંડળને વીરાણી સભાનો રીપોર્ટ મળ્યા પછી દરેકે દરેક ભાઈના વીચારો જ્ઞાતિના આગેવાનોના જુલ્મ સામે પુરજોસથી લડત કરી આપણા ભાઇઓને તે જુલ્મી આગેવાનો કોઇપણ પ્રકારનો જુલ્મ ન કરી શકે તેના માટે પુરજોસથી લડત કરવાની સંપુર્ણ ઇચ્છા થઇ હતી અને કેટલાક જુવાન ભાઇઓએ પોતાના તરફના વીચારો મંડળને જણાવ્યા હતા. આવા પ્રકારનું વાતાવરણ ચાલતું હતું તે દરમ્યાન પરમકૃપાળુ સ્વામી શ્રી રેવાનંદજી કચ્છ વીરાણીથી મુંબઈ આવ્યા અને ત્યાંથી કરાંચી પધાર્યા. સ્વામીજીએ કચ્છી કડવા પાટીદાર જ્ઞાતીના હીત અર્થે પોતાનું જીવન સમરપણ કર્યું છે. એ મહાપુરૂષના બોધથી બધા ભાઈઓના હ્રદયમાં જાણે દૈવી ચમત્કાર થયો હોય એવો ભાસ થતો હતો. સ્વામીજીએ કહ્યું કે હું તમને જ્ઞાનનો બોધ આપું તે પહેલાં તમે જ્ઞાનના બોધને લાયક થાવ એ મારી ખાસ જીજ્ઞાસા છે. તમારી જ્ઞાતીની અધમ દશા થઇ ગઈ છે. તેનો પુનરોધાર કરો અને એક મોટી ગંજાવર સભા ભરો અને તમારા જુલ્મી આગેવાનો તેમજ તમારી જ્ઞાતીના નઠારા રીત રીવાજોને નાબુદ કરવાના ઠરાવો કરી આખી જ્ઞાતિને ઉત્તેજન આપવા તૈયાર થાઓ અને એક મોટી સભા કરાંચીમાં ભરો. સભાઓમાં શું શું ઠરાવો કરવા અને જ્ઞાતીમાં શું અધમ રીત રીવાજ છે તે જો જાણવાની ઇચ્છા હોય તો તમે ભાઈ નારાયણજી રામજીભાઇને મુંબઇથી તેડાવો. તે ભાઇ હજારો કામ પડતાં મુકી પોતાની જ્ઞાતીના હીતનું કામ હશે તે પેહેલું કરશે એવી મારી પકી ખાત્રી છે. મેં વીરાણીમાં એ ભાઇનું કામકાજ જોયું છે. સ્વામીજીના અભીપ્રાયને બધા ભાઇઓ સંમત થયા અને નારાયણજી ભાઇને કરાંચી તેડાવવા એક તાર કર્યો તેમજ એક પત્ર વિગતવાર લખ્યો જે ઉપરથી ભાઈ નારાયણજી રામજી તથા ભાઈ રતનસી ખીમજી બેતાણી આ બંને ભાઇઓ કરાંચીમ આવ્યા, તેમને જ્ઞાતિના આગેવાનોએ તેમજ યુવકમંડળ તરફથી સારૂં માન આપવામાં આવ્યું હતું. એ ભાઇઓએ ત્રણ દીવસ સુધી પોતાના અનુભવનું જ્ઞાન જ્ઞાતી ભાઇઓને આપવાથી આખી કરાંચીની જ્ઞાતીએ સર્વાનુમતે સભા બોલાવવાનો ઠરાવ કર્યો અને તે સભાના પ્રમુખ તરીકે ગામ માનકુવાના રહીશ ભાઇ રાજારામ શામજી ધોળુને પસંદ કર્યા અને સર્વાનુમતે તે વાત પાસ થઇ. મુંબઇ તાર કરવામાં આવ્યો અને મુંબઇવાળા બધા ભાઇઓએ કબુલ કરી ઘણાજ ટુંકા વખતમાં કરાંચીમાં આવ્યા અને સભા ભરવાનુ કાર્ય નીર્વિઘ્ને પસાર થયું.

શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર યુવકમંડળના સેક્રેટરી.

કાનજી સીવજી પારસીઆ.

॥ श्री उमादेव्याः कृपास्तु ॥

શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર પરિષદ.

પહેલી બેઠક—કરાંચી.

(તા. ૮-૯-૧૦-૧૧ મી ઓગષ્ટ સને ૧૯૨૦.)

કરાંચીમાં કચ્છના કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની સભા બોલાવવાની વાત કરવી સહેલ હતી પરંતુ તેવી વાત સ્વીકાર્યા પછી કાર્યની સરૂવાત જ્યારે થાય છે ત્યારે કામ કરવાની અને સાધનો પ્રાપ્ત કરવાની ખરી મુશ્કેલી જણાય છે. તેમાં બહાર ગામથી આવેલા મેમાનોની સરભરા અને સગવડ કરવાની મુશ્કેલી હોય છે, તે તો જેણે એવી મુશ્કેલીઓ પસાર કરી હોય તેનેજ ખબર પડે. ચાલુ સમયમાં કરાંચી જેવા મોટા શહેરમાં ઉતારાની સગવડ કરવી એ ઘણીજ મુશ્કેલીનું કામ છે, છતાં સન્માનકારીણી સભાએ મુંબઇથી પધારેલા ભાઇઓના માટે એક વિશાળ જગ્યા શેઠ વાલજી રત્ના ઉમરસીના પોતાના રહેવાના મકાનમાં રાખી હતી. પરોપકારી શેઠ સાહેબે મુંબઇથી તેમજ અન્ય સ્થળેથી આવેલા ભાઇઓની સગવડની ખાતર બે મોટા હોલ, એક રસોડું, નળ સંડાસ વિગેરેની ઉત્તમ પ્રકારની સગવડ કરી આપવા ઉપરાંત રાત્રી અને દીવસે સેંકડો માણસોની આવજાનું દુઃખ સહન કરવા ઉપરાંત પોતાની મોટર ગાડી, તેમજ ઘોડાગાડીઓનો પણ છુટથી ઉપયોગ કરવાને આપ્યો હતો. સભાના મુકરર કરેલા દીવસોથી અગાઉ ત્રણેક દીવસ પહેલાં કેટલાક બન્ધુઓએ સીંધ, હૈદ્રાબાદ, સખર, સીધાતપુર, મીરપુરખાસ, કોટડી, મલીર, વગેરે ગામોએથી પોતાની હાજરી આપવી સરૂ કરી હતી. સભા મંડપની રચના રણછોડ લેનમાં કણબી ભાઇઓ રહે છે એજ મોટા કંપાઉન્ડના વિસાળ ચોગાનમાં કરવામાં આવી હતી. ટુંક વખતમાં સભા મંડપને વિવિધ પ્રકારના ધજા પતાકાથી સણગારીને કીટસન લાઇટની ચારે કોર બતીઓથી સભાના ગૌરવમાં ઓર વધારો કરવામાં આવ્યો હતો. વોલન્ટીઅરોના માથે જે ફરજ નાખવામાં આવી હતી તે ઘણી સખત હોવા છતાં તેઓ આનંદની સાથે બજાવતા હતા. સ્વયંસેવકોનો મોટો ભાગ કરાંચીમાં રહેનાર યુવકોનોજ હતો અને તેના કેપટન તરીકે ભાઈ શીવજી લધા નખત્રાણાવાળાએ સભાના કાર્યમાં ઘણીજ મહેનત લઇ તેને દીપાવ્યું હતું. મુંબઇથી પધારેલા ભાઇઓની ભોજનશાળાની વ્યવસ્થા કરાંચીના યુવક મંડળના સેક્રેટરી ભાઈ શીવજી કાનજી તથા ગામ વિરાણીવાળા ભાઈ કરશન માના ખેતાણીએ સ્વીકારી હતી અને બાકીના સીંધ પ્રાંતમાંથી આવેલા મેમાનો સહુ પોતપોતાના સગા વ્હાલાને ત્યાં ઉતર્યા હતા. સભા મંડપનું કામ રીસેપ્સન કમીટીના પ્રમુખ સાહેબ ભાઇ નાનજી પચાણ તથા ગામ વીરાણીવાળા ભાઈ વીશ્રામ પાંચા ગાંગાણી તથા ગામ નખત્રાણાવાળા ભાઇ ખેતા ડોસા ચોકારે સ્વીકાર્યું હતું. તા. ૮-૮-૧૯૨૦ ના રોજ

1920-08-08 -1st -KKP Gnati Parishad -between 08 to 11-Aug-1920 (199)

મહેરબાન પ્રમુખ સાહેબ તથા બીજા મેમાનો મુંબઈ તેમજ સીંધ પ્રાંતમાંથી આવનાર હોવાથી તેમને કરાંચીના સ્ટેશન ઉપર લેવાને સ્વાગત મંડળના કેટલાક સભ્ય નેતાઓ વોલીન્ટીઅરો અને સ્વામીશ્રી રેવાનંદજી તથા રા. રા. નારાયણજી રામજીભાઈ તથા રતનસી ખીમજી વિગેરે આસરે દોઢસોએક માણસો સ્ટેશન ઉપર ગયું હતું. અને સરઘસના રૂપમાં મહેરબાન પ્રમુખ સાહેબ અને મુંબઇ ઇત્યાદી સ્થળોએથી પધારેલા અન્ય જ્ઞાતિ ભાઇઓ અને બહેનોનું સરગસ શેઠ ચના ઉમરસીના બંગલે—ઉતારે—ગયું હતું. તેમજ વ્યવસ્થાપક કમીટીના પ્રમુખ સાહેબ તથા આપણી જ્ઞાતિના હજારો ભાઇઓએ આ-વેલા મેમાનોને આવકાર આપ્યો હતો. આજે રવિવારનો દિવસ હોવાથી આપણા ભાઇઓ કોઇ પણ કામ ધંધે ગયા નહોતા અને તેઓ મુંબઈ તેમજ અન્ય સ્થળોએથી આવનાર ભાઇઓના દર્શન, તેમજ તેમના મોઢાંથી જ્ઞાતિહીતની વાતો સાંભળવાને ઉત્સુક હતા. જેથી સભાનું કામ બધા ભાઇઓની ખાસ ઇચ્છાથી તેજ રાત્રે આઠ વાગે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. સભાના ટાઇમથી અગાઉ કરાંચીમાં વસ્તા આપણા ભાઇઓ જુદી જુદી દશ કમ્પાઉન્ડોમાં રહે છે ત્યાંથી બધાં પરવારીને બાઇઓ તેમજ ભાઇઓએ સાડાસાત વાગ્યા પહેલાં તો સભામાં હાજરી આપી હતી. તે સીવાય આપણા ગુજરાત અને કાઠીઆવાડમાં રહેતા લેવાપાટીદાર બન્ધુઓની બસોએક ભાઇઓની હાજરી સભામાં જણાતી હતી. વળી કચ્છ દેશના ગુજર સુતાર ભાઇઓ તેમજ ગુજર લુવાર ભાઇઓની મોટી સંખ્યાની સભામાં હાજરી હતી, કુલ સંખ્યા લગભગ ૨૨૦૦ માણસની હતી. તેમાં ૫૦૦ સુભાગ્ય ઓ અને ૧૭૦૦ પુરૂષોની સંખ્યા દ્રષ્ટીગોચર થઇ હતી. સભા મંડપના ત્રણ દરવાજા વિવિધ પ્રકારનાં ઝાડ પાનોથી સણગારેવામાં આવ્યા હતા. અને સોનેરી અક્ષરે શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર પરિષદ્ એવા લેખો ટાંગવામાં આવ્યા હતા. સભાના પુલપીટ ઉપર પચીસેક ખુરસીઓ ગોઠવવામાં આવી હતી. તેમજ મે. પ્રમુખ સાહેબના માટે અને રીપોર્ટરોના માટે ખાસ એકક ગોઠવવામાં આવી હતી. પ્રમુખ સાહેબના ટેબલના મધ્ય ભાગમાં દેવી શ્રી ઉમામાતાની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. અને તે માતુશ્રીના નીચે એક સુંદર ફોટાને ફુલોથી સણગારવામાં આવ્યો હતો. એ ફોટો આપણી ગુજરાતની જ્ઞાતિના અદ્વીતીય કર્મવીર જ્ઞાતિ ભક્ત, સદ્દગત ભાઇ પુરૂષોત્તમદાસ લલ્લુભાઇ શ્રી કડવા પાટીદાર સમાજના જનરલ સેક્રેટરી અને "કડવાવિજય"ના આદ્ય તંત્રી જ્ઞાતિ સુધારક ભાઇનો હતો. આવી રીતે ઉંચા પ્રકારની ધ્યાન ખેંચનારી ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી, આપણી જ્ઞાતિ તેમજ અન્ય જ્ઞાતિના ભાઇઓ તેમજ બ્હેનોને સભામાં ભાગ લેવાના માટે કંઈ પણ ફી રાખવામાં આવી નહોતી, બરોબર આઠ વાગતાં મહેરબાન પ્રમુખ સાહેબ તથા બીજા અન્ય ગૃહસ્થો અને રાજમાન કે. બી. પટેલ વિગેરે સભામાં પધારતાં આખી સભાએ ઉભા થઇ તેમને માન આપ્યું હતું, અને મહેરબાન પ્રમુખ સાહેબની જય, માતા ઉમીયાજીની જય, વિગેરે શબ્દોનો ધ્વની થઇ રહ્યો હતો. ત્યારબાદ સભાની કામકાજની સરૂઆતમાં બેન દેવકુંવર બ્હેને સંગીતના સાધનો સાથે ઉમીયાદેવીની સ્તુતી કરનારૂં મંગળાચરણ ગાયું હતું. જે ઘણુંજ મધુર અને મનોરંજક લાગવાથી શ્રોતાઓના હૃદયમાં હર્ષનો પાર રહેતો નહોતો. તે સંગીત નીચે પ્રમાણે હતું.

તે વખતે આપણી સમાજની વસ્તી ૩૦,૦૦૦ની હતી

કરાંચીની બેઠક વખતે દેવકુંવર બ્હેને ગાયેલું,

મંગળાચરણ.

(રાગ—કલ્યાણ.)

હે માતુ પાર્વતી, અમે વંદીએ સતી,
અનંત શકતી ઈશ્વરી, કૃપા કરો અતી. ટેક.
વિઘ્ન વિદારી કાર્ય સુધારી, જગ જનુની પ્રતીપાળ;
મંગળકારી કર શીર ધારી, લ્યો શિશુની સંભાળ.... હે માતુ.
જ્ઞાન હિત તજી માન બન્યા, મા બાળક દીન સમાન;
હૃદય ચક્ષુ ઉઘાડો સત્વર, થાય સ્વરૂપનું ભાન.... હે માતુ.
લેશ વિલંબ હવે નાહે કરશો, તજો હોય જો રોશ,
અંતરની આશીષ સમરપી, ક્ષમા કરો સહુ દોષ.... હે માતુ.
જનુનિ આરત અતિ કરાવે, વધે ન વડપણ લેશ;
કષ્ટ મુક્ત સંતાન બનેથી, વડપણ વધે વિશેષ.... હે માતુ.
વરદાઈ વર આપો એવો, પુરણ થાએકામ ;
અમર સુખનો સુર્ય પ્રકાશે, જય વરતે સહુ ઠામ.... હે માતુ.

ઉપર મુજબ મંગળાચરણ થઈ રહ્યા બાદ સન્માન કારિણી સભાના પ્રમુખ ભાઇશ્રી નાનજીભાઇ પચાણ નાકરાણી ગામ નખત્રાણાવાળાએ પધારેલા બંધુઓને આવકાર આપતાં નીચે પ્રમાણે બોધદાયક, તેમજ મનરંજન અને અસરકારક ભાષણ કર્યું હતું.

સ્વાગત મંડળના પ્રમુખ ભાઇશ્રી નાનજી પચાણનું ભાષણ—

પતિતપાવની ગંગાસ્વરૂપ જ્ઞાતિના પ્રિય બંધુઓ, સદ્ગૃહસ્થો, માતાઓ અને બહેનો!

આજે આપણી જ્ઞાતિની ઉન્નતી અર્થે, જે ગંજાવર સભા મળી છે તે સભામાં દુર દુરથી જે ભાઇઓ ઘણીજ તકલીફ વેઠી અત્રે પધારેલા છે તેઓને આવકાર આપવાનું માન અત્રેના મારા જ્ઞાતિ બન્ધુઓએ મને સોંપ્યું છે જેથી હું મારી પોતાની જાતને અહોભાગ્ય માનું છું અને સભામાં પધારેલા સઘળા ભાઇઓના માટે કરાંચીમાં વસતા આપણા જ્ઞાતિ ભાઇઓ તરફથી હું આપ સર્વે ભાઇઓનો ઉપકાર માનું છું. આપણી જ્ઞાતિનો આજનો દીવસ ઈતીહાસમાં હમેશના માટે સોનેરી અક્ષરે કોતરાઈ રહેશે એટલુંજ નહી પણ આજનો દીવસ ઘણોજ પવીત્ર અને માંગળિક છે, જે એક તહેવાર તરીકે પણ આપણે પાળી શકીએ એમ હું માનું છું. આપણી કચ્છની જ્ઞાતિમાં આપણી ઉન્નતી અર્થે ઘણી સભાઓ મળી છે પરંતુ આવી અપૂર્વ ગંજાવર સભા જ્ઞાતિના હીત અર્થે જો મળી

52 villages of KKP

હોએ તો હું ભાર મુકીને કહીશ કે તે આ કરાંચીમાંજ પહેલી સભા છે. કારણ કે આખા કચ્છ દેશમાં લગભગ બાવન ગામમાં આપણી જ્ઞાતિ વસેલી છે અને તે બાવન ગામમાંના ભાઇઓના સમુદાયના વૈરાટ સ્વરૂપની મળેલી આ સભા કચ્છ દેશમાંના ખેડાઈથી ખેંગાર પર અથવા વાગડમાં આડેસરથી લખપત સુધીમાં વસ્તા તમામ ભાઇઓની આ સભા આવા ઉત્તમ પ્રકારના સમુદાયથી ભેગી થાએ અને આપણી જ્ઞાતિની ઉન્નતિ અર્થે આપણે કંઈ વિચાર કરી શકીએ એના માટે તો આ કરાંચી શહેરજ ભાગ્યશાળી છે.

કરાંચીમાં વસ્તા મારા જુવાન ભાઇઓના હૃદયમાં ઘણા દીવસો થયાં જે ઉત્કંઠા હતી તે પરમકૃપાળુ આપણી કુળદેવી ઉમાદેવીના પ્રતાપે આજે પરિપૂર્ણ થએલી જોઇ મને અત્યંત આનંદ થાય છે. અને હું સાથે સાથે કહીશ કે આપણી જ્ઞાતિનું શ્રેય કરવા માટે કેટલાક આપણા જ્ઞાતિ ભાઇઓ પોતાની જીંદગી જ્ઞાતિસેવામાં અર્પણ કરી આપણને સન્માર્ગે દોરી જવાને જે પ્રયત્ન કરે છે તેવા વીર બન્ધુઓની હાજરી આ સભામાં હોવાથી ઘણોજ આનંદ પ્રાપ્ત થાય છે, તે સિવાય જુના વિચારના ભાઇઓએ પણ જ્ઞાતિ હીતની વાત હૃદયમાં ધરી આજે સભામાં પધારી અમારા આમંત્રણને માન આપ્યું છે, જેના માટે હું ખાસ તેમનો ઉપકાર માનું છું. એક હાથે તાળી પડતી નથી, એ સુત્રના આધારે હું કહીશ કે મુંબાઈવાસી ભાઇઓએ પણ આપણી જ્ઞાતિના ભલા માટે ઘણી સભાઓ ભરી જ્ઞાતિ પ્રત્યેની લાગણીઓ પ્રદર્શીત કરી છે, તેમજ કરાંચીના યુવક મંડળે પણ જ્ઞાતિહીતની સારી સેવા બજાવી છે. જેની અસર આપણા દેશમાં બેઠેલા ભાઇઓને સારી રીતે થઈ છે. હજુ આપણે આપણી જ્ઞાતિના હીતના માટે કશું કરી શકયા નથી. આપ દીર્ઘ દ્રષ્ટીથી જોશો તો તમને જરૂર જણાશે કે દુનીઆની પ્રજા પોતાની ઉન્નતિ અર્થે કેટલા વેગથી પ્રવૃત્તિ કરી રહી છે. આપણી માફક કઇ જ્ઞાતિ અને કઈ પ્રજા ઉંઘે છે? આપણે હાલ જે સ્થિતિમાં છીએ તે સ્થિતિમાં હજુ સુધારો નહીં કરીએ તો આપણી જ્ઞાતિ કઈ દશાને પ્રાપ્ત થશે તેનો આપણે ખાસ વીચાર કરવાની જરૂર છે. આગળ વધેલી અન્ય જ્ઞાતિઓ જેને તમે હલકી અને ઉતરતા વર્ગની કે કઇ જાતની માનો છો તેનું દાસત્વ કરવાનો જમાનો આવી જાય તે પહેલાં આપણે જાગૃત નહીં થઇએ તો આપણી પાછળ થનારી પ્રજા કેવા પ્રકારના શ્રાપ દેશે તેનો ખ્યાલ કરવાની ઘણીજ જરૂર છે. જે સમયે પ્રજાઓનું પ્રારબ્ધ વિજળીના વેગે ઘડાય છે તેવા અણીના પ્રસંગે પણ આપણે ઘોર નીંદ્રા, પ્રમાદ, બેદરકારી કીવા ગફલતમાં રહીશું તો શું આપણને તે વિશેષ અધોગતિ પ્રાપ્ત કરાવનારૂં નહીં થાએ એમ તમે માનો છો? મારૂં તો ખાત્રીપૂર્વક માનવું છે કે આપ આપના અંતર આત્માને પુછશો તોપણ તમને સાફ જણાયા સિવાય રહેશે નહીં. આપણું કલ્યાણ સાધવા માટે સાંપ્રત સમય એક સોનેરી તક છે. જેથી જેમ બને તેમ જ્ઞાતિમત કેળવી તેને આગળ વધારવાની ખાસ જરૂર છે. તો બન્ધુઓ જાગૃત થાઓ અને જ્ઞાતિહીતના માટે તન મન અને ધનથી મદદ આપી તમારૂં જ્ઞાતિ અભિમાન પ્રગટ કરો. આપણે બધા ભેગા થઈ એકત્ર પુરૂષાર્થ કરવાથી આપણી જ્ઞાતિનું શ્રેય જલદી સાધી શકશું એવી શ્રદ્ધા રાખી એક બીજા તરફના ગમે તેવા રાગ દ્વેષ છોડી દઈ જ્ઞાતિ સેવા કરવાનું કાર્ય કરવામાં આપણે સામેલ થઈશું તો આપણી કાર્યસિદ્ધી જલદીથી સફળ થશે તેમાં જરાપણ સંશય નથી. ભાગ્યદેવી આપણાપર કૃપા કરવા તૈયાર છે માત્ર આપણે-

આપણી જ્ઞાતિ ઊંઘતી હતી

પ્રમાદજ તેમાં અંતરાય નાંખે છે. આટલું બોલ્યા પછી હું આપણી જ્ઞાતિમાં આપણને અધમ દશા તરફ લઈ જનારા કેટલાક નઠારા રીતરીવાજો ઘણા વખતથી પડી ગયા છે. એના માટે હું આપનું ધ્યાન ખેંચવા ઈચ્છું છું. મારે દીલગીરી સાથે કહેવું પડે છે કે આપણાજ ભાઈઓ ગુજરાત, કાઠીઆવાડ, માળવા, ખાનદેશ, ઈત્યાદી ઠેકાણે વસે છે ત્યાં તમે જોશો તો ઘણા ભાઈઓ ગ્રેજ્યુએટ થએલા મળી આવશે. મેટ્રીકની પરિક્ષા પસાર કરેલાની સંખ્યા સેંકડોની જણાશે. વકીલ, બેરીષ્ટર, ડાકટર અને જુદા જુદા હુદ્દા ભોગવતા જોશો. એ ભાઈઓ કયાં અને આપણા કચ્છ તરફના ભાઈઓની સ્થિતિ તરફ તમે જોશો તો તમને દીલગીરીનો પાર રહેશે નહીં. કચ્છ દેશમાં આપણી કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની વસ્તીની સંખ્યા લગભગ ત્રીસહજાર માણસની છે. છતાં આવા સુધારાના વખતમાં પણ તેમાંથી એક પણ ભાઈ હજુ મેટ્રીક થયો નથી. આખી જ્ઞાતિમાં નજર ફેરવશો તો માત્ર અપવાદ રૂપે એક ભાઈ વેલજી રામજી નખત્રાણાવાળાએ અંગ્રેજી છઠું ધોરણ પાસ કર્યું છે. તે સિવાય બીજા બે ભાઈઓએ ત્રીજી અને ચોથી અંગ્રેજી સુધીનો અભ્યાસ કરવાનું સાંભળ્યું છે. ત્યારે ગુજરતી પાંચ ચોપડી ભણેલાની સંખ્યા ભાગ્યેજ પચીસેકની આવી શકસે આવા પ્રકારની કેળવણીથી આપણે આપણું હીત કયાંથી સાધી શકીએ? દુનીઆના માણસો આપણને કહે છે કે 'કણબી પશુ ન માનવી" તે શું ખોટું છે? કેળવાએલા માણસો પોતાની તેમજ પોતાની જ્ઞાતિની ગામની અને દેશની ઉન્નતિ કરી શકે છે. મોટી ખામી તો આપણામાં કેળવણીની છે. જ્યાં દીકરાઓને કેળવણી આપવામાં આપણે કંજુસાઈ કરીએ છીએ ત્યારે દીકરીઓને કેળવણી તો કયાંથી અપાય? આપણી જ્ઞાતિના કમભાગ્યે આપણે ખરેખર આ વિચાર કોઈ દહાડો કરતાજ નથી. ગુજરાત, કાઠીઆવાડમાં આપણી જ્ઞાતિની ઘણી બ્હેનોએ ગુજરાતી સાત ચોપડી સુધીનો અને તેથી પણ આગળ ઈંગ્રેજી અને સંસ્કૃતનો અભ્યાસ કર્યાનું આપણે સાંભળીએ છીએ. ત્યારે આપણા કચ્છ દેશમાં આપણી કોઈ બેન દીકરીને ભણાવવાનું આપણને હજુ સ્વપનું પણ આવતું નથી. આજે સભાની શરૂવાતમાં વીરાણી મોટીવાળા ભાઈ નાયા સાવજીની દીકરી બ્હેન દેવકુંવર બ્હેને શરૂવાતમાં મંગળાચરણ ગાયું તેથી આખી સભાને ઘણીજ નવાઈ લાગી હતી. કેટલાક ભાઈઓ અને બ્હેનોને પ્રેમનાં આંસુઓ આવ્યાં હતાં. મારા સાંભળવા પ્રમાણે બેન દેવકુંવરે ગુજરાતી પાંચ ચોપડીનો અભ્યાસ કર્યો છે અને હજુ એનો અભ્યાસ ચાલુ છે. ધન્ય છે નાયાભાઈને તેમજ તેમનાં ધર્મપત્નીને કે પોતાની દીકરીને ભણાવી સુશીલ બનાવવા પોતાનો ધર્મ અદા કરે છે. હું તો બ્હેન દેવકુંવરનો દાખલો લેવા એકેકા સમાજનો તેમજ માતાઓને વિનંતી કરૂં છું. કે તમે પણ સહુ પોતપોતાની દીકરીઓને ભણાવતા હોતો કેવું સારૂં. દીકરીઓનું ભણતર ઘણુંજ કામનું છે કારણકે એ ભવિષ્યની માતાઓ છે. ભણેલ હશે તો ઘરમાં દરેકે દરેક બાબતમાં ઉપયોગી થઈ પડશે. આપણા ભાઈઓ પરદેશમાં ધંધા અર્થે જાય છે અને ત્યાંથી દેશમાં કાગળ મોકલે છે ત્યારે એ કાગળ વંચાવવાને કેટલી ઓસીયાળ ભોગવવી પડે છે એ તમે સૌ જાણો છો તે સિવાય પણ પગલે પગલે ભણતરની જરૂર પડે છે. આ વિષય એટલો બધો અગત્યનો તેમજ ગહન છે કે એના માટે જેટલું બોલીએ એટલું થોડું છે. આપણામાં બાળલગ્ન જેવા નઠારા રીત રિવાજો જડ ઘાલીને બેઠા છે. બાળલગ્નથી આપણને કેટલું સોસવું પડે છે તેનો વિચાર કરશો પણ આપણે તેમજ કચ્છમાં આપણા

એક પણ ભાઈ મેટ્રિક થયો નથી

કણબી પશુના માનવી

1920-08-08 -1st -KKP Gnati Parishad -between 08 to 11-Aug-1920 (199)

આગેવાન ગેઢેરાઓ કરતા નથી. અગીઆર કે બારે વર્ષે લગ્ન આવે તોપણ બળતરા કે હૈયાહોળી મટે નહિ, મહીના અને દોઢ મહિનાનાં બાળકોને પરણાવી આપણે જે લહાવો લઈએ છીએ છતાં ભવીષ્યમાં એ લગ્ન કેવાં નીવડે છે, તે તમો સૌ જાણો છો. આ બાળલગ્નના પ્રતાપે છોકરાંઓનો ઘરસંસાર ઝેરરૂપ બને છે. ઘણાંક કજોડાં થાય છે અને છેવટે કુર્મી ક્ષત્રિય જેવી ઉંચ જ્ઞાતિ હોવા છતાં પણ છૂટાછેડા કરવા પડે છે. આવા બધા અનર્થનું મુળ બાળલગ્ન છે એ સદંતર નાબુદ કરવાની ઘણીજ જરૂર છે. તે સિવાય આપણામાં મરણ પાછળના જમણો કરી જ્ઞાતિની જે અધમ દશા થઇ છે તેનો તમો સઘળા ભાઇઓને પણ પાકો અનુભવ છે. આપણો કચ્છમાં જે મિરાસ ચાસ હતો તે ગીરો મુકીને પરદેશનાં ઝાડ જોવાના શોખથી નથી આવ્યા, પરંતુ બાપદાદાના પછવાડે કારજ કરવાના કરજમાં ડુબી જવાથી અત્રે લાકડાં વ્હેરવા આવ્યા છીએ. મરણ પાછળ મોટાં ખર્ચો કરી જ્ઞાતિ ભોજન કરવાનું કોઇપણ શાસ્ત્રમાં લખ્યું નથી. છતાં મરી જનારને પુન્ય થાએ એવા હેતુથી આપણામાં ગુના છોડાવવા બાવની ક્રીયા કરવામાં આવે છે તેમજ રૂઢીને વશ થઇ દેખાદેખી જ્ઞાતિભોજન કરવાની એક પૃથા પડી ગઈ છે જેની કંઇ પણ આવસ્યકતા નથી. બાવા ઇમામસાહની પાસે અથવા તેમના પાટ આગળ મરનાર નીમીતે પૈસા આપવાથી પાપમુક્ત થવાય છે એ વાત તદન ગળત છે. હું ખાત્રીપૂર્વક કહું છું કે આપણી આર્થીક સ્થિતિને દુઃખદાઈ બનાવનાર તો આ મરણ પાછળનાં—પોચ હોય કે ન હોય તોપણ—ફરજીયાત જમણ કરવું પડે છે તેજ છે. બન્ધુઓ હું આપને વિનંતી કરૂં છું કે આપણી જ્ઞાતિનું હીત ઇચ્છતા હો તો આપણી જ્ઞાતિને પૈસા સંબંધી પાયમાલી કરનાર મરણ પાછળનાં જમણો સદંતર બંધ કરવાં જોઇએ. મેં આપણી જ્ઞાતિની અધમ દશાના માટે કેળવણીની ખામી, તેમજ બાળલગ્નથી આપણી પ્રજા નીમહ્ય બની છે તેમજ મરણ પાછળનાં જમણો કરવાથી આપણી પૈસા સંબંધી દુરદશા થઇ છે તેના માટે સહેજ ઇસારો કર્યો છે. તે સિવાય આપણી વધુ પાયમાલી આપણા જ્ઞાતિ બંધનની છે. આગેવાન ગેઢેરાઓએ આપણને એવા બંધનમાં બાંધ્યા છે કે આપણે રીતરીવાજ નકારા હોય તેનો પણ ત્યાગ કરી શક્તા નથી. તે સિવાય ગેઢેરાઓના જુલમની વાતો આજે ઠેકાણે ઠેકાણેથી સંભળાય છે. જ્ઞાતિપંચના પૈસા ઉપર તાગડધીન્ના કરનાર આગેવાનોની પોલો હવે છેકજ ઉઘાડી પડી છે. તેમના નીંદવા લાયક કૃત્યો ઉપર કમકમાટી ઉપજે છે જ્ઞાતિના ગરીબ ભાઇઓના પરસેવાના પૈસાનો તે ઘણોજ ગેરઉપયોગ કરે છે, તે સઘળું નીરાણી સભાના રીપોર્ટથી આપણે જાણ્યું છે. હવે તો હદ વળી ગઇ છે. છતાં મારી ખાત્રી છે કે જુલ્મી આગેવાનો પોતાના ઝાલીમ કૃત્યોના માટે પસ્તાવો કરે કે પંચના પૈસાનું રક્ષણ કરી જ્ઞાતિહીતનું કોઇ કામ કરે એવી આશા રાખવી એ ફોગટ છે. પીરાણે પૈસા જાય છે તેનો ઘણોજ ગેર ઉપયોગ થાય છે એવું આપડે તેમજ આગેવાન ગેઢેરાઓ પણ જાણે છે, છતાં પીરાણે પૈસા મોકલવા આગેવાનો મમત કરે છે એ વાત ખાસ જાણવા જેવી છે. આગેવાનો પીરાણે પૈસા મોકલવાને બ્હાને પોતાનું ઘર ભરે છે અને આપણી પાસેથી ધર્મના નામે જબરીથી કર ઉઘરાવવાનું નાત બહાર કરવાનું શસ્ત્ર તેમની પાસે છે જેથી આપણે ધર્માદાના નામથી રાજી ખુશીથી કે નાખુસીથી પણ પૈસા, નાત બહાર થવાની બીકથી આપીએ છીએ. તે પૈસા પીરાણે સૈયદો કુકડાં કાપે અને કાકાઓને મોઝમઝા કરવામાં વપરાય !

પીરાણે પૈસા જાય છે, તેનો ઘાણોજ ગેર ઉપયોગ થાય છે.

એથી વધારે ખર્જું કોઇકની મોલો અને મોટરો ઉભી થવામાં પૈસા વપરાય છે. તેમાં પુન્ય થાય છે કે પાપ થાય છે એ તમો સૌ સમજી લેજો. વીરાણી ગામના આગેવાનો ઘણા દીવસથી સમજી શકયા છે અને પીરાણે પૈસા નથી મોકલતા તેને પણ આગેવાન ગેઢેરાઓ ઘણી રીતે હલચાવે છે પરંતુ એ આગેવાનોની જાળમાં વીરાણી ગામના આગેવાનો તેમજ યુવક મંડળ ફસાય એવું હું માનતો નથી. કારણ કે આગેવાનોની દાનત કેવી નીચ છે તે વીરાણી ગામ ઘણા દીવસથી જાણી ગયું છે. જેથી એક પૈસો પણ વીરાણીમાંથી કાકાને કે સૈયદોને તેમજ આગેવાન ગેઢેરાઓને મળે એ હવે બનવું મુસ્કેલ છે. હું સભાજનોને આગ્રહ પૂર્વક વિનંતી કરૂંછું કે વીરાણી ગામનો દાખલો દરેક ભાઇઓએ લેવા યોગ્ય છે. તે સિવાય મારે ખાસ કહેવું જોઇએ છે કે પીરાણા ધર્મ આપણી જ્ઞાતિને બીલકુલ સોભતો નથી, જેના માટે અનેક વખત છાપાદ્વારાએ આપણે બધી પીરાણા ધર્મની વાતો વાંચી છે તેમજ સાંભળી છે. આપણા ગુરૂ મુસલમાન હોઇ શકેજ નહીં. હીન્દુ ધર્મના નામે પીરાણા ધર્મથી આપણા બધા ભાઇઓને સરમાવું પડે છે માટે એનો તો પ્રથમ બંદોબસ્ત થવાની ખાસ જરૂર છે. મેં આપને ટુકામાં આપણી જ્ઞાતિની પાયમાલી કરનારા નઠારા રીત રિવાજ તથા આગેવાનોના જુલ્મ તેમજ પીરાણા ધર્મ સબંધે થોડું વિવેચન કર્યું છે, વિશેષ વિવેચન સભામાં ઘણા ભાઇઓ આપને વીસ્તારથી કહી બતાવસે.

હું આપને ફરીથી કહું છું કે અમારા કરાંચીના ભાઇઓના માટે આજનો દિવસ અપૂર્વ આનંદનો છે. જ્ઞાતિ હીતના માટે વિચાર કરવાને આ શહેરમાં અમને પ્રથમજ પ્રસંગ મળે છે. અમારા મનથી જ્ઞાતિ હીત એ અમારૂં પોતાનુંજ હિત છે એવું અમે ખાસ માનીએ છીએ જેથી અમારાથી બની શકશે ત્યાં સુધી જ્ઞાતિના હીતમાં અમે પછાત રહીશુ નહીં, જ્ઞાતિ ઉન્નતિના દરેક કાર્યમાં અમારાથી બનતી કોશીશ અમો જરૂર કરીશું. જ્ઞાતિ હીતાર્થે આ પરિષદ્ ભેગી મળી છે. તેનું અવસ્ય રૂડું પરિણામ આવશેજ અને અમને જ્ઞાતિ સેવા કરવાનુ યાદ રહી જાએ એવાં જ્ઞાતિ હીતનાં કાર્યો આ સભામાં હાથ ધરવામાં આવશે એવી મારી નમ્ર અરજ છે. મારે ખાસ વિનંતિપૂર્વક કહેવાનું કે અત્રે પધારેલી બ્હેનો પણ આ સભામાંથી કંઈક ઉત્તમ શિક્ષણ ગૃહણ કરે અને પોતાનાં સંતાનોને ઉત્તમ બનાવવા પ્રયત્ન કરશે તો અમારો પ્રયત્ન સફળ થયેલો અમે માનશું. જ્ઞાતિની સંપતિ કે દોલત-સમાન બાળકોને ઉત્તમ રત્નો સમાન બનાવવાનો ભાર માતાઓ અને બ્હેનો તમારા માથે છે. તમેજ ઘર સંસારની સાચી રક્ષક અને પોષક છો. તમે દેવીઓ છો, તમે માતાઓ થવાને સરજાયેલી છો. પુર્ણ પુરૂષોત્તમ પ્રભુ રામચંદ્રજી અને શ્રીકૃષ્ણ, અર્જુન ભીષ્મ અને મહા પ્રતાપી મહારાણા પ્રતાપ અને શિવાજી જેવા વીર પુરૂષોને જન્મ આપનારી પણ તમારા જેવીજ માતાઓ હતી. સીતા સાવિત્રી દમયંતી વગેરે સતીઓ પણ માતાનાજ પેટે અવતરી હતી. હીન્દુસ્તાનની દૈવ્ય ભુમી ઉપર જે જે યોદ્ધાઓ અને વિદ્વાન પુરૂષો કે ધર્મ-ગુરૂઓ અને આચાર્યો થઈ ગયા છે તેઓ પણ માતાનાજ પેટે અવતર્યા છે. એ માતાઓ અને તમારામાં એકજ તત્વ છે. માત્ર શકતી અને જ્ઞાનની ખામી છે. તે પ્રાપ્ત કરી તમારા અને તમારી પુત્રીઓના પેટે એવાજ વીરપુત્રો અને પુત્રીઓ ઉત્પન્ન થાઓ એમ હું ઇચ્છું છું. માતાઓ અને બ્હેનો ને હું ફરીથી પણ કહું છું કે તમે જ્યારે તમારો ખરો ધર્મ સમજી શકશો ત્યારેજ અમો પુરૂષવર્ગ કંઈક હીમતથી કાર્ય કરી શકીશું. આપણી

માતાઓને અપીલ

ઉન્નતિ કરવામાં જે નડારા રીતરિવાજો અધર્મયુક્ત હોય તેનો ત્યાગ કરવામાં જરાપણ આળસ નહી રાખશો એવી તમારી પાસે મારી ખાસ વિનંતિ છે. અત્રે સભામાં પધારવા તમે બ્હેનોએ તેમજ ભાઇઓએ જે તસ્દી લીધી છે તેના માટે હું ખાસ અંતઃકરણપૂર્વક તમારો આભાર માનું છું. અને સભાના કાર્યમાં જોડાવાને નમ્રતાપૂર્વક વિનંતિ કરૂં છું.

સ્વાગત કમીટીના પ્રમુખનું ભાષણ થઈ રહ્યા બાદ કરાંચીના યુવકમંડળના સેક્રેટરી ભાઇ સેવજી કાનજી પારસીઆ, ગામ નખત્રાણાવાળાએ ઉભા થઇને જણાવ્યું કેઃ—

પ્રીય જ્ઞાતિબન્ધુઓ, સદ્‌ગૃહસ્થો, સ્વામીશ્રી રેવાનંદજી, માતાઓ અને બ્હેનો,

આજની આપણી જ્ઞાતિની આ મહાન ગંજાવર સભા જે આપણી જ્ઞાતિઉન્નતિની આશારૂપ છે તે સભાનું કાર્ય નિર્વિઘ્ને પસાર થાએ એજ હેતુથી આ સભામાં આપણા કાર્યને દીપાવનારા એક વિદ્વાન અનુભવી અને ઠરેલ વિચારના આગેવાનની પ્રમુખ તરીકેની ખાસ જરૂર છે તો પછી મારા વિચાર પ્રમાણે આપણી જ્ઞાતિના સંપૂર્ણ અભ્યાસી ગામ માનકુવાના રહીશ રા. રા. રાજાભાઇ શામજી ધોળુને હું આજની સભાના પ્રમુખ થવાને માટે દરખાસ્ત મુકું છું. અને આશા રાખું છું કે સભાના સઘળા ભાઇઓ મારી દરખાસ્તને ટેકો આપશે. (તાળીઓ)

ઉપર પ્રમાણે પ્રમુખની દરખાસ્તને ટેકો આપતાં ગામ વીરાણીવાળા ભાઇ નારાયણજી રામજીભાઇએ જણાવ્યું કે યુવકમંડળના સેક્રેટરી ભાઈ સેવજી કાનજીએ પ્રમુખ તરીકે ભાઇ રાજા સામજી ધોળુની જે દરખાસ્ત કરી છે તેને હું મારા શુદ્ધ અંતઃકરણથી ટેકો આપું છું. અને વિશેષમાં જણાવીશ કે રાજાભાઇ સામજી ધોળુ સભાના પ્રમુખ થવાને લાયક છે. આ સભામાં તેઓની ઓળખાણ કરાવવી એ એક સૂર્યની ઓળખાણ કરાવવા બરોબર છે. રાજાભાઈ સામજી ધોળુનું નામ આપણી કચ્છી જ્ઞાતિમાં જગજાહેર છે. આગેવાન ગેઢેરાઓમાંનો તે એક છે. જ્યારે દેશના આગેવાન ગેઢેરાઓ પોતાનો ધર્મ શું છે તે નથી સમજતા ત્યારે રાજાભાઇ સામજીએ જ્ઞાતિ આગેવાનોની સાથે અનેક વખત પોતાનો શુદ્ધ અભિપ્રાય આગેવાનોને જણાવ્યો છે અને પોતાની સત્યતાની છાપ આગેવાનો ઉપર બેસાડી છે, મારા સમજવા પ્રમાણે તેઓ લગભગ દશ વર્ષથી જ્ઞાતિસેવા કરે છે કેટલાક આકરા વિચારના જુવાનીઆઓને પણ તેઓ સારી સલાહ આપતા રહ્યા છે, આજે કરાંચીમાં આપણી જ્ઞાતિની જે મહાન પરિષદ્ મળી છે તે પણ કેટલેક અંશે તેઓનેજ આભારી છે. માટે હું પણ વિનંતી કરૂં છું કે આખી સભાએ તેઓને તાળીઓના અવાજથી વધાવી લીધા છે માટે તેઓશ્રી પ્રમુખપદે બીરાજી સભાનું કામકાજ શરૂ કરશે.

કરાંચી સભાના પ્રમુખ રાજાભાઇ સામજી ધોળુનું ભાષણ.

પ્રીય જ્ઞાતિબન્ધુઓ સદ્‌ગૃહસ્થો અને બહેનો,

આ સભા આપણા જ્ઞાતિ હીતના માટે વિચાર કરવાને ઘણે દુરદુર ઠેકાણેથી અનેક સંકટો સહન કરી અત્રે ભેગી થઈ છે, જ્ઞાતિ સેવાનાં મહાભારત કામની આગેવાની તમોએ મારા ઉપર મુકી છે જેના માટે હું આપનો અત્યંત આભારી છું. મારે ખુલા દીલથી કહેવું જોઇએ કે આજની આ ગંજાવર સભાના પ્રમુખ તરીકેની તમોએ પુષ્કળ વિચાર કરી મારા માટે કરાંચીના યુવક મંડળના સેક્રેટરી ભાઈ સેવજી કાનજી એ દરખાસ્ત કરી છે. અને તે દરખાસ્તને આપણા જ્ઞાતિભક્ત ભાઇ નારાયણજી રામજીભાઇએ ટેકો આપી મારાં જે વખાણ કર્યાં છે તે કેવળ મારૂં મીથ્યા અભિમાન વધારવા પુરતાંજ છે. અથવા તો તમોને મારા તરફ પ્રેમની લાગણી છે એ સીવાય મને કાંઇ જણાતું નથી. આજ આપણી જ્ઞાતિના ઘણા ભાઇઓ હાજર છે, એટલુંજ નહીં પણ તેઓ મારા કરતાં સર્વાંસે ઉત્તમ લાયકાતવાળા અને વિદ્વાનો છે છતાં તમોએ નિશ્ચય કર્યો છે કે આ પરિષદના પ્રમુખપદે મારેજ બેસવું તે તે હું, માન ખાતર નહિં, પણ એક જ્ઞાતિસેવા કરવાની ખાતર એ પદ સ્વીકારૂં છું.

અને તમોએ મને જે માન આપ્યું છે તે માટે હું તમારો ખાસ આભાર માનું છું. આશા રાખું છું કે તમો ભાઇઓ એકમતથી સલાહ સંપથી મને દરેક રીતે મદદ કરશો કે જેથી આજનું મહાન કાર્ય આપણે નિર્વિઘ્ને પસાર કરીસું. ભાઇઓ, મને ઘણો-જ આનંદ થાય છે કે આપણી કચ્છની કડવા પટીદાર જ્ઞાતિ હમણા થોડાં વર્ષો થયાં પોતાની ઉન્નતિ કેમ થાય એ સંબંધમાં પોતાના વિચારો ફેલાવી રહી છે. તેમાં ઘણા ભાઇ-ઓએ જીવતોડ મહેનત કરી આપણા ભાઇઓને સન્માર્ગે દોરવા પ્રયત્ન કરે જાય છે. હું આપ સઘળા ભાઇઓને અપીલ કરૂં છું કે આપણે પણ એવા સુધારકોના કાર્યને ટેકો આપી તેને ઉત્તેજન આપવું જોઇએ. થોડાજ વર્ષો પહેલાંનો જમાનો યાદ કરીએ તો આપણને સ્પષ્ટ જણાયા વગર રહેશે નહી કે આપણી જ્ઞાતિ એક ખાસ પશુ સમાન ગણાતી હતી તે થોડા વખતમાં કેટલે દરજ્જે પોચી છે. એ સઘળું આટલી ઝડપથી કેમ બન્યું એનીજ હું તમને યાદ દેવરાવું છું. પ્રથમ સરૂઆતમાં આપણા જનોઈવાળા ભાઇઓએ આપણી જ્ઞાતિનો સડો દુર કરવા પાયો રચ્યો છે. ત્યાર પછી મુંબઈના યુવકમંડળે જે સભાઓ ભરી પોતાના રિપોર્ટો બહાર પાડયા છે ત્યાર પછી ખાસ કરીને કરાંચીના યુવક મંડળે જે વિચારો દુનીયામાં જાહેર કર્યા છે, તે તમે સઘળા ભાઇઓ જાણો છો. હમણાં છેલે છેલે વીરાણી ગામની સભાના રીપોર્ટથી જે કચ્છ દેશમાં ખળભળાટ જાગ્યો છે અને આગેવાનોની ઉંઘ ઉડાડવા તેમજ આગેવાનોના કુકર્મી કૃત્યોનો શ્યામ પડદો ઉંચક્યો છે તે ઉપરથી આપણને પણ ઘણું જાણવાનું છે. હું આજ દીવસ સુધી એમ સમજતો હતો કે સુધારા-વાળાઓ ઘણુંજ ખોટું અને જ્ઞાતિને શરમાવવા જેવું કામ કરે છે આપણી એમો ખુલી પાડી દુનયામાં આગેવાનોને તેમજ પીરાણા ધર્મને વગોવે છે. પરંતુ મારે મારી ભુલની કબુલાત આ સભામાં આપવી પડે છે તે એવી રીતે કે આગેવાનોનાં ચરિત્રો વાંચ્યાં સાંભળ્યાં અનુભવ્યાં તેમજ પીરાણાના કાકાઓની વિદ્વતા તેમજ તેમની રહેણી કરણી અને

જનોઈવાળા એટલે પીરાણા સતપંથ ત્યાગીને સનાતન હિંદુ ધર્મ અપનાવવા વાળા

પીરાણા ધર્મ પોકળ છે

તેઓ ભગવાં વસ્ત્રો પહેરી સન્યાસી થયા પછી તેઓ કેવી સ્થિતિથી વરતે છે તે જાણ્યા પછી તેમજ સૈયદોપણ હરીવંશ બ્રાહ્મણ છીએ એવો ડોળ ઘાલી આપણને કેવું ઉંધું ચીતું સમજાવે છે. અને પોતે કેવી રીતે વરતે છે. તેમજ ખુદ પીરાણા ધર્મ જેની અનેક ટીકાઓ થઈ છે. તે વાંચ્યા પછી મારી ખાત્રી થઈ છે કે આગેવાનો તેમજ કાકાઓ અને સૈયદો તેમજ પીરાણા ધર્મ આ સઘળું પોકળ જણાય છે. અને સુધારાવાળાઓએ છાતી ઠોકીને હીંમતભરી રીતે સત્ય વાતો બહાર પાડી છે. ત્યારેજ આપણને સમજાય છે કે ખરી વસ્તુ આંમ છે. હું મારા હમણાના વીચારથી કહી સકું છું કે આગેવાનોનાં ચારિત્રની કથા વીરાણી સભાના રીપોર્ટથી આપ સઘળા ભાઇઓએ જાણી છે, તે ઉપરથી કોઇને પણ પુછસો તો તે કહેશે કે તે જુલ્મી સત્તા વાપરે છે આગેવાનોને એવાં કૃત્યો કરવાં ન શોભે. પીરાણાનો ટીલાયત કાકો તો તમે જાણો છો તેમ મીલ એજન્ટ થયા છે તેને ભગવાં લુગડાંની લેશ પણ શરમ નથી. તમે જાણો છો કે, બાયડી છોકરાંની ખાતર મીલકત વધારવાની હોય, મીલો લેવી કે સટ્ટા કરવા એ કાકાનો ધર્મ નથી. તેમજ સૈયદોને આપણે પવીત્ર માનતા હતા અને આપણામાંના ઘણા ભાઇઓ તેને ગુરૂ કરતા હતા પરંતુ હવે મને જણાય છે કે સૈયદો તો ખાસ મુસલમાન છે, તેઓ માંસાહારી છે, અને સુન્નત એસે છે અને તેઓ પીરાણા ધર્મને માનતા નથી પણ ખાસ કરીને તેઓ કુરાનેશરીફને માને છે, તે ઉપરથી પણ કહી શકાય કે તેઓ ખાસ મુસલમાન છે. અને તે આપણા જેવી ક્ષત્રીય કોમને પુજવા યોગ્ય નથી. ખરૂં કહીએ તો આ પીરાણા ધર્મ મુસલમાની કર્મકાન્ડ જેવો છે. આપણા જેવા કુર્મી ક્ષત્રીઓને એ ધર્મ કદાપી શોભે નહીં અને એ ધર્મ સબંધે અનેક ટીકાઓ થઈ છે જેનો જવાબ કણ્બી આગેવાનો તેમજ પીરાણાના કાકાઓ અને સૈયદોથી પણ અપાયો નથી. તેથી ખાત્રીથી માની શકાય છે કે હીન્દુ ધર્મ તો નથીજ પછી એને માનવો કે નહી, એ તમારા અંતઃકરણને પુછો તેજ તમને જવાબ આપશે.

ભાઇઓ, આપણી આ સભા તેમજ આપણી જ્ઞાતિની ઘણી સભાઓ ભરાઇ ગઇ છે તેને સુધારવી અને બીજી અન્ય જ્ઞાતિઓમાં સારૂં સ્થાન પામે એ જોવા આપણે આતુર છીએ તો પછી મારા વિચાર પ્રમાણે આપણી જ્ઞાતિના અધમ રીત રીવાજ, અથવા તો આપણને જે કલંકરૂપ કારણો હોય તેનો ત્યાગ કરવો જોઇએ. મારા વિચાર પ્રમાણે મને એક વાત તો ખાસ મુદ્દાની યાદ આવે છે કે આપણામાં કેળવણીનો છાંટો પણ નથી. કેળવણી લીધા સિવાય સત્ય શું અને અસત્ય શું તે આપણે જાણીએ નહીં, આપણામાંના થોડા ભાઇઓએ સાધારણ કેળવણી લીધી છે તો તેઓ કેવી માન પ્રતિષ્ટાથી જીવન ગાળે છે. ત્યારે આપણા ઘણા ભાઇઓ કેળવણી વગરના હોવાથી જીવતોડ મહેનત કરી માંડમાંડ ઉદરપોષણ કરે છે. આજે જમાનો શું કામ કરી રહ્યો છે તેના ઉપર નજર કરો. આપણે તો હજુ એકડેએક ઘુંટીએ છીએ, માંહે માંહે કલેશ ઈર્ષાથી આપણે પરવારીએ ત્યારે કેળવણી લઇએ નાં? જ્ઞાતિહીતના માટે આપણે ભેગા થયા છીએ તે વાત પણ કેટલાક ભાઇઓને ઠીક નહીં લાગતી હોય એમ પણ થતું હશે તોપણ આપણી ફરજ છે કે આપણા ભાઇઓનો ગમે તેમ કરીને પણ સમજાવવા જોઇએ. તમે એમ ધારતા હશો કે અમે સુખી છીએ! તમો પરદેશ આવ્યા છો છતાં તમારા કામ ધંધાની મહેનત જોતાં મને એમ લાગે છે કે હજુ

આપણે દુખી છીએ. આજે આ દુનીઆમાં દરેક માણસ એમ ઇચ્છે છે કે અમો સુખી અને નીષ્કલંક જીવન ગાળીએ, પરંતુ સુખી થવાના ઉપાયો આપણે કરીએ છીએ? આપણે શરૂઆતમાંજ દુનીઆથી અવળે માર્ગે ચાલીએ છીએ જેથી પરીણામ એ આવ્યું કે આપણને ખુદ બ્રહ્મા આવીને બોધ કરે તોપણ તેનું માનીએ નહીં. આપણી જ્ઞાતિની અધમ દશા થવાનાં મુખ્ય કારણોમાં એક તો આપણે કેળવણી રહીત છીએ બીજું આપણામાં બાળલગ્નની નુકસાનકારક રૂઢી છે. આ દુનીઆમાં અઢારે વર્ણ બાળલગ્ન કરવામાં ઘણાજ ગેરફાયદા છે જેનો પોકાર કરી રહી છે, તેઓ બાર અને પંદર વર્ષના દીકરા દીકરીના લગ્નને બાળલગ્ન કહે છે ત્યારે આપણે ૪૦ દીવસનાં બાળકોનાં લગ્ન કરીએ છીએ તેમાં જોડું કે કજોડું થાએ તેની પણ પરવા કરતા નથી. મારા સાંભળવા પ્રમાણે બે ત્રણ અને વધારેમાં વધારે છ વર્ષે કન્યા મોટી હોય એવાં પણ કજોડાં આપણામાં થાય છે. પછી એ ઘર સંસાર કેવો નભે તે તમો સૌ જાણો છો. શાસ્ત્રોમાં લગ્ન કેવા પ્રકારે અને કેટલી ઉમરે કરવાનું કહ્યુ છે તે જો તમે સમજને વરતો તો આપણી આવી નમાલી દશા નજ થાએ. આવાં કજોડાવાળાં બાળલગ્ન કરવાથી આપણો સંસાર ઘણીવખત ઝેર જેવો થાય છે અને તેને લઇને છૂટાછેડા કરવાનો પ્રસંગે આવે છે. આવા હાનિકારક રિવાજનો ત્યાગ કરી યોગ્ય ઉમરે પોતાનાં બાળકોને પરણાવવા ખાસ ભલામણ કરૂં છું. તે સિવાય આપણી જ્ઞાતિની ગરીબ હાલત કેમ થઈ છે. તેનું ખાસ કારણ મરીજવા પછી પ્રેતભોજન ફરજીયાત કરવામાં આવે છે તેજ છે. કોઇ પણ હીન્દુશાસ્ત્રમાં મરી જનારની પાછળ જ્ઞાતિભોજન કરવું એવું કયાંય પણ લખ્યું નથી છતાં આ રૂઢી આપણામાં તેમજ કોઇ કોઈ અન્ય જ્ઞાતિમાં પણ કેવી રીતે દાખલ થઈ છે તેની મને પુરે પુરી ખબર નથી તોપણ હું કહુંછું કે એ રૂઢી અયોગ્ય છે. કોઇ ભર યુવાન ભાઇનું મૃત્યુ થયું હોય–આખા કુટુબનું ભરણ પોષણ કરવાનો ખાસ આધાર તેના ઉપર હોય એવા ભાઇઓના મૃત્યુથી કયો અભાગી માણસ દીલગીર નહી થાએ? એ દીલગીરીમાં તેના મરણની ખાતર માતર કે લાપસી કરી હોય ત્યારે સારાં કપડાં પહેરી જમવા બેસવું એ શું માણસ જાતને શોભે તેવું છે? ન્યાયથી પણ ઉલટું લાગે છે. આ બધું ઉઘાડી હાની જેવું છે. આપણામાં કોઈ ગરીબ ભાઈ કે બેન કે દીકરાનું મૃત્યુ થયું હોય અને તેની પાછળ કારજ કરવાની પોચ ન હોય તોપણ આગેવાન ગેઢેરાઓ તેમજ તેના પીત્રાઈ ભાઇઓ ફરજીઆત દાહડો કરાવે છે. અને તે ભાઈનું ઘર તડકે થાય છે. ભાઇઓ આપણે એક ટાણું રોકકાનું જમણ ન જમીએ તેથી શું આપણા પેટમાં ખાડો પડી જવાનો હતો? આપણા એક ટાણા જમવાથી આપણાજ ભાઇને આખી જીદગી સુધી ગરીબ બનાવવો તેને શું તમે પુન્ય માનો છો કે? તો પછી એવું પાપ ન કરવા હું તમને વિનંતી કરૂં છું. પણ ભાઇઓ, કે છે કે મરનારની પાછળ જ્ઞાતિ ભોજન કરવાથી પુન્ય થાય છે અને જે પુન્ય થાય છે તે પુન્ય મરનારને મળે છે! તો પછી ન્યાયથી પણ સીદ્ધ થાય છે કે મરનારનું પાપ જમનારાઓનેજ લેવું પડે શું કોઈ મરી જનારનું પાપ તમો એક ટાણું જમીને લેવા તૈયાર છો! કોઈ નહિ. તો પછી આવા હીસાબે પણ મરણ પાછળનું જમણ આપણે જમવુંજ ન જોઇએ. તે સિવાય તમો ઘણા ભાઇઓ વિચાર કરીને જુવો કે આપણે બધા જમીનદાર, જાગીરદાર, ખેતીકાર હતા છતાં આપણી એ ખેતી કયાં? એ ગરાસ

ચાસ આપણી પાસેથી કેમ જતો રહ્યો ? શું આપણે મહાન યજ્ઞ કર્યો હતો કે તેમાં એ પૈસા ખરચાયા છે ? શું આપણે કોઇ મોટો વેપાર કર્યો હતો કે તેમાં મોટી ખોટ જવાથી આપણો ગરાષ ચાસ વેચી નાખવો પડે છે ? ત્યારે શું આપણા બાપ દાદાઓએ મીજલસો કરી ! ગોહરજાનનો જલસો કરાવ્યો હતો ? કે તેમાં આપણી મુડીની ખરચાદી થઇ છે ? ભાઇઓ, આમાંનું કંઈપણ આપણે તેમજ આપણા બાપદાદાઓએ કર્યું નથી પણ ચડસાચડસીમાં ગામ અને નાતો કરી જમણવારો કરવાથીજ આપણું ઉડમણું થઈ ગયું છે. આ પાછળ તો ગાંમ જરૂર કરવુંજ જોઇએ આવા પ્રકારની ખોટી લાજુ રાખવા જતાં લાજ અને ઈજતનું જાહેર લીલામ થઈ ગયું, તોએ આપણે આંખ ઉઘાડી પાછું વાળી જોયું નહીં. તેમજ આપણા ભાઇઓ અને આગેવાનોએ પણ આપણને સાચી સલાહ આપી નહીં; ઉલટું એમ સમજાવ્યું કે ગાંમ કર્યા વગર ન ચાલે, લાજ કયાં મુકીએ ! તું કને પૈસા ન હોય તો અમે આપીએ ! પણ ગાંમ કર્યા સિવાય ચાલશે નહીં. આમ ચડાવી ચડાવીને આપણા આગેવાનોએ કારજ કરાવી આપણી જ્ઞાતિને ગરીબ બનાવી દીધી છે. ભાઇઓ, તમે તેમજ હું જાણીએ છીએ તેમ મોટા મોટા ખેડુતોની ખેતી કારજવગ કરવાથી છુટી ગઈ છે. અને આપણો ગરાષ વેપારીઓએ કરજમાં લઈ લીધો છે. જેથી આપણા ઘણા ભાઇઓને ખેતી મુકાને કરાંચી તેમજ કલકત્તામાં ઝાડ જોવાં પડયાં છે એ ઘણીજ દીલગીરિની વાત છે. મરણ પાછળ જમણવારો કરવાથી શું નુકસાન થાય છે એ મેં તમને કહ્યું છે, હવે તમને ઠીક લાગે તેમ કરજો. તોપણ મારી છેવટે એટલી સલાહ માન રાખો તો ઘણુંજ સારૂં કે છેવટે કરજ કરીને તો કારજ નજ કરશો. હું ફરીવાર પણ તમને કહું છું કે આપણી કણબીની જ્ઞાતિ એક ઉંચ્ચ કોમ છે, તેનું ભાન આપણે છેકજ ભુલી ગયા છીએ. જે સુધારો આપણે કરવા માગીએ છીએ તે સુધારો જ્ઞાતિના આગેવાન કહેવાતા ગેઢેરાઓએ કરવાની ખાસ જરૂર છે, પરંતુ તેઓ તો પોતાની પટલાઇ ન જતી રહે તેની બીકમાં ને બીકમાં હજુ એવાં ઉંધાં ખેતર ખેડે જાય છે કે જમાનોજ તેમને પાંસરા કરશે.

હમણાં નાતમાં કેટલાક કેસો કોરટે ગયા છે. સાંભળવા પ્રમાણે ગેઢેરાઓ કેસમાં હારી પણ ગયા છે. જેની અપીલો ભુજ થઇ છે. આગેવાનોને હજુ આપણા જ્ઞાતિ પંચના પૈસા તેઓની પાસે રહે છે તે કોરટોમાં વાપરવાનું જોર છે. અને એ બળ ઉપર કુદાકુદ કરી રહ્યા છે. તેઓને ખબર નથી કે એ પૈસાનો જ્યારે કોઈપણ આપણી જ્ઞાતિનો ભાઈ હીસાબ માગશે ત્યારે આપવો પડશે તેનું ભાન આગેવાન ગેઢેરાઓ રાખતા હોય એમ મને લાગતું નથી. એતો જ્યારે હીસાબ લેવાય ત્યારે વાત. હું સભામાં બેઠેલા ભાઇઓને કહું છું કે આપણે રાત્રી દીવસ મહેનત કરી ખારાં પાણી જંગીને લોહીને ટીપે જે પૈસા કમાઇએ છીએ તેમાંથી વીસોંદ ધર્માદા કાઢી એ પૈસા આપણે આગેવાનોને આપીએ છીએ. તે શું તેની મરજી પ્રમાણે ગમે તેવા ખોટા ખર્ચોમાં ઉડાવવાને આપીએ છીએ? ના ના એમ નથી એ પૈસા આપણા ગરીબ ભાઇઓની ખરી મહેનતના પરસેવના છે. તેનો સદુપયોગ તો આપણી જ્ઞાતિહીતમાં થાએ એવા ભરૂષે આગેવાનોમાં શ્રદ્ધા રાખી આપણે આજ દીવસ સુધી એ પૈસા આપતા આવ્યા છીએ. પરંતુ હમણાં જે હકીકત આગેવાન ગેઢેરાઓના ચારીત્ર સબંધે વીરાણી સભાના રીપોર્ટથી બહાર આવી છે તેમજ આગેવાનોએ ખોટી રીતે કોરટોમાં પૈસાની ખરચાદી કરી છે તે જાણ્યા પછી તેમજ પીરાણાની સ્થિતિ અને કાકાની રીતભાત તેમજ ત્યાં થતો

Dasond / Visond

પૈસાનો ગેરઉપયોગ આવી બાતમીઓ આપણને મળ્યા પછી પણ આગેવાનોને આપવા અથવા પીરાણે પૈસા મોકલવા એ કલરમાં બીજ વાવ્યા બરોબર છે. સૈયદોને તમે પૈસા આપો કે ન આપો એ તમારી મરજી પરંતુ ચોખ્ખી વાત એ છે કે સૈયદો માંસાહારી છે. વીરાણી સભાના રીપોર્ટમા એક ભાઈએ કહેલું તે પ્રમાણે સૈયદો કુકડાં મારતા હોય અને જીવહીંસા કરતા હોય તો આપણી ખરી મહેનતના પૈસા પાપ કરવાને આપણે આપવા નહીંજ જોઇએ. કદી ઈમામસાહ બાવાને આપણે માન આપીએ, કેમકે તેમની રેહણી કરણી જુદી હતી, તેઓ દૈવી પુરૂષ હતા, નહીં કે હમણાના સૈયદો જેવા હતા. તેઓ આપણને અવળે રસ્તે દોરે છે અને પોતે પાપી બની આપણને પણ પાપભાગી બનાવવા પ્રયત્ન કરે છે માટે તેઓનો કોઇ પણ રીતે સંગ કરવો યોગ્ય નથી. સૈયદો ઇમામસાહને તેમજ તેમના બનાવેલા સતપંથ ધર્મને માનતા નથી ! હું એક વખત પીરાણે ગયો હતો ત્યારે ત્યાં એક મારા પીત્રાઈ ભાઈ કે જે પીરાણા ધર્મના શુદ્ધ અનુયાયી છે. તેઓની સાથે સૈયદોનો ધર્મ સબંધે વાદવીવાદ થતાં મને લાગ્યું કે પીરાણા ધર્મની સાથે સૈયદોને કશું લાગતું વળગતું નથી. આ બધી હકીકતો એવા પ્રકારની છે કે આપણી કણબીની જ્ઞાતિને બીલકુલ શોભતી નથી. આપણી કણબીની જ્ઞાતિ એકલી કચ્છમાં નથી પરંતુ ગુજરાત, કાઠીઆવાડ, માળવા, ખાનદેશ, ઇત્યાદી ઠેકાણે મળી કુલે વસ્તી દશલાખની છે, તેમાં કચ્છમાં તો ફક્ત તેત્રીસહજાર માણસજ વસે છે. જેથી આપણે યાદ રાખવું જોઇએ કે આપણાતેભાઇઓ જેવી રીતે વરતે છે તેવીજ રીતથી આપણે પણ વરતવું જોઇએ

ભાઇઓ, હું તમોને એક એવી પણ વિનંતી કરૂં છું કે સલાહ સંપથી જે વાતોના નિર્ણય કરવા હોય તે મનમાં કોઇપણ પ્રકારનો ભેદભાવ રાખ્યા સિવાય ઉતાવળા ન થતાં શાન્તીથી જો આપણે વીચાર કરીશું તો આપણે આપણી જ્ઞાતિના ભલા માટે ઘણો ઉકેલ લાવી શકીશું. આ સભામાં પક્ષાપક્ષ જેવું જો આપણે નહીં કરીએ અને બધા શાન્તીથી અને સુલેહ સંપથી કામ કરશું તો ઘણુંજ સારૂં કામ કરી શકીશું. મેં મુંબઈ તેમજ ગુજરાતમાં આપણી જ્ઞાતિની ઘણી સભાઓ જોઇ છે. માળવામાં સુંદ્રેલ ગાંમમાં આપણા જ્ઞાતીભાઇઓની સભા હતી ત્યાં મને આમંત્રણ હોવાથી હું ત્યાં આપણા ભાઇઓની સાથે ગયો હતો અને ત્યાં પણ જ્ઞાતિહીતનું કામકાજ થતું મેં જોયું હતું. આપણામાં અને તેમનામાં રીત રીવાજમાં કાંઇ જાજો ફેર નથી. લગભગ રીત રીવાજો આપણને મળતાજ છે ફક્ત એકજ પીરાણા ધર્મની છાપ આપણા ઉપર છે. તેથીજ આપણને ખાસ શરમાવું પડે છે. તે જો ન હોય તો વખતે એવું પણ બને કે આપણી કચ્છની જ્ઞાતિ આપણા દેશના બીજા ભાઇઓ કરતાં ઓછે દરજ્જે ગણાય નહિ. ગુજરાત ઇત્યાદી દેશોમાં આપણી જ્ઞાતિમાં કદાચ કુધારા હશે તેવા આપણી કચ્છની જ્ઞાતીમાં નહિ પણ હોય ! તમો સઘળા ભાઇઓ સમત થશો તો આપણા ઉપર જે કાળું કલંક છે તે પણ મટી જશે અને આપણે સુખી અને ભાગ્યશાળી થઈશું. ભાઇઓ અને બ્હેનો, તમોએ ઘણીજ શ્રદ્ધા પૂર્વક મારૂં ભાષણ સાંભળ્યું છે, હું એટલો વિદ્વાન નથી કે તમને મારા ભાષણથી ખુશ ખુશ કરી નાંખુ તોપણ મારા હૃદયના જે ભાવો હતા તે મેં તમારી પાસે ખુલ્લા મુક્યા છે. તમને યોગ્ય લાગે તે પ્રમાણે હવે નીર્ણય કરજો. મારૂં ભાષણ પુરૂં થાય છે અને આવતી કાલે બપોરના સબજેક્ટ કમીટી મળશે તેમાં દરેક ભાઇઓને આવવાની છુટ

એક બાજુ પીરાણાને ત્યાગની હાકલ અને બીજી બાજુ લોકોના ગળે ઉતારવા ખાતર ઈમામ શાહના વખાણ

છે અને પોતાના વીચારો શુદ્ધ હૃદયથી જે ભાઇ કહે તેનું ખાસ સંભાળપૂર્વક વીવેચન સાંભળી નીર્ણય કરવામાં આવશે, મેં તમારો ઘણોજ કીમતી વખત લીધો છે તેમજ તમો કરાંચીવાસી ભાઇઓએ મારી લાયકાત ઉપરાંત જે માન આપ્યું છે તેના માટે હું ઉપકાર માનું છું.

ઉપર મુજબ મે. પ્રમુખ સાહેબનું ભાષણ થઇ રહ્યા બાદ સભામાં લાવવાના અને પસાર કરવાના જ્ઞાતિ ઉન્નતિના ઠરાવો ઘડી કહાડવા માટે એક સબ્જેક્ટ કમીટીની નિમણોક કરવાની પ્રમુખ સાહેબે સર્વ બંધુઓને સમજણ આપ્યા બાદ જુદા જુદા ગામના પ્રતિનીધિ ૩૫ બંધુઓની નીચે જણાવ્યા મુજબની એક કમીટી નીમવામાં આવી હતી અને તે કમીટીના કાર્ય પ્રસંગે સમજુવર્ગને પોતાની સલાહ આપવાની ભલામણ કરી હતી.

સબ્જેક્ટ કમીટીના સભ્યોનાં નામો.

૧ રાજાભાઈ સામજી ધોળુ ગામ માનકવાવાળા સભાના પ્રસુખ
૨ પા. નાનજીભાઈ પચાણ નાકરાણી ગામ નખત્રાણાવાળા
૩ રા. નારાયણજીભાઈ રામજી ગામ વીરાણીવાળા
૪ રા. રતનસિંહભાઈ કરશન. ગઢસીસાવાળા
૫ નાયાભાઇ સીવજી. વીરાણી
૬ રતનસીંહ ખીમજી. વીરાણી
૭ મેઘજી ભાણજી. દેવીસર
૮ જીવરાજ વાલજી. વીરાણી
૯ ખેતા ડોસા પોકાર. નખત્રાણા
૧૦ વિશ્રામ પાંચા ગાંગાણી. વીરાણી
૧૧ ડાયા લખુ રૂડાણી. નખત્રાણા
૧૨ લધા હરજી. નાકરાણી
૧૩ સીવજી કાનજી પારસીયા.નખત્રાણા
૧૪ કાનજી રામજી. પારસીયા
૧૫ વાલજી લખુ પોકાર. નખત્રાણા
૧૬ રામજી સોમજી. નાકરાણી
૧૭ લાલજી સોમજી. નાકરાણી
૧૮ દાના કરસન. પાંચાણી
૧૯ હરજી લધા રામાણી. લોડવા
૨૦ હરજી વીરજી નાકરાણી. વીરાણી
૨૧ કાનજી વીરજી નાકરાણી. વીરાણી
૨૨ કરસન વીરજી નાકરાણી. વીરાણી
૨૩ મુળજી ડોસા પોકાર. નખત્રાણા
૨૪ વીરજી લખુ રૂડાણી. નખત્રાણા
૨૫ ખેતા રામજી. પારસીયા
૨૬ પેથા ડોસા પોકાર. નખત્રાણા
૨૭ વેલજી પરબત. પારસીઆ
૨૮ પ્રેમજી હરજી. સાંખલા
૨૯ કરમસી લધા. સાંખલા
૩૦ વેલજી ગોપાલ. સાંખલા
૩૧ સીવજી પચાણ. સાંખલા
૩૨ અરજણ નારાણ. ધોળુ
૩૩ માધા શીવજી. દેશલપર
૩૪ રતના વીરજી. દેશલપર
૩૫ કરશન દાના. પોકાર
૩૬ પ્રેમજી ભોજા.
૩૭ વીરજી લખુ. પોકાર

૩૮ ગંગદાસ દેવજી ખેડાઈ. કોટડા
૩૯ રામજી કાનજી ચોધરી. ગડુલી
૪૦ હંસરાજ નારણ. કોટડા
૪૧ જીવરાજ હીરજી ઉકાણી. માનકવા
૪૨ નથુ મનજી. માનકવા
૪૩ ખેતા લખુ. રૂડાણી
૪૪ હીરજી કાનજી
૪૫ તેજા પરબત છાભઈઆ
૪૬ રાનજી ખેતા કેશરાણી
૪૭ દેવસી સેવદાસ
૪૮ મનજી હરદાસ
૪૯ નારાણ નથુ. દેવીસર
૫૦ ભાણજી જીવા. સેંગાણી
૫૧ વીરજી ખેતા. દાનાણી
૫૨ ખીમા સોવજી દાનાણી. મગવાણા
૫૩ હરજી નથુ. દેવીસર
૫૪ કરશન નાનજી. નાકરાણી.
૫૫ નારાણ સીવજી. લીંબાણી
૫૬ સીવજી લધા. નાકરાણી
૫૭ લખુ કચરા. રવાપર
૫૮ સેવદાસ કાનજી નાકરાણી. વીરાણી
૫૯ ભાણજી ડાયા. રૂડાણી
૬૦ વીરજી કરશન. સેંગાણી
૬૧ અરજણ કાનજી. દેશલપર
૬૨ મનજી વસ્તા. નાકરાણી
૬૩ કચરા કરશન. વીરાણી
૬૪ મેઘજી કાનજી
૬૫ કરશન માના ખેતાણી. વીરાણી.
૬૬ રતના લધા. નાકરણી
૬૭ મેઘજી પરબત છાભઈઆ
૬૮ જેઠા નથુ. દેવીસર

ઉપર પ્રમાણેના મેમ્બરોની એક સબજેકટ કમીટી નિમાયા બાદ પાછું બેઠકના કાર્ય-ની પુણ હુતિમાં મે. પ્રમુખ સાહેબ તરફથી ભાઇ શીવજી કાનજી પારસીઆએ જણાવ્યું કે પ્રમુખ સાહેબે આપને શરૂઆતમાં આપણા કામ ધંધાને અડચણ ન થાય તે પ્રકારે સભાની બેઠક સાંજના વખતે આવતી કાલે રાખવાની ભલામણ કરી છે તે આપને ફરીથી હું કહી સંભળાવું છું, પરંતુ આપણે નીમેલી કમીટી આવતી કાલે દિવસના વખતે બેસશે અને આપણી જ્ઞાત સ્થિતિનો વિચાર કરી જે જે બાબતો સુધારવા વધારવા જેવી હશે તેના ઠરાવો ઘડી પાસ કરાવવા માટે આ સભામાં રજુ કરશે, આ કામ દિવસના વખતે થવાનું હોવાથી કમીટીના સભ્યોએ તેમાં હાજરી આપવી પડશે પરંતુ તે સિવાયના દરેક ભાઇઓ જેઓને સબજેકટ કમીટીમાં ભાગ લેવાની ઇચ્છા ન હોય તેમણે પોતાના કામ ઉપર જવું આ પ્રમાણે થવાથી આપણે સભાના કાર્યનો લાભ લેવા સાથે આપણે આપણો કામ ધંધો પણ કરી શકીશું, બંધુઓ આપણે હવે આપણી પતિત પાવની ગંગા સ્વરૂપ જ્ઞાતિની સ્તુતિ કરી આજની સભાનું કાર્ય પુરૂ કરીશું.

ઉપર પ્રમાણે સુચના થઈ રહ્યા બાદ જ્ઞાતિના બે બાળકોએ નીચે જણાવેલી કવિતા ગાયા બાદ શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન...

સ્તુતિ.

જય પરમ પુનિત જ્ઞાતિ મારી.
નમુ ચર્ણ કમળ તુજ શીર ધારી. ટેક.
નીજ સુખની ના પરવા કરતી,
નિર્દોષ પ્રયોગો આચરતી,
સત્ય સંપત્તિ ભારતમાં ભરતી. જય.
હતી પાવન પુર્વની એ કરણી,
ખટ શાસ્ત્રે જે નીજ સુખ વરણી
થઈ અધર્મ કુચાલે આ કરણી. જય
તુજ દર્શ કરી તન મન વારૂં,
હીત ચીત્ત રહે નીશ દીન તારૂં,
વર અમર એ દો હરી ઉચ્ચારૂં. જય.

બીજો દિવસ.

તા. ૯--૮--૧૯૨૦ સોમવાર.

આજે બપોરના બાર વાગ્યા પછી સબજેકટ કમીટીની બેઠક મળી હતી જેમાં ઠરાવો ઘડવાનું કાર્ય પૂર્ણ ઉત્સાહથી ચાલ્યુ હતું, કમીટીના મેંબરો ઉપરાંત લગભગ ૧૫૦ ભાઇઓએ ઠરાવો ઘડતી વખતે પોતાનો અભિપ્રાય દર્શાવી પ્રસંગોપાત કમીટીના કાર્યમાં ઘણી મદદ કરી હતી, અને પૂર્ણ ઉત્સાહથી જ્ઞાતિ હિતના કાયમાં ભાગ લીધો હતો. સાંજના આઠવાગે ચાલુ સભાની બીજી બેઠક મળી હતી. મે. પ્રમુખ સાહેબના આગમનને સઘળા ભાઈઓએ તાળીઓના અવાજ સાથે વધાવી, શ્રી ઉમીયા માતાજીની જય બોલાવી હતી. મેમ્બરો ઉપરાંત પ્રેક્ષકવર્ગની હાજરી આજે ગઈ કાલના કરતાં વિશેષ હતી. અને જ્ઞાતિ ઉન્નતિના કાર્યમાં સામેલ થઇ આગળ પડતો ભાગ લેવા ઘણા સમજુ બંધુઓએ તત્પરતા દર્શાવી હતી. શરૂઆતમાં જ્ઞાતિ સંતાનોએ શ્રી ઉમિયાદેવીની સ્તુતી ગાઈ મંગળાચરણ કર્યું હતું.

મંગળાચરણ.

(કલ્યાણની સાખી.)

સુખદાતા સતિ પાર્વતી, દુઃશહ દુઃખ હરનાર,
સુખ સંપતી દો ભગવતી, વરદાઈ છો ઉદાર;
સેવક જન રંજન સદા, સુખ દુઃખના આધાર,
અમર સમરતાં સહાય હો, નમું હું વારંવાર.

(અનંત એકજ છે અવિનાશી.—એ રાગ)

સફળ કૃતિ કર માતુ હે મ્હારી,
સુમતિ પ્રેરક સદાયે હયાળી; સફળ.
જ્ઞાતિ હિત ચિત સ્થીર કરી સ્થાપો
ઈચ્છું ભવાની કૃપા એ ત્હારી સફળ.
અધમ ઉદ્ધારક જ્ઞાતિ કે ગંગા,
ઉભય શિવા નહિ અન્ય હિતકારી; સફળ.
દ્રઢીભૂત છે એ મંત્રજ મ્હારો,
સાધક તેનો **અમર** સુખાળી. સફળ.

ઉપર મુજબનું મંગળાચરણ થઈ રહ્યા બાદ મે. પ્રમુખ સાહેબે નીચે પ્રમાણેનો ઠરાવ સભાની મંજુરી માટે રજુ કર્યો હતો જે સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

ઠરાવ ૧ લો. (પ્રમુખસ્થાનેથી.)

"અમો કરાંચીમાં વસતા કચ્છની કણબી જ્ઞાતિની પ્રજા, અખંડ પ્રૌઢ પ્રતાપ મહારાજાધિરાજ મિરઝાં મહારાવશ્રી ૭ સર ખેંગારજી સવાઈ બહાદુર જી. સી. આઈ. ઈ. ના રાજ્યમાં રહી નિર્ભય પણે સુખ શાંતી અને આબાદીથી સુખ ભોગવીએ છીએ તેના માટે અમો મહારાવશ્રી તથા તેમના સહકુટુંબ પરિવારનું દીર્ઘાયુષ્ય ઇચ્છીએ છીએ."

ઉપર જણાવેલો ઠરાવ તાળીઓના અવાજથી દરેક જણ તરફથી વધાવી લેવામાં આવ્યો હતો. ત્યાર બાદ નીચેનો ઠરાવ ભાઈ રતનસી કરસન છાભૈયા ગામ ગઢસીસા-વાળાએ રજુ કર્યો હતો.

ઠરાવ ૨ જો.

"બાળલગ્નના અધર્મયુક્ત અને હાનીકારક રિવાજને સત્વર નાબુદ કરવા આ સભા દરેક જ્ઞાતિ બંધુને આગ્રહપૂર્વક ભલામણ કરે છે, અને શાસ્ત્રોક્ત રીતે યોગ્ય ઉંમરે આવેલાં ફરજંદોને પરણાવવાનો ઠરાવ આ સભા કરે છે."

ઉપરનો ઠરાવ રજુ કરતાં ભાઈ રતનશીભાઈએ જણાવ્યું કે—

પ્રમુખ સાહેબ, જ્ઞાતી ભાઇઓ અને બ્હેનો,

Marriages only once in 12 years

મ્હે આપની સમક્ષ બાળલગ્નનો ઠરાવ રજુ કર્યો છે. બાળલગ્ન કેટલાં નુકશાનકારક છે તે હું આપને જણાવીશ. બારે વર્ષે લગ્ન આવે તેથી સ્વભાવીક રીતે તો આનંદ થાએ તેમાં બૈરાં વર્ગમાં તો આનંદની અવધી. બાર વર્ષ જેટલો મોટો ગાળો આપણને લાગે છે તો પણ આપણે સગપણ સાંતરાંમાં ભારે ઉતાવળ કરીએ છીએ. મહીના બે મહીનાનું છોકરૂં થયું હોય ત્યાં તો તેનું સગપણ આપણે કરી નાખીએ છીએ, તેમાં કન્યા મોટી છે કે નહીં તે પણ આપણે જોતા નથી. ઘણે ભાગે સગપણ પાંટીઆ પણ કરી આવે છે. આવાં નાનાં નાનાં છોકરાંનાં સગપણ કરી જે દુઃખ ઉભું કરીએ છીએ તેની આપણને સમજણ નથી પરંતુ ખ્યાલ પોચાડોને ધ્યાન દો તો તમને જરૂર જણાયા સીવાય રહે નહીં, એક ગરીબ પણ ખાનદાન કુટુંબની કર્મ કથા હું કહું છું તે સાંભળસો અને લગ્નનો લ્હાવો લેતાં કેટલું દુખ ભોગવવું પડ્યું છે તેનો વિચાર કરજો.

"વિવાહ નજીક આવતા ગયા તેમ તેમ એક કુટુંબમાં ચીંતા પેઠી. રાત્રે વાળુપાણી કરી બે માણસો વીચાર કરવા લાગ્યાં તેમાં પહેલાણી બોલ્યાં કે આપણે કેમ કરશું ? પાંચ છોકરાં તેમાં બે છોકરા ત્રણ દીકરીઓ તે બે જાન જોડીને જુદે જુદે ગામે પોણાવા જવું. તેમ ત્રણ માંડવા ઘરે દીકરીઓના તેને પોણાવવા. હું તે દીકરાને પોણાવવા

જાઉં કે ઘરે છોડીઉને પેણાવા રહું ? નાની દીકરી બે મહીનાની હતી એક છોકરો બે વર્ષનો હતો તે પણ હજુ કયારેક કયારેક ધાવતો હતો, અને મુંજવણમાં પટેલે કહ્યું કે આપણા ભાઇઓમાં પણ સૌને ઘરે વીવાહ છે વરસોંદીઆને ઘરે પણ વીવાહ છે માટે કુલાણા આપના ગામના અતિત છે તેમને ઘરે પણ નાનું બાળક ધાવણું છે માટે એને કહેસું તો જાનમાં બેય માણસ આવસે એટલે હરકત નહીં આવે અને તું ઘરે એટલે દીકરીઉના વીવાહ પતાવજે. આમ વિચાર કર્યો અને તેજ વીચાર પ્રમાણે વીવાહ કરેલ અને પરંતુ વિવાહ વિત્યાબાદ પટેલના નસીબે કઠણાઇ હતી તેથી મોટા દીકરાની વહુ વિવાહમાં પણ માંદી હતી, તે લગ્ન થયા બાદ પંદરે દહાડે ગુજરી ગઇ. આ પ્રમાણે એને દીકરા પાછળ હોંસથી લગ્ન કર્યા તે નકામાં ગયાં, અને વહુને જે દાગીના ચડાવ્યા હતા તે ઘરે પાછા આવ્યા, અને તે દાગીના વેપારીને દીધા લગ્નના ખર્ચમાં. તેમજ લગ્ન કરતી વખતે પટેલે પોતાની વાડીનો છાછટીઓ જળપાવ્યો હતો અને તે ઉભેલા મોલ સાથે કારીઉ લાગેલી હતી. ભાગ્યજોગે પાળો સારો આવ્યો નહીં અને વેપારીને પૈસા ભરાણા નહીં તેથી વેપારીએ તગાદો કરવાથી પટેલને મુંજવણ થઇ. બેય માણસે વીચાર કરીને પોતાના છોકરાની વહુના ટોલ તેમજ ઘરમાં ત્રણ દીકરીઉં હતી તેના ટોલ સીવાના હતા તોપણ વેપારીને ત્યા ગીરવી મુકી વીવાહમાં ઉપાડેલ કારીઉ ભરીઉં અને આફત માથેથી ઉતારી વ વાહનો લાવો લેતાં આ પટેલ તેમજ પટલાણીને ભારે દુખ ભોગવવું પડયું, હજી પણ એ દુઃખના છેડો આવ્યો નોતો. લગ્ન વીત્યાને હજુ છ મહીના નોતા થયા તેમાં મોટી દીકરી ઓરીમાં ગુજરી ગઈ. વેવાઇ તરફથી મોં ઢંકાવાને આ પટેલને ઘરે વેવાણ આવ્યાં. ગાઇ રહ્યા પછી પોતાના ઘેર જતાં દીકરીની સાસુ બોલ્યાં કે વેવાણ! ઘણીએ હોંસે વીવાહ કર્યાં અને લાવા લીધા પણ અમારા નસીબમાં વહુનું સુખ નહીં લખ્યું હોય જેથી બીચારી નાની નખ જેવડી ગુજરી ગઈ. અમારૂં સગપણ તો આજથી તુટી ગયું આવે ઉમેદુ પુરીઉં પાડીઉ નહી, માટે અમારા ટોલ જો હમણાં દો તો લઇ જઇએ પછે ફેરો ન પડે. આ વખત પલી પટલાણીને તો આભ તુટા જેવું થયું, તે જાણતી હતી કે દાગીના વેપારીને ત્યા છે. વેવાણને શું જવાબ આપવો ? આમ વિચાર કરતાં બાઇને સુજી આવ્યુ કે અમે ટોલ બધાએ અમારા શેઠને ઘરે રાખ્યા છે, તે શેઠ બહાર ગામ ગયા છે, તે આવસે એટલે લઇને તમને પોચાડી દેસું. આમ કરીને આ દુખ પણ પતાવ્યું. દીકરી મરી જવાન બે દીવસ થયા હતા ત્રીજે દહાડે કુવાકું તો નહીં પણ ત્રઇઉં કરવું જોઇએ. છ વર્ષના છોકરી છતાં ત્રઇયું કરવું આ તે કયાંનો ન્યાય! પણ આપણામાં થતું આવ્યું છે એટલે કરવું જોઇએ. ઘરમાં તપાસ કરી તો કોરડ એક સાઇ પણ માંડમાંડ નીકળી, હજુ એસઈ કાયડ જરૂર ખપે. તેની તપાસ કરવાને પટેલ ગામમાં ફર્યાં પણ આપણાભાઇ-ઓના ઘણાઓના ઘરનાં કોયડો હતી, પણ ગરીબાઇ આવે છે ત્યારે ચારેકોરથી આવે છે તેમ આ ભાઇને ખપ હોવા છતાં પણ કોઇએ કોયડ ઉધારી દીધી નહીં, તેથી પાડોસમાં એક વાણીઆ ગૃહસ્થ રહેતા હતા ત્યાં પટલાણી રાત્રે ગયાં, અને સેઠાણી વૃદ્ધ હતાં તેને કહ્યું કે ડોસીમા અમને કોયડ બે સઇ જરૂર ખપે છે માટે દયો કારણ કે આવતી કાલે છોકરી વાંસે ત્રઇઉ કરવું છે ડોસામા કણબીના રીત રીવાજથી વાકેફ હતાં તો પણ એટલું તો કહ્યું કે પાચ છ વરસનાં છોકરાંનો તમારો નાતમાં દાડો કરો છો. તે સારૂં નહિં અમારી

નાતમાં કોઇ જમવા જાયજ નહિ. ત્યારે પટલાણીએ કહ્યું કે અમે ન કરીએ તો અમારી લાજ જાય. ભાઇઓ તો સુખે બેસવા પણ ન દે! આટલી વાતચીત કરી ડોસી બોલ્યાં કે કોઠારમાં છે કોયડ, ઘરમાં કોઇ માણસ નથી, ત્યારે પટલાણી પોતાના ધણીને રાતોરાત તેડીને કોડ લઇ આવ્યાં અને બીજે દાડે ન્યાતનું કર્યું અને જતી લાજ રાખી. પણ છેવટે એક વાતની પાકી અડચણ પડી. રાત્રે કોયડ લાવ્યા અને તલાટીને ન કહેવાથી દાણ ચોરીનું પટેલ માથે તહોમત આવ્યું તે પણ માંડમાંડ કાલાવાલા કરીને પતાવ્યું. જોઇ લ્યો ભાંઇઓ, આ બાળલગ્નની મોકાણ. આવું નહી તો આથી થોડું પણ દુખ તો આપણને થાય. છે. છતાં પણ પુંછડું ઝાલ્યું તે આપણે મુકીએ નહિ. બારે વર્ષે વીવાહ આવે અને સગપણની ઉતાવળ—જોયા કર્યા સીવાય પાંટીઆ પણ સગપણ કરી આવે તેનું તો આવુંજ પરિણામ આવે. જો આપણે જોઇ વીચારી છોકરાં મોટાં થાય ત્યારે સગપણ સાતરાં કરતા હોઇએ તો આવાં દુખ ભોગવવાં ન પડે માટે જેમ બને તેમ બાળલગ્ન તો સદંતર બંધ કરવાની હું સભા જનોને વિનંતિ કરૂં છું. (તાળીઓ)

ઉપરના ઠરાવને ટેકો આપતાં **ભાઇ ખેતા ડોસા પોકાર** ગામ નખત્રાણા વાળાએ જણાવ્યું કે—

મે. પ્રમુખ સાહેબ, જ્ઞાતિ બન્ધુઓ, સદ્દગૃહસ્થો અને બ્હેનો,

બાળલગ્નના ઠરાવ ઉપર મારાથી આગળના બોલનાર ભાઇ રતનસી કરશન ઘણું બોલી ગયા છે અને આપણે સમજી શકીએ તેવી રીતે અસર થાએ તેવું આપણને સમજાવ્યું છે. છતાં પણ બે બોલ આપણને કહેવા ઉભો થયો છું તે સાંભળવા કૃપા કરશો. બાળલગ્ન અને તેથી થતી ખરાબીઓ વિષે વર્ણન તો ઘણું થઇ ગયું છે. લગ્ન એ શું વસ્તુ છે, તેનો શો હેતુ છે અને તેનું કેવું ફળ હોવું જોઇએ એ જાણવાની ખાસ જરૂર છે. લગ્નનો વિચાર કરવામાં કેટલાંક પ્રમાણો ઉપર આધાર રાખવાને આપણે બંધાયા છીએ. હું મારા પોતાનાજ વિચાર પ્રમાણે નહીં પણ શાસ્ત્રો અને વદ્વાનોના અભીપ્રાયને લઇને બોલીશ. લગ્ન, લૌકીક કે વહેવારી હોવા કરતાં કુદરતી હોવાં જોઇએ, લોક વહેવાર અજ્ઞાનતામાંથી જન્મ પામેલ રૂઢીમાંથી ઉત્પન્ન થયેલ છે. માટે આ વીષયમાં લૌકીક અથવા રૂઢીને તજી દઇને શાસ્ત્ર, નીતી, બુદ્ધિ અને યુક્તિથી જે વાત પ્રમાણ થાએ તેનો સ્વીકાર કરવો જોઇએ. ધર્મ સાસ્ત્રો તથા વેદમાં તેમજ શ્રુતી સ્મૃતીમાં અને ત્યાર પછી રામાયણ અને મહાભારતમાં લગ્નનો કયો સમય અને કેટલીક વયે લગ્ન કરવા કહ્યું છે, તેટલુંજ નહીં પણ વૈદીક વિદ્યા અને શ્રૃષ્ટાક્રમ નજરે જોતાં લગ્ન કરવાની યોગ્ય ઉમર શું હોવી જોઇએ? મારા પોતાના અનુભવ પ્રમાણે દીકરીની ઉમર ૧૫ વરષની અને દીકરાની ઉમરે કમમાં કમ વીશ વર્ષની હોય તોજ તે સાધારણ ઠીક કહેવાય. આપણી નાતમાં જે લગ્ન થાયે છે તે લગ્ન કહેવાય નહીં, એતો એક ફારસ ભજવાય છે. બીજી અન્ય જ્ઞાતીઓ આપણી કેવી મશ્કરી કરે છે એ તમો સૌના ધ્યાનમાં છે. આખી પૃથ્વીપર વસ્તી દરેક જ્ઞાતી એકજ પદ્ધતીસર લગ્ન કરે છે. પુત્ર અને પુત્રીઓ યુવાન વયમાં આવે ત્યારે એક બીજાની અન્યોઅન્ય પરીક્ષા કરી સબંધમાં જોડાય છે. આપણા હીન્દુસ્તાન દેશમાંની આપણી જ્ઞાતિ સીવાય સઘળી જ્ઞાતીઓ ધર્મ શાસ્ત્રો અને વેદોના ફરમાન પ્રમાણે વીધિસહ વર કન્યા સમજુ થાયે અને ઉમરે આવે ત્યારેજ

લગ્ન કરે છે; પરંતુ આપણે તો આખી દુનીઆથી જુદીજ રીતે લગ્ન કરીએ છીએ મહીના મહીના દહાડાનાં બાળકોને પરણાવી દઇએ છીએ, તેમાં જોડાં કજોડાંનો સ્વાલજ રહેતો નથી ત્યારે એક મહાન પ્રશ્ન ઉભો થાય છે કે આપણે શું આખી દુનીયાથી ડાહ્યા અને બીજી જ્ઞાતિ શું મુર્ખ હશે? ભાઇઓ, દુનીઆના લોકો અજ્ઞાન નથી, તેઓ તો આપણા શાસ્ત્રકારો જે પુજનીય હતા તેમનાં વચનોને પાળીને ચાલે છે ત્યારે આપણે તે શાસ્ત્રોનાં વચનોનો ભંગ કરીએ છીએ વાસ્તે મુર્ખ છીએ. શું આ વાત આપણે સમજતા નથી? સમજીએ છીએ. પણ આપણા આગેવાનોના બંધનથી આપણે કાંઇ કરી શકતા નથી. આવાં બાળલગ્નોથી ઘણીએ નુકસાની છે અને ડાકટરો કહે છે કે બાળકોમાં ઓરી, અછબડા, માતા ઇત્યાદી રોગોથી સેંકડે ૫૦ ટકા મરણ થાય છે અને તેથી કરેલાં લગ્નનાં ખર્ચો નકામાં જાય છે. વીના વાંકે બાળલગ્ન કરી આપણા દીકરાને અથવા દીકરીને રંડાપો આવે છે એના પાપ ભાગી પણ આપણેજ છીએ. ભાઇઓ, આવાં ઢીંગલા ઢીંગલીનાં લગ્નો આપણે ન કરીએ અને યોગ્ય ઉંમરે જો લગ્ન કરીએ તો વહુના કે જમાઇના ગુણદોષની પરીક્ષા કરી મોટી ઉંમરે સગપણ કરીએ તો આપણને છુટકા કરવાનો પ્રસંગ ન આવે. આપણામાંના પાંટીઆ સગપણ કરી આવે અને આપણે કંઈ તપાસીએ નહીં તેના પરીણામે અંતે ગોરોઓના શરણમાં જવું પડે છે અને છુટકા કરાવવા પડે છે. તે ન થાય માટે મારી સર્વ ભાઇઓને વિનંતી છે કે યોગ્ય ઉંમરે લાયકાત પ્રમાણે છોકરા છોકરીનાં લગ્ન કરવાથી આપણને ઘણા ફાયદા છે અને મોટી ઉંમરે ગમે તે વખતે લગ્ન કરવાથી ખર્ચમાં પણ ઘણો ફાયદો થાય છે. માટે આ બાળલગ્નને તો હમેશને માટે નાબુદ કરવા સભાને હું વિનંતિ કરૂં છું આટલું બોલી મારૂં બોલવું બંધ કરૂં છું.

પાંટીઆ = ઘરો ઘર જઈને લોકોને સંદેશો પહોંચાડવાવાળો વ્યક્તિ

બાળલગ્નના ઠરાવને અનુમોદન આપતાં ભાઇ સેવદાસ કાનજી સોમજાણી ગામ વીરાણીવાળાએ જણાવ્યું કે—

મે. પ્રમુખ સાહેબ, જ્ઞાતિ બન્ધુઓ, માતાઓ અને બ્હેનો,

બાળલગ્ન ન કરવા સંબંધે મારા કરતાં આગળના બોલનાર ઘણાજ અનુભવી અને વીચારવાળા ભાઇઓ ઘણું બોલી ગયા છે તેમજ હું પોતે હજુ બાળક છું. તેથી બાળલગ્ન સબંધે મારા વિચારો વ્યાજબી કહેવાય કે કેમ તેના માટે શંકા છે. તોપણ બાળલગ્નના માટે મને જે અનુભવ થયો છે તેજ હું આપને કહી બતાવવા ઇચ્છું છું. ચાલુ સાલ વૈશાક સુદ ૩ નાં લગ્ન આપણી જ્ઞાતિમાં ઉગમણા પાંચાડામાં થયાં હતાં ત્યાં હું વિવાહ પ્રસંગે ગયો હતો, ત્યાં એક કન્યાને પરણાવવાની વિધી થઇ રહી, ત્યારે ખબર પડી કે આ વરરાજા આપણો નહી! આતો બીજો પરણી ગયો! મગવાણાની જાનને બદલે કરમોઇની જાનવાળો ગોટ પેણી ગયો! ત્યારે આગેવાનોએ વીચાર કરીને ખરા વરરાજાનાં ફરી લગ્ન એ બાઇ સાથે કરાવ્યાં અને જે ભુલ થઇ તેના માટે આગેવાનોએ કહ્યું કે એ બાઇને બે ગોટ લખ્યા હશે! ભાઇઓ, કેટલી શરમની વાત છે કે આપણામાં બારે વર્ષે લગ્ન થાએ તોય નીરાંત નહીં! વેવાઇ વેવાણને પણ આપણે ઓળખીએ નહીં! આપણામાં સગપણ વરકન્યા જોઇને થતાં નથી જેથીજ આવી મુસીબતો કોક વખતે ઉભી થાય છે અને પછી દોષ દઇએ કન્યાના ભાગ્યનો. એને બે વર લખ્યા હશે! આમ કેતાં પણ આપણે શરમાતા નથી. તેમજ છોકરાં માંદા હોય કે સાજાં હોય ગમે તે હાલતમાં હોય તોય લગ્ન આવ્યાં તે ફરીજ

VSAK: 21-Apr-1920

નાખવાં, આવી જે રૂઢી તેમાં પાયમાલ થવા સીવાય બીજું શું હોય ! ઘણી વખતે એવું પણ બને છે કે આનંદમાં ને આનંદમાં ખર્ચ કરી દીકરાને પરણાવવા જાન જોડીએ છીએ ત્યાં એ કે ત્રણ મહીનાનું બાળક માંદુ પડતાં વખત લાગતો નથી. વીવામાં ભારે ખોરાક આવાથી છોકરાંને માંદુ પડતાં વખત નથી લાગતો અને વખતે વીવાહમાંજ રામશરણ થાય છે અને જાન જોડીને હોંસે પેણાવા ગયા હતા તેના બદલે વરરાજા વીનાની ઠાલી જાન પણ ઘરે આવે છે. આવાં દુખ દેખીએ છીએ પણ તેનો આપણે વીચાર કરતા નથી અને વીચાર કરીએ તોય આપણું કાંઈ ચાલે નહીં, ગેઢેરા લોકો ઘણી જબરાથી લગ્ન કરાવવા ફરજ પાડે ત્યાં આપડું શું ગજું ! ભાઇઓ હું કહું છું કે આપડાં છોકરાં પેણાવવાં કે નહી તે આપડી મરજી પ્રમાણે થવું જોઇએ, એમાં નાતના આગેવાનોનું કંઇ પણ કામ નથી. માટે હવે તો વીચાર કરીને બાળલગ્નને બાળો અને યોગ્ય ઉંમરે દીકરા દીકરીનાં લગ્ન કરો તો સારૂં. તોજ આપડો ઘર સંસાર સુખી થશે. માટે બાળલગ્ન બંધ કરવા સૌ ભાઇઓને હું વિનંતી કરૂં છું.

ત્યાર બાદ ઠરાવને ટેકો આપતાં ભાઇ ભાણજી ડાહ્યા રૂડાણી-ગામ નખત્રાણાવાળાએ ગાયેલી કવિતા.

(લાવણીની ચાલમાં.)

અધર્મ કુધારા આવી ન્યાતમાં, સાચો ધર્મ દબાવે છે;
ખરા ધર્મનું ભાન ભુલાવી, ચકડોળે તે ચ્હડાવે છે. ૧
ધર્મ સનાતન લ્યોને જાણી, વેદ કહી જે બતાવે છે;
સ્વારથીઆ નીજ સ્વાર્થ માટે, ધર્મ અધર્મ બતાવે છે. ૨
બાળલગ્નનું ક્હાડી લાકડું, લગ્ન સાચાં કરાવોને,
જોઇ છોકરો કુળનો દિપક, ઉંમર યોગે વરાવોને. ૩
બાળલગ્ન બહુ વધ્યાં જ્ઞાતિમાં, તેથી શું દુઃખ થાયે છે;
બંધુ મારા જુઓ વિચારી, તમ નજરે એ દેખાયે છે. ૪
પાંચ વરષની કન્યા હોયને, એક વરષનો વર એનો;
માત પિતા કુળની આશાથી. સંસાર બગાડે છે તેનો. ૫
વર કે ઘરને વિસારીને કૂળ એકજ જુએ મોટુ;
તેથી શું ભલુ થાય કન્યાનું, વર વિનાનું સહુ ખોટુ. ૬
દુઃખણી થાયે જે ઘર કન્યા, શ્રાપ પિતાને આપે છે;
મતી હીણના ધર્મ બગાડી, સ્વર્ગનો રસ્તો કાપે છે, ૭
કહો ભાઈ એ માત પિતાનું, ભલુ શી રીતે થાય છે;
શીવજી અને આ સેવક કહે છે, નિશ્ચે નર્કે જાયે છે. ૮

ઉપરનો ઠરાવ ચરચાઈ ગયા બાદ મે. પ્રમુખ સાહેબે સઘળા ભાઈઓને પોતાનો મત આપવા જણાવ્યું હતું અને સઘળાઓએ તેની તરફેણમાં મત આપવાથી સર્વાનુમતે પસાર થયેલો જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.

ત્યાર બાદ મરણ પાછળનાં જમણો બંધ કરવાને લગતો ઠરાવ **ભાઈ નાથાભાઈ શીવજી ગામ વીરાણીવાળાએ** નીચે પ્રમાણે રજુ કર્યો હતો.

ઠરાવ ૩ જો.

" મરણ પાછળનાં જમણો શાસ્ત્રવિરૂધ, અયુકત, ખર્ચાળ અને દુર્દશાએ પહોચાડનાર હોવાથી તેને સદંતર નાબુદ કરવા આ પરિષદ દરેક જ્ઞાતિ બંધુને આગ્રહપૂર્વક ભલામણ કરે છે. "

મહેરબાન પ્રમુખ સાહેબ, પ્રીય જ્ઞાતિ બન્ધુઓ, અન્ય ગૃહસ્થો અને બ્હેનો,

મરણ પાછળનાં જમણો કરવાથી આપણી જ્ઞાતિની જે અધમ દશા થઈ છે એમાં તો કોઈ પણ ના કહી શકે તેમ નથી. આપણી જ્ઞાતિના પૈસા સંબંધી સ્થિતિની જે કફોડી દશા છે તે મુખ્ય કરીને મેં જે ઠરાવ તમારી સમક્ષ રજુ કર્યો છે તેથીજ છે. મરણ પાછળનાં જમણવારોથી આપણને કેવુ દુખ ભોગવવું પડે છે તે બાબત મે. પ્રમુખ સાહેબના ભાષણમાં ઘણું કહેવાઇ ગયું છે તેથી હું વિશેષ બોલી શકું તેમ નથી. હું મારા ભાષણની તમને અસર કરાવી શકીશ કે કેમ તેના માટે મને શંકા છે. હું આપને શરૂઆતમાં કહોશ કે મરણ પાછળનાં અયોગ્ય અને વધુ પડતાં ખર્ચો કરવાથી કેવી પાયમાલી થાય છે. તેનું એક સચોટ અને સત્ય હકીકતવાળું આખ્યાન નામે **" માધાના પીતાનું પ્રેત ભોજન "** **રા. રા. દેશાઇ અમરસિંહજી દેશાઇભાઈ ગામ વીરમગામવાળાનું** બનાવેલું છે તે જે ભાઇઓએ વાંચ્યું અથવા સાંભળ્યું હશે તેને તો પાકો અનુભવ હશે. પરંતુ જેમણે તે ન વાંચ્યુ હોય તેવા ભાઇઓ અને બહેનોને હું આગ્રહ પૂર્વક વિનંતી કરૂં છું કે એ આખ્યાન જરૂર વાંચવું તેમજ સાંભળવું કે જેથી આ ઠરાવના વિરૂદ્ધમાં બોલવા જેવું કંઇ રહેતુંજ નથી એમ જણાશે. કોઇ પણ માણસનું મૃત્યુ થવું એ મહાન સોગનો પ્રસંગ છે અને તેની પાછળ જે જમણવારો (દાડો) કરવામાં આવે છે તે બીલકુલ અશાસ્ત્રોક્ત છે. મરણ પાછળનાં જમણોમાં ધર્મનો એક પણ સિદ્ધાંત લાગુ પડે છે એવું જો કોઇ પણ બન્ધુ શાસ્ત્રોક્ત રીતે સિદ્ધ કરી બતાવસે તો હું તેમનો અત્યંત આભારી થઇશ. મારા સાંભળવા પ્રમાણે મરી જનારની ક્રીયા ગરૂડ પુરાણમાં લખી છે. તેમાં તો દશમું એકાદશ્ અને બારમાનુ શ્રાદ્ધ ઇત્યાદી કર્મો ઉત્તમ બ્રાહ્મણોના હાથે કરાવવા કહેલું છે. તે સીવાય જ્ઞાતિ ભોજન કરવાનું મેં કયાંય પણ સાંભળ્યું નથી, પ્રસંગજ આપણને કહી આપે છે કે કોઇ ભર જુવાન ભાઇનું મૃત્યુ થયું હોય તેના માટે તેનું કુટંબ અને સગાં સ્નેહી વર્ગ શોક સાગરમાં ડુબ્યાં હોય, એવા ભાઈના કારજમાં આપડે જ્ઞાતિ રીવાજ પ્રમાણે સારાં કપડાં પહેરી જમવા બેસવું એ શું કોઇ આનંદનો પ્રસંગ છે ? કાણીઆઓ રોતાં રોતાં આવે અને જમવા બેસે છે તે શું તમને વ્યાજબી લાગે છે ? મરનારના, કુટુંબનાં બૈરાંઓ છાતી ફાટ રૂદન કરતાં હોય તેવા પ્રસંગે પણ આપણે પથર જેવું હૃદય કરીને જમીએ છીએ, અને રો–કકળની લેશ પણ અસર આપણને થતી નથી, એ માત્ર આપણામાં અમાનુષીપણું છે. તેથીજ આવા દીલગીરીના દેખાવમાં જમણમાં ભાગ લેવો એ એક મનુષ્ય જાતને કદાપી શોભે નહીં તેવું છે. છતાં પણ આપણે તેમાં ભાગ લઇએ છીએ અને

અંતિમ ક્રિયા ગરૂડ પુરાણમાં આપેલ છે.

જમીએ છીએ એ ઓછી દીલગીરીની વાત નથી. અમારા મુંબઇના મંડળના ઘણા ભાઇઓએ આવાં જમણો ન કરવા તેમજ એવાં પ્રેત ભોજનમાં ન જમવા જવાને પ્રતિજ્ઞાઓ લીધી છે અને તે પાળે છે. દેશમાં તો ઘણે ઠેકાણે એવું પણ બને છે કે મરી જનાર પછવાડે હાડો કરવાની પોચ હોય કે ન હોય તો પણ પીત્રાઇ ભાઇઓ તેમજ ગામના આગેવાનો જબરાયી કરજ કરાવીને પણ કારજ કરાવે છે આપણામાં ગરીબી અને કંગાલીયતપણું જો આવ્યું હોય તો હું ખાત્રીથી કહું છું કે મરણ પાછળનાં કરજ કરવાથીજ આવ્યું છે. ઘણા ભાઇઓ પોતાના વડીલો પાછળ ખર્ચ કરવાથી આબરૂ વધશે એ લાલચે ખર્ચ કરી આબરૂ ખોવાના પણ ઘણા પ્રસંગ બનેલા મેં મારી નજરે જોયા છે. ગરાષચાસ ને ખેતર વાડી તો બાપાએ મોટા બાપાના કારજમાં ગેરવી મુકયાં હતાં, અને આપણને માને બાપાનો હાડો કરવામાં રહેવાની ભેગીઉં પણ વેચાયાના સેંકડે પચાસ ટકા દાખલા મળે તેમ છે. મારા ધારવા પ્રમાણે આ સભામાં બેઠેલા ભાઇઓને આ કડવો અનુભવ થોડો ઝાઝો પણ દરેકને મળ્યોજ હશે, કચ્છમાં ઘર ધંધો મુકીને આપડે કરાંચી અને કલકતે લાકડાં વેરવાને આવીએ છીએ તે કાંઇ રાજી ખુસીથી નથી આવ્યા જ્યારે આપડી ખેતીવાડી વેંચાઇ ગઈ અને નવરા ઘોયલ મુગા જેવા થઈ ગયા અને કોઈ કાદસું દે નહીં ત્યારે આવ્યા છીએ. વિશેષમાં છેવટે હું કહું છું કે ચાર છ મહીનાનું બાળક મરી જાય છે તેની પાછળ કુવાંડાં કરવાં પડે છે તેનાં ઘણા વૃદ્ધો કુંવાડાનો ખીચડો ખાવા જાય છે. એ વૃદ્ધો તેમજ જુવાનોના માટે ઘણુંજ શરમ ભરેલું છે. એક ટાણું જમવાની લાલચે આપણે આપણો માનુષીધર્મ તજી દઇએ તો આપણને રાક્ષસનીજ ઉપમા મળે. માટે ભાઇઓ મરણ પાછળનાં જમણો કરવાની કંઈ જરૂર નથી તે શાસ્ત્ર સંમત નથી, માત્ર એક ખોટો વેવાર થઇ ગયો છે. ઉધારી હાંતીની માફક જમી આવ્યા અને જમાડવું તે સીવાય કંઈ નથી. માટે આવા નઠારા રીવાજને જલદીથી તીલાંજલી આપવી જોઇએ કે જેથી આપણા ભાઇઓની ગરીબાઈ જલદીથી મટી જાય. આટલું બોલી હું મારૂં બોલવું પુરૂં કરૂં છું.

મરણ પાછળનાં જમણવાળા ઠરાવને ટેકો આપતાં **ભાઇ રતનસી કરશન** ગામ ગઢશીશાવાળાએ જણાવ્યું કે—

પ્રમુખ સાહેબ, જ્ઞાતિ ભાઇઓ અને બ્હેનો,

ભાઈ નાયા સીવજીએ આપની સમક્ષ જે ઠરાવ મુકયો છે તેને હું ટેકો દેવા ઉભો થયો છું. પ્રમુખ સાહેબના ભાષણમાં આ વિષય સબંધે ઘણું કેવાણું છે તેમજ ભાઈ નાયા સેવજીએ પણ આપણે સમજીએ તો ઘણું સમજાવ્યું છે, મરણ પાછળના પ્રેત ભોજનથી મને પણ ઘણોજ કડવો અનુભવ મળ્યો છે. મારા પીતાશ્રી પણ રાજપર ગામના પટેલ હતા અને પસાયતું ખાતા હતા તેમણે તેના બાપ દાદાના—અને મેં મારા બાપના કારજમાં ગરાસ વાસ ખેતરો પસાયતું ગુમાવ્યા બાદ હજારો કોરીઉનું કરજ કર્યું હતું જેથી ખેતીવાડી છોડવી પડી હતી અને મજુરની હાલતમાં મુંબઈમાં વીસ વર્ષ સુધી રાત દીવસ કામનો ઢેડો કરી માંડમાંડ હમણાં હું એ કરજથી મોકળો થયો છું. મને તો એ કડવો અનુભવ પાકો થયો છે જેથી હું તો ભાઇઓ કહું છું કે માબાપ પછવાડે ગામ કે પાંચાડો કરવાની લાલચે તમે કોઈ દોરાસો નહીં.

તે સીવાય બીજા એક કુટુંબ ઉપર મારી માફક આફત આવી હતી તેની વાત તમને કહું છું તે સાંભળવા કૃપા કરશો. આપણી જ્ઞાતીના એક જુવાન ચાળીસેક વર્ષના ઉંમરના ભાઇનો સ્વર્ગવાસ થયો હતો, તેની પાછળ પાંચ માણસો ખાનારાં હતાં. ચાર છોકરાં ને પાંચમી સ્ત્રી, આખા કુટુંબનો આધાર આ ભાઈ ગુજરી ગયો તેની ઉપરજ હતો, ઘરના પણ સાધારણ ગરીબ હતા, તો પણ નાત રીવાજ પ્રમાણે મરી જનાર ભાઇનું ખર્ચ તો કરવું જોઇએ, પણ સમાંથી કરવું તેનો એ બાઇને મોટો વીચાર થઈ પડયો હતો જો ખર્ચ ન કરે તો ગામના માણસો તેમજ વૈરાં મેણાં મારે, આવા વીચારે પેલી બાઇને વધુ ગભરામણ થઈ. વાડી ગરાષ મરનાર ભાઈ ખેડતો હતો પણ એ ગરાષ વેપારીને ત્યાં ગીરવી હતો વેપારીઓ મરી જનાર ભાઈના માટે શોક બતાવવા તેમજ પાણી લેવાના બાને બાઈના ઘેર આવતા હતા પરંતુ ખરી રીતે તો તેમની હાલત કેમ છે અને કરજ પતસે કે કેમ તેની તપાસ કરવાને આવતા હતા. બાઇના તો શીરછત્ર ધણી ગુજરી ગયો પણ આફતનો વરસાદ વરસાતો ગયો. વાડીમાં મોલ સુકાય. ઢોરાં-બળદની સંભાળ પણ પીત્રાઇઓમાંથી ભાગ્યેજ થતી હતી, બાઇ ઘરમાં એકલી હતી, કોઇ મો ઢંકાવા આવે ત્યારે પોતાનાં ચારે છોકરાં કુંડાળું વાળીને મા પાસે બેસે. આવી દયાજનક બાઇની હાલત હતી તેમાં રાત્રે કુટુંબના પીત્રાઇઓ ભેગા થાએ અને જેને જેમ ધ્યાનમાં આવે તેમ બોલે. તે પણ બાઇને સાંભળવું પડે. ફલાણા ભાઈ જુવાન વયમાં ગુજરી ગયા તે શું સાથે લઇ ગયા, આખી ઉંમર કાંમ કરીને તુટી ગયા છે તેમની પાછળ કારજ તો સારૂં કરવું જોઇએ. તેમાં વળી બીજા એક ભાઇએ ઠાસકી પુરી કે બાયડીનો શું ભરોષો, કાલે લત દઇને જતી રહેશે તેમાં એક ભાઇએ વાત વધારીને કરી કે બાઇનાં માવીત્રો મો ઢંકાવાને આવ્યાં હતાં તે પરોડે કોઇને મળ્યા વગર વેલાં ઉઠીને ચાલ્યાં ગયાં છે, કોણ જાણે ઘરમાંથી કાંઇ આપી દીધું હશે તેના આપણને શું ખબર પડે. ભાઇઓ વીચાર કરો આપણી જ્ઞાતિની બુદ્ધિનું માપ કરો. બાઇનાં માવીત્રોને ચોર કેહવાં અને આ છોકરાની માને માથે ડુંગર ઉભો છે તેમાં એ જતી રહેશે વિગેરે વિશેષણો લગાડવાં તે માત્ર ગમે તેમ કરીને પણ દાડો કરાવવા માટે કહે છે. આ પ્રમાણેની દીલગીરીમાં ભાયાતના ભાઇઓ ભાગ લેતા હતા તેમાં ચોથો દહાડો થયો એટલે ગામના વેપારી અને આગેવાનો પણ ઘરે આવતા જતા હતા અને બાઇને સમજાવ્યું કે જુવો ફલાણા ભાઈ ગરીબ હતા પણ આબરૂદાર હતા તેમજ તમારા ઘરની આબરૂ પણ મોટી છે માટે ખર્ચ કર્યા વગર ચાલસે નહીં. ત્યારે બાઇએ કહ્યું કે ઘરમાં તો એક ઠીંકરો પણ નથી. ત્યારે ગામના આગેવાનોએ કહ્યું કે તમારાં બે ખેતર છે તે ફલાણા શેઠને લખી આપો તેથી કોરીઉ દેસે અને ખર્ચમાં કોરીઉ ઘટસે તો વાડીનો વધારો માંડી દેશું. ઘઉ તો ઘરમાં છે એટલે હરકત નહીં આવે. આ પ્રમાણે આગેવાનોએ રસ્તો કાઢી આપી બે ખેતરના ટોકડા હતા તે પણ વેચાવ્યા અને બધા ભાઇઓએ મળી ખર્ચ બનાવ્યું અને વાહ વાહ કેવરાવી. પણ પાંચ જણનું ભરણ પોષણ હવે શી રીતે થશે તેનો કોઇએ ખ્યાલ કર્યો નહીં, માથે રહીને ઘર ગધેડે ચડાવ્યું! નાનાં બચ્ચાંઓની પણ કોઇએ ફીકર કરી નહીં કે એ શી રીતે મોટાં થશે અને શું ખાસે ભાઇઓ ઘણુંજ શરમાવા જેવું છે. એક ટાણાના વાળુના કોળીઆ માટે એક ભાઇની ઉઠોતરી કરવી એ આપણું અને આપણા આગેવાનોનું પરમ કર્તવ્ય થઇ પડયું છે. વેપારીઓ પણ આવા

પ્રસંગે એકાદ એ પરેલોને હાથમાં રાખી પોતાનું કામ કાઢી લે છે અને આપડા ભાઇઓનાં ઘર તડકે થાય છે, માટે મારા ભાઇઓ હવે તો હદ વળી ગઇ છે. હું તો કહું છું કે આવા નકામાં ખર્ચો કરવાં નહીં અને જે કોઇ કરે ત્યાં જમવા પણ જવું નહીં જેથી એની મેળે બંધ થઇ જશે આટલું બોલી મારૂં બોલવું પુરૂં કરૂં છું.

આ ઠરાવને ત્યાર બાદ વીરાણીવાળા ભાઇ નાનજીભાઈ રામજીએ પણ વિશેષ અનુમોદન આપ્યું હતું અને સભા સમક્ષ મે. પ્રમુખ સાહેબે તાળીઓના અવાજ વચ્ચે ઠરાવને પસાર થયેલો જાહેર કર્યો હતો.

ઠરાવ ૪ થો. (રજુ કરનાર ભાઈ વિશ્રામ પાંચા ગાંગાણી—વીરાણી.)

“ વિદ્યા એ સર્વોત્તમ શક્તિ હોવાથી તે પ્રાપ્ત કરવા કરાવવા—પોતાના પુત્ર પુત્રીઓને અને ત્યાં સુધી દરેક પ્રકારની ઉત્તમ કેળવણી આપવા આ પરિષદ દરેક જ્ઞાતિ બંધુઓને આગ્રહ પૂર્વક વિનંતિ કરે છે. ”

કેળવણીનો ઠરાવ રજુ કરતાં ભાઈ વિશ્રામ ભાઇએ કહ્યું કે,

પ્રમુખ સાહેબ, જ્ઞાતિ ભાઇઓ અને બહેનો,

મેં આપની સમક્ષ કેળવણીનો ઠરાવ રજુ કર્યો છે, અને હું સૌ ભાઇઓને કેળવણી લેવાને માટે બોલવાને ઉભો થયો છુ, પણ હું પોતે વગર કેળવાયલો માણસ છું એ મારે તમને પ્રથમ જણાવવું જોઇએ. સબજેકટ કમિટીમાં સૌ ભાઇઓએ મને આગ્રહપૂર્વક કહ્યું કે તમે વધુ ભણ્યા છો માટે કેળવણીનો વિષય તમે લ્યો! જેથી એ વિષય મેં પસંદ કરી નથી લીધો પરંતુ તમારા સૌ ભાઇઓના આગ્રહથી હું કબુલ થયો છું. હું ગુજરાતી પાંચ ચોપડી ભણ્યો છુ તેથી હું કેળવાયલો માણસ છું એમ કહેવાય નહીં. ભણવું એનું નામ કેળવણી છે પરંતુ તે સર્વાંશે એકલા ભણતરથી કેળવણી આવતી નથી. કેળવણી ઘણા પ્રકારની છે. વહેવારીક જ્ઞાનની કેળવણી, માનસીક કેળવણી શારીરીક કેળવણી તેમજ ધાર્મીક કેળવણી, આમાંની મારામાં કેટલી કેળવણી છે તેની મને પણ ખબર નથી, હું એટલું જાણી શકું છું કે મુંબઇવાળા ભાઇઓ ભણ્યા છે થોડું, પણ તેઓએ ઘણા પ્રકારની બીજી કેળવણીઓ સારી લીધી છે જેનો પ્રત્યક્ષ અનુભવ આપણને સભામાં થાય છે. આપડામાં કેળવણી છે નહીં, એટલુંજ નહીં પણ કેળવણી લેવામાં પણ આપડે બેદરકાર છીએ. તોપણ એક બાબતની કેળવણીની બીલકુલ જરૂર નોતી છતાં પણ ઇર્ષારૂપી કેળવણી વગર લીધે પણ આપડામાં પુરે પુરી આવી ગઇ છે. જ્યારે કરાંચીમાં સભા ભરવાની વાત ચાલતી હતી ત્યારે મેં એવી દરખાસ્ત કરી હતી કે મુંબઇવાળા ભાઇઓ કરાંચીમાં આવે અને ભાષણો કરે અને આપડામાંથી કોઇ બોલી ન શકે તો આપડી લાજ જાએ માટે સભા ભરવાની કંઇ જરૂર નથી, આવી દરખાસ્ત કરતી વખતે મને પણ ઇર્ષાભાવ હતો. પરંતુ તે વખતનું મારૂં બોલવું વાજબી નોતું. આપણને બોલતાં નથી આવડતું તેથી કોઇનું બોલવું સાંભળવું પણ નહીં, એ કંઇ સારા માણસનું લક્ષણ કહેવાય નહીં, મહેરબાન પ્રમુખ સાહેબ અને સ્વાગત કમીટીના પ્રમુખ ભાઇ નાનજી પચાણના ભાષણમાં પણ કેળવણી સંબંધે ઘણું કહેવાણું છે. જો આપડે ભણ્યા હોત અને કેળવણી લીધી હોત તો

સોદા જે આજ દીવસ સુધી આપણુને ફોલીને ખાતા આવ્યા છે તેને ખાવા દેત નહી. આપડા પંચના પૈસાનો જે દુરૂપયોગ થાય છે તે આપડે થવા દેત નહીં. આપડામાં બાળલગ્નથી થતી ભાઈ રતનસી કરશને જે નુકસાનીઓ બતાવી છે તે જો કેળવાએલા હોત તો તે પ્રમાણે નુકસાનીઓ ખમત નહીં. ગેઢેરાઓ જે આપડા જેવા વગર કેળવાયલા ઉપર જુલમ કરે છે, તેમ મુંબઇવાળા ભાઇઓને તેઓ કશું કરી શક્તા નથી તેનું કારણ ફક્ત કેળવણીજ છે. વાડીઓમાં રાત્રી અને દીવસ ધંધો કરીને ધાન ઉપજાવીએ છીએ આપડે; અને તે ધાન તૈયાર થાએ ત્યારે ઉપાડી જાએ વોરા! ઘઉં, બાજરો આપણે પેદા કરીએ અને આપણુને ખાવા મળે નાગલી અને જવ એ બધું સાથી? માત્ર આપણે કેળવાએલા નથી માટેજ વેપારીઓ આપણી પાસેથી દોઢાં બમણાં લખાવી લે છે અને તે આપણે લખી આપીએ છીએ તેનું કારણ પણ આપણે કેળવાએલા નથી એજ છે. રાજદરબારે કો કો દહાડો કામ પડે–ત્યારે આપણે જે રાજના ખેડુતો–કમાઉ દીકરા હોવા છતાં પણ ત્રીસ કોરીનો પગારદાર સીપાઇ આપણુને ધકા મારે છે! કોરટમાં સાક્ષી તરીખે અથવા વાદી પ્રતીવાદી તરીખે જ્યારે આપણે જઇએ છીએ ત્યારે માણસોના જ્યાં જોડા પડયા હોય છે ત્યાં બેસવાનું સ્થળ આપણું હોય છે એ બધો પ્રતાપ આપડે કેળવાએલા નથી તેનુંજ પરીણામ છે. કુરમી ક્ષત્રીય જેવી ઉંચ જ્ઞાતિ હોવા છતાં પણ લેટા, ચોલા ઘાભોડ ઇત્યાદી ઇલકાબોથી ગમે તે નાત આપણુને સંબોધે છે છતાં આપડે મુંગે મોઢે તે સહન કરીએ છીએ, એ આપડામાં વિદ્યા નથી ત્યારેજ. હવે હું તમને ટુંકામાં એટલુંજ કહીસ કે આપણા ઘરમાં વગર સમજણનાં આંધળાં ખર્ચો કરીએ છીએ જેનો હીસાબ વેપારીઓ પાસેથી બારે મહીને કરીએ ત્યારે આપણુને ખબર પડે કે આટલો ઉપાડ થયો તેમાં વેપારીએ સાચું લખ્યું છે કે ખોટું લખ્યું છે તે રામ જાણે. આપણામાંના ઘણા ભાઇઓ કલકતા અને કરાંચીની ખેપો કરી કરીને મરીજાય છે. પરંતુ કરજમાંથી મોકળા થતા નથી એ આપણે ભણ્યા નથી, કેળવણી લીધી નથી તેનોજ પ્રતાપ છે. હું આપને કહુંછું કે મુંબઇવાળા ભાઇઓ ભણેલ છે કેળયાએલા છે તો તે બેઠે બેઠે સુખે ધંધો કરે છે. સૌ પૈસાપાત્ર થયા છે. ઘરના માળા મુંબઇ જેવા શહેરમાં આપડા ભાઇઓએ બંધાવ્યા છે આ બધો કેળવણીનો પ્રતાપ છે. માટે ભાઇઓ હવે આંખ મીચીને બેસવાનો આ જમાનો નથી આપણે તો ન ભણ્યા તે ખેર, પરંતુ હવે આપડા બાળકોને તો જરૂર ભણાવવા કોસીસ કરશો. નાનાં છોકરાં થોડું કમાઇ દે છે એટલો સ્વાર્થ ત્યાગ કરીસું તો તે ભણુસે અને અને ભણાવશે તો આપણુને તેમજ તેમને ઘણોજ ફાયદો થસે અમાં તો જરાપણ શંકા જેવું છેજ નહીં માટે મારી વિનંતી છે કે સૌ ભાઇઓ તેમજ બ્હેનો પોતાનાં બાળકોને ભણાવવા અને કેળવણી આપવા તૈયાર થશો તો સુખનું ભાવી આપણા હાથમાંજ છે આટલું બોલી હું બેસી જવા રજા લઉછું.

કેળવણીના ઠરાવને ટેકો આપતાં **ભાઇ ખેતા ડોસા પોકાર** ગામ નખત્રાણાવાળાએ જણાવ્યું કે—

મેરબાન પ્રમુખ સાહેબ, પ્રીય જ્ઞાતિ ભાઇઓ અને બ્હેનો,

કેળવણી લેવાના માટે ભાઇ વિશ્રામ પાંચા ઘણું કહી ગયા છે અને તમે સાંભળ્યું

કેવા નીચ નામોથી સંબોધન

છે. હું પણ કહું છું કે હમણાનો જમાનો કેળવણીનો છે. એ તમો છાપાં વાંચતા હો કે સાંભળતા હો તો તમને ખબર પડે. યુરોપની લડાઈ ચાર વર્ષ ચાલી તેમાં આપણને ઘણું જાણવાનું મળ્યું છે. લડાઇ પહેલાં સબમરીનો તોરપીડ બોટો, હવાઇ વેમાનો આપણે જોયાં નોતાં, એના ઊપર નજર પોચાડો. એ પણ માણસોની બુદ્ધિબળ અને વિદ્વાનોના અનુભવનું કામ છે. તાર અને ટેલીફોનો સાંભળ્યા હતા, પરંતુ હમણાં કે છે કે વાયરલેશ સંદેસા દોરડા વગરથી થાય છે, દુનીઆં કેટલી આગળ વધી છે છતાં આપડે હજી એકડે એક પણ ભણ્યા નથીં. મને પણ સભામાં બોલવાની હીંમત નોતી આવતી, તેનું કારણ પણ ભણતરની ખામીના લીધે. આજે મને એમ થાય છે કે ભણ્યા હોત તો ઘણું સારૂં. પ્રમુખ સાહેબોનાં ભાષણથી તેમજ આ સભાથી આગળની સભાઓના રીપોર્ટો વાંચ્યા પછી થોડું ભાન થયું છે. આજ દીવસ સુધીની જીંદગી આપડી એળે ગઇ છે હું સભામાં બેઠેલ ભાઈઓ તેમજ બેનોને વિનંતી કરૂં છું કે, મેં તેમજ તમો સઘળા ભાઇએ એ કેળવણી લીધી નથી અને આપડી ઉંમર એળે ગાળી છે. પરંતુ હવે આજથીજ નકી કરજો કે છોકરાંને તો જરૂર કેળવણી આપવીજ. આપણી અજ્ઞાનતાથી આપડે છોકરૂં છ સાત વરષનું થયું કે વાંડાએ માટી ડોળવાના કામે લગાડીએ છીએ, જેથી તેનું પ્રારબ્ધ આપડેજ બગાડીએ છીએ માટે હવે તેમ ન કરવું અને ભણવાથી જે ફાયદા થાય છે તે આપણે જોઈ શકીએ છીએ માટે છોકરાંને જરૂર ભણાવવાં કચ્છના આગેવાનો જ્યારે જ્યારે ભેગા થાય છે ત્યારે વાતો કરે છે કે છોકરાંને ભણાવવાં નહીં, નહી તો વીરાણીવાળા નારાણની જોડે ઉતરી જસે, અને નાતને વગોવસે. ભાઇઓ તમે વીચાર કરો કે નારાણભાઇ તેમજ બીજા ભાઇઓ કેળવણી લઇને ઉતરી ગયા છે કે સુધર્યા છે ? તે ભાઇઓના હૃદયમાં નાતની ગરીબાઈ અને જ્ઞાતિના ઉપર જે જુલમ ગુજરે છે તેની તેમને પુરે પુરી દાઝ છે તથા પોતાના કામધંધા મુકીને પણ જ્ઞાતિ હીતના કામમાં તન મન અને ધનનો ભોગ આપી જ્ઞાતિ સેવા કરે છે. એવા જ્ઞાતિ ભક્ત ભાઇઓને ભણીને ઉતરી ગયા છે એમ કહેવું એ એક પાપ સમાન છે. જો એ ભાઇઓએ આપણી જ્ઞાતિ સુધારાની હીલચાલ ન કરી હોત તો આપણને આવી સભાઓ ભરાય અને જ્ઞાતિ હીતનું કામ થાએ તેની ખબર પડત નહીં, મુંબઇવાળા ભાઈઓએ આપણું નાત સુધારવાનું અગત્યનું કામ પ્રથમ ઉપાડ્યું છે. તેઓ કેળવાયલા છે અને તેમની કેળવણીનો સદબોધ આપણને તે આપે છે. તેમનાજ પ્રતાપે આજે કરાંચીમાં તેમજ મુંબઇ અને કચ્છ વીરાણીમાં યુવક મંડળની સ્થાપના થઇ છે, અને એ મંડળો ભણાવવાનું અને જ્ઞાતિ સુધારાનું કામ જોશભેર કરે છે તેનું અનુકરણ આપ સગળા ભાઇઓ કરશો અને કેળવણીના માટે સૌ ભાઇઓ તેમજ બ્હેનો એકમત થઈ પોતાનાં છોકરાંને પુરતી કેળવણી આપસો એવી મારી ખાસ સભા પ્રત્યે વિનંતી છે

ઠરાવને ટેકો આપતાં ભાઇ રતનશી શીવજી નાકરાણી ગામ રવાપરવાળાએ જણાવ્યું કે—

પ્રમુખ સાહેબ ! સ્વામી રેવાનંદજી પુજ્ય જ્ઞાતિભાઇઓ અને બ્હેનો,

ભાઇઓ આપે આથી આગળ મારા વડીલ ભાઇઓ બોલી ગયા છે તો તેના બોલવાથી બરાબર જોયું હશે કે આપણી સ્થીતી હાલના વખતમાં દયાજનક છે અને દયાજનક હાલત લાવનાર આપણેજ છીએ, પ્રથમ જ્યારે આપણે અજ્ઞાન અને અવિદ્યાના ભારથી

દબાયલા હતા અને જ્યારે આપણા ઉપર સ્વાર્થી લોકો જુલમ ગુજારતા હતા ત્યારે આપણે દબાઈ ગયા અને તેથી આપણે આપણી સ્થિતી ખરાબ કરતા ચાલ્યા પણ હવે તે જુલમગારોનો જુલમ આવા અદલ ઈનસાફી કેળવણીના જમાનામાં ચાલી શકે તેમ નથી તેથી આપણે સુસ્ત થઇ બેસી રહેવું ઠીક નથી.

ભુમી ઉપર તપ જપ કરી દોહેલાં દુઃખ કે છે;
વર્ષા આતપ શિતસહી, કરી ધાન્ય વણ કોણ દે છે.

ભુમી ઉપર તપ તપીને ઘણા આકરાં દુઃખ કોણ વેઠે છે ! તપના અનેક પ્રકાર હોય ફરજ બજાવતાં જે તપ કરવું પડે છે તે તપ ફરજ એટલે ધર્મ. સંબંધમાં એક કવીએ વ્યાખ્યા એજ મતલબની ગાઈ છે.

કષ્ટ સહે ધર્મ પાળતાં, તપ તેનું છે નામ;
બીજા દંભ અનેક છે; તેણે સુધરે ન કામ.

એ ફરજ બજાવતાં જે દુઃખ આવે તેજ તપ. તપનો ખરો અર્થ આથી બીજો સુંદર કયો હોય ? ઉંધે માથે તપ કરવો કે એકજ આશનપર બેસી તપ કરવો કે ગમે તે પ્રકારે તપ કરવો તે તો તે કાર્ય અથવા સિદ્ધિ મેળવવા સારૂ તપસ્વીને યોગ્ય છે પણ આપણે તો આપણી ખેતી કરવા સારૂ તપસ્વી સરજાયા છીએ માટે બારે મહીના આપણે તપ કરવું છે સખ્ત તાપ હોવા છતાં અને વાંદરાનું માથું ફાટી જાય તેવી ગરમી હોવા છતાં હળ લઇ ખેતરમાં ફરવું પડે છે જેટલી ગરમી પંચાગ્નિ સેવન કરનાર તપસ્વિને સહન કરવી જોઇએ છે તેટલી બલકે તેથી વધારે આપણે સહન કરીએ છીએ. મુશળધાર વરસાદ પડતો હોય અને સખત વાવાઝોડું હોય તોએ વાવણી કરવી પડે છે તથા રસ્તામાં ચાલવું પડે છે વળી સખ્તમાં સખ્ત તાઢ વરસી રહી હોય તોય પીત મોસમમાં પાંગીત્રાળા પગ કરી પાણી વાળવું પડે છે, એટલે કે આપણે ત્રણે ઋતુઓમાં સખ્ત તપ કરવો પડે છે એ તપ જગત સારૂજ છે. નહી કે તમારા એકલા સારૂ! પણ કુદરતનો ન્યાય કેવો છે.

બારે મહીના અડગ તપ તપી કષ્ટ કંઈ કંઇ લીધાં;
(હાય) તેના પુત્રો અન્ન વગરના ચીંથરે હાલ દીઠા.

આમ બારે મહીના સખત તપ કરી કરી ઘણાં ઘણાં દુઃખો સહન કીધાં ત્યારે વિધાતાએ અરે ! ના આપણી અજડતાને લીધેજ આપણા પુત્રો અને આપણે ચીથરે હાલ દેખાઇએ છીએ. તમો બધા બન્ધુઓ ખેડુત છો તો તે જાણુશો કે તમે કેટલાં કેટલાં દુઃખો સહન કીધાં અને કેવા પ્રકારે અનાજ અને વીણુ ઉછેર્યાં. તોએ ઘણું કરીન તમારે સારૂ પુરતું અનાજ પણ નહી હોય કે તમારા પંડપર સારાં વસ્ત્રો નહી હોય, ભાઇઓ બીજી વર્ણુના તમો અત્રે હાજર હો તો જરા દરીયાફ્ત કરશો કે તમો કદી ખેડુતનાં વસ્ત્ર સારાં ઘણે ભાગે દીઠાં છે કે! ગરીબ હાલત બીજાના પ્રમાણમાં વધારે દશ્ય થાય છે ? જરૂર આ મુજબ તે છે તોપણુ આ બાબત પ્રયત્ન થયો નથી ક્યારે સ્થીતી સુધરશે ।

અંધારાના અડગ પડદા ઝટ ઝટ ઉપડે જો;
ને કંઇ વિદ્યા વિનય મમતા ઉલ્લસે ઉરમાંજો.

જે અંધકાર આપણી દષ્ટી ઉપર છવાઇ રેહ્યા છે, જેમાં આપણે સારૂં નરસું જોઈ શકતા નથી તે અંધારાનો ન ખસે તેવો અડગ પડદો ઝટ ઉપડી જાય તથા વીદ્યા વિવેક અને ખંત આપણા મનમાં પેદા થાય તો કંઇક આપણે સુધરી શકીએ. તો પણ અવિદ્યા, અવિનય અને ભીરૂતાનો એવો અડગ પડદો છે કે તે ઉપાડી લેતાં કે ચીરી નાખતાં ઘણી મુશ્કેલી પડશે. આપણા ઘણા ભાઇઓની તો ઇચ્છાજ નહી હોય કારણ તેમને એ પડદો આશ્રય થઇ પડયો છે એ પડદા સાથે ઘાડો સ્નેહ બંધાઇ જવાથી તેને ખસેડવાની થોડીજ ઇચ્છા છે. તો ભાઇઓ ? એ માયા મુકો અને એ વિષમય સુખને શ્રીકૃષ્ણે તામસી ગણેલ છે તેને તજો તોઃ—

સ્વજ્ઞાતિના અગર બીજા કર્મ યોગી જુએ જો;
ભુમી પુત્રો ઉદય તમ તણો અમે ઝટ દેખીએ તો.

આપણી જ્ઞાતિના કર્મ વીરો નીકળે તથા તેનો સ્વાદ આપણે લેતા થઇએ તો જરૂર આપણો ઉદય થાય આપણી જ્ઞાતિમાંથી એવા વીરો નીકળવા મંડયા છે, પણ આપણે તેને જોઇ શક્તા નથી.

મહાશય મીસ્ત્રી નારાયણ ભાઈ રા. રા. રતનશી ભાઇ, મારા પુજ્ય કાકાશ્રી નાનજીભાઈ વગેરે ઘણા આપણી જ્ઞાતિમાંથી કર્મવીર જાગ્યા છે અને વળી પ્રમાણમાં વધારે વધારે જાગતા જાય છે તો જરૂર આપણી ઉન્નતી થશે, ભવિષ્ય ઉજળું છે એ ચોકસ છે જ્યારે બીજી જ્ઞાતિના પણ કર્મ વીરો આપણી જ્ઞાતિ તરફ અનુકમ્પા ધરાવવા નીકળી પડયા છે પ્રયત્ન પણ કરી રહ્યા છે, તો આપણે હવે અવિદ્યા ત્યાગીને વિદ્યાને પ્રથમ ગૃહણ કરો.

અરે ! જે પદાર્થ ઉત્પન કરનાર છે તેને ત્યાંજ તે પદાર્થની ખોટ એ તો તાજુબી લાગે છે. આપણે ત્યાં ભેંસને આપણાં છોકરાં દુધ ઘી છાશ ! વગર રહે એ કેવી મુર્ખાઇ એ મુજબ આપણે ધાન્ય પકવવું આપણે અન્ય કઠોળ નીપજાવવો વાણ ઉછેરી કપાસ કરવો અને તેનો લાભ બીજા લે આપણાં છોકરાં તો લુખા રોટલાજ ખાય આપણાં બાળકો થીગડાવાળાં કે ફાટેલાં લુગડાં પહેરે ! બન્ધુઓ બધો વાંક આપણી અજ્ઞાનતાનો છે.

અવિદ્યાને લીધે કે કુલણજીપણાને લીધે કે ગમે તે કારણને લઇ આપણે દેવાવાળા વિશેષ પ્રમાણમાં છીએ, વિધાનો અભાવ અને મુર્ખાઇ એ ગરીબીપણાનું સાધન ગણાય. આપણે અભણ એટલે આપણે કોઇ વેપારીને ગમે તેમ માંડી આપ્યુ હોય. આપણે અભણ એટલે વેપારી આપણી મુર્ખાઇનો લાભ લઇ આપણું નામ ચોપડામાંથી બહાર ન કહાડયા હે તથા જમા કરે બાકી મુકે ગમે તે કરે આપણું અજાણપણું છે જેથી આપણો બધો શ્રમ અને ઉત્પાદન કરેલું કયાં ગયું તેની અમાહીતી રહે છે. મુખ્ય કારણ વિદ્યાનો અભાવ એમાં રહેલો છે તો હવે સદ્ય આ કારણ દુર કરો. તમો ન ભણ્યાગણ્યા પણ તમે તમારા પુત્રોને ભણાવો તેને કેળવો અને સારી વેપારી લાઈનનો મહાવરો કરાવો. જો કે ખેતી સિવાય બીજો ધંધો કરવો ઘટીત છે પણ તમો તમારૂં પોતાનું જાળવો. દેશનું વાતાવરણ જોઈ તમારા સ્વરૂપને ઓળખો તમે તમારો વહીવટ કરો અને કોઇથી ન છેતરાઓ એટલા પુરતું જ્ઞાન શામાટે ન મેળવવુ? જરૂર મેળવોજ. આ બાબત વધારે મહારા અન્ય ભાઇઓએ સમજાવ્યું છે અને સમજાવશે એટલું બોલી હું બેસી જવાની રજા લઉં છું.

ઉપરના ઠરાવના ટેકામાં ગામ નખત્રાણાવાળા ભાઇ ભાણજી ડાયા રૂડાણીએ નીચેની કવિતા ગાઈ હતી.

(કવ્વાલી.)

શુણો વિદ્યા તણા ગાવા, અમોએ આશ ઉર ધારી;
લેવા વિદ્યા તણા લ્હાવા, અમોએ આશ ઉરધારી. ૧
પધારી પ્રેમથી શાણા, કીધા બહુ આજ આભારી;
વિચારો વાત અમ કાજે, અમે જે દિલમાં ધારી. ૨
રીબાવી ને અવિદ્યાએ, બનાવી જીંદગી ખારી;
સુવિદ્યા ના તુરંગો તે, હૃદયમાં ઉછળે ભારી. ૩
જણાએ ના સુવિદ્યાથી, કંઈ વસ્તુ જગે સારી;
ન લુટાએ ન ચોરાએ, વિભાગે તે ન થાનારી. ૪
ખુટેના વ્યય કરેથી જે, વ્યયે એ ખાસ વધનારી;
પશુતા પ્રાણીઓ ની દે, સુવિદ્યા તુર્ત વિદારી. ૫
ગરીબી ને પીટાડીને, અમીરી શીર ધરનારી;
લડાવી લાડ પુત્રો ને, સુવિદ્યા સુખ દેનારી. ૬
સુવિદ્યા દેશ ને નિજ જ્ઞાતિ નો ઉદ્ધાર કરનારી;
અવિદ્યામાં ડુબે જ્ઞાતિ, સુવિદ્યા થી દિયો તારી. ૭
અમારી આશ ને શ્રદ્ધા, તમારા કાર્યમાં ભારી;
સમયને ઓળખી વ્હાલા, દિપાવો આવી જે વારી. ૮
રહીના કોઈની લક્ષ્મી, છે ગાડી વાડી જાનારી;
તમારા યોગ્ય દાનેથી, સુવિદ્યા સાહ્ય થાનારી. ૯
અમે જ્ઞાતિ તણા બાળે, દીઠી ના અન્ય કો બારી;
તમારા ચર્ણમાં આવી, અમે આ અર્જ ઉચ્ચારી. ૧૦

ઉપરના ઠરાવ ઉપર વિવેચન થઈ રહ્યા બાદ સભામાં તે સર્વાનુમતે પસાર થએલો પ્રમુખ સાહેબે જાહેર કર્યો હતો ત્યાર બાદ સભા આવતી કાલ ઉપર મુલત્વી રહી હતી, અને તે બરખાસ્ત થાય તે પહેલાં જ્ઞાતિના બાળકોએ કવિતા ગાઇ સંભળાવી હતી જે પ્રેક્ષક વર્ગે મોટા આનંદથી સાંભળી હતી અને છેવટે ઉમિયા માતાની જય બોલાવી સર્વે ભાઇઓ અને બ્હેનો છુટાં પડયાં હતાં.

ત્રીજો દિવસ.

તા. ૧૦–૮–૧૯૨૦ મંગળવાર.

ત્રીજા દિવસની ચાલુ બેઠક આજે ઠરાવેલા સમય પ્રમાણે મળી હતી અને ઠરાવો પસાર કરવાનું કાર્ય મંગળાચરણના અંતે શરૂ કરવામાં આવતાં મે. પ્રમુખ સાહેબની આજ્ઞાથી નીચે જણાવેલો ઠરાવ સભા સમક્ષ રજુ કરવામાં આવ્યો હતો.

ઠરાવ ૫ મો. (રજુ કરનાર **નારાયણજી રામજી.** વીરાણીવાળા)

“ છુટા છેડા એટલે છુટકાના રિવાજને નામે પ્રચલિત, અતિ શરમ ભરેલા અને નાલાયક રિવાજ તરફ આ સભા તિરસ્કારની દ્રષ્ટિએ જુએ છે અને તેને સદંતર નાબુદ કરવા આ સભા હરેક જ્ઞાતિ ભાઈઓને આગ્રહપૂર્વક ભલામણ કરે છે ”

મહેરબાન પ્રમુખ સાહેબ ‘ પ્રીય જ્ઞાતિબન્ધુઓ ’ અન્ય સદગૃહસ્થો અને બ્હેનો ! છુટા છેડાના સંબંધનો ઠરાવ એક બીજા ભાઇ રજુ કરનાર હતા પરંતુ એ ઠરાવ તે ભાઇએ રજુ કરવાની ના કહેવાથી અને તે ઠરાવ રજુ કરવા મહેરબાન પ્રમુખ સાહેબની આજ્ઞા થઇ છે જેથી હું બોલવા ઉભો થાઉં છું.

જ્ઞાતિ ભાઇઓ અને બ્હેનો, મેં જે ઠરાવ આપને વાંચી સંભળાવ્યો છે એ ઠરાવ વાંચીને મને તો કમકમાટી છુટે છે. આવું ઘોર અને અમાનુષી કૃત્ય ક્ષત્રીય ગણાતિ જ્ઞાતિમાં શી રીતે આવ્યું છે તેનો વિચાર કરતાં હૃદય કંપે છે. નજરો નજર અનુભવેલી હકીકતો ઉપરથી એમ જણાય છે કે એનું મુખ્ય ખાસ કારણ તો બાળલગ્નજ છે. આપણામાં લગ્ન જ્યારે આવે છે ત્યારે સગપણ કરી નાંખવાની ઉતાવળમાં કોઇ છોકરું કુંવારૂં રહી જાય એની ખાતર છોકરે માંકડું વળગાડી દેવાની ભુલો જે માબાપો કરે છે, તેનાજ અવિચારીપણાનું આ પરિણામ છે લગ્ન વખતે વર કન્યાની ઉંમરના તફાવતમાં છોકરો કન્યા કરતાં બે પાંચ વર્ષે ખસુસે કરી મોટો હોવો જોઇએ, તેના બદલામાં ઉલટું કન્યા સાત વર્ષ મોટી હોવાનાં લગ્ન થએલાં જોયાં છે. બબે ત્રણ ત્રણ વર્ષ કન્યાઓ મોટી હોવાનાં લગ્નોના દાખલા તો ઘણાએ મળી શકશે. નાનપણમાં આવાં કજોડાંનાં લગ્ન થતિ વખતે કોઈ ધ્યાન પોંચાડતું નથી પરંતુ જ્યારે તેનાં અનિષ્ટ પરિણામ આવે છે ત્યારેજ આંખ ઉઘડે છે અને ત્યારેજ છુટકો કરાવવાનાં કારણો મળે છે. તે સીવાય હમણાં તો છેલે એવી પણ આપણી દશા થઇ ગઇ છે કે, સાધારણ વાતવાતમાં વેવાઇ વેવાઇમાં તકરાર થવાથી પણ છુટા છેડા કરવાના પ્રસંગો ઉભા થાય છે. આપણી જ્ઞાતિને શરમ નથી લાગતી પરંતુ છુટા છેડા કરવા અથવા છુટકો કરવો કે કરાવવો એના જેવું બીજું એક પણ જ્ઞાતિને શરમાવનારૂ અધમ અને નીર્લજ કૃત્ય નથી. મને આપણી કચ્છની જ્ઞાતિના માટે છુટા છેડાના સબંધમાં ઘણું માન હતું અને તેથી મેં એક વખત આપણી જ્ઞાતિની ગુજ-

ચતની સભામાં જાહેર કર્યું હતું કે છુટા છેડા કરવાનો દુષ્ટ રીવાજ અમારી કચ્છની જ્ઞાતિમાં નથી પરંતુ હમણાં થોડા વખતના અનુભવે મારી ખાત્રી થઇ છે કે કચ્છમાં પણ આવાં નીર્લજ અને ઘોર કૃત્ય થવા માંડયાં છે. જેના થોડા દાખલા હું આપને કહીશ. કોટડા ગામના આગેવાન ગણાતા સામા પટેલે પોતાના દીકરાની વહુના ૧૯ વર્ષની ઉમરમાં પ્રજા ન થઇ તેથી છુટકો કરાવ્યો. ભાઇઓ, શું એ કે ત્રણ વર્ષ કોઇ બ્હેનને સાસરે ગયે થયાં હોય અને તેટલી ટુંકા વખતમાં પ્રજા ન થઈ તેથી એ બાઇ ખોડ વાળી છે એમ ગણી છુટકો કરાવવો એ શું આબરૂદાર ગૃહસ્થનાં લક્ષણ છે? આ બાઇનો છુટકો થતી વખતે બાઇના માંબાપ કે જે એક ખાનદાન કુટુંબનાં છે તેણે નાતની પાસે ઘણી તકરાર લીધી હતી અને છુટકો ન થવાના ઉપાયો કર્યા પરંતુ સામો પટેલ લાગવગવાળો માણસ હોવાથી આગેવાનોએ તેની વાત ધ્યાનમાં લીધી નહીં અને છુટકો કર્યો. પરંતુ તે વખતે સામા પટેલ પાસેથી નાતે લખાવી લીધું કે જો એ બાઇને બીજે ગંગા થશે અને ત્યાં બાળક થશે તો સામા પટેલે નાતને કોરી ૮૦૦ નો દંડ દેવો, એ સામા પટેલે કબુલ કર્યું હતું. ત્યાર પછી એ બાઇને વીરાણીમાં ગરગાવવામાં આવી અને એક વર્ષ દહાડામાં બાળક જન્મ્યું. નાતને ખાતરી થઇ કે બાઇમાં કંઇ પણ ખોડ નોતી જેથી સામા પટેલને કોરી ૮૦૦ દંડ થયો તે સામે પટેલે ભરી આપ્યો. હું છુટકો થનાર બાઇને સારી રીતે ઓળખું છું એના જેવી શરમાળ અને બુદ્ધિસાળી બાઇઓ આપણી જ્ઞાતિમાં ઘણુ જ થોડી હશે. સામા પટેલ આવી નર્દોષ બાળાને ખોટું કલંક લગાડી પોતાના આબરૂને નુકસાન કરાવ્યું હતું, જે દેશલપુરના મનજી પટેલ પોતાના દીકરાની વહુનો ૧૫ વર્ષનો ઘરવાસ ચાલતો હતો, એ બાઇને પટેલના દીકરાથી ત્રણ ફરજંદ થયાં હતાં તેમજ પોતાના ઘરનો બધો બોજો એ બાઈ ઉપર હતો છતાં પણ એ બાઇએ સીખામણની આબરૂ સબંધે વાત કરવાથી પટેલે જબરીથી છુટકો કરાવ્યા જે ઇતિહાસ વીરાણી સભાના રીપોર્ટમાં તમે સૌએ સાંભળ્યો છે. ભાઇઓ આપણા આગેવાનો જ્યારે ઉઠીને આપડી જ્ઞાતિને શરમાવનાર ધંધા કરે છે ત્યારે હવે ફરીયાદ કયા કરીએ? છુટકો કરાવવો એ એક છોકરાંના રમત જેવું હમણાં આપણી જ્ઞાતિમાં થઈ રહ્યું છે. પરંતુ તેઓને ખબર નથી કે. પોતાના કાળની જે એને દીકરીઓને પોતાના સસરાના ઘરમાંથી કલંકીત બનાવી તગડી મુકવામાં આવે છે તેને પોતાની આબરૂની કેટલી શરમ લાગતી હશે અને તે સાસરા પક્ષને કેવા પ્રકારના શ્રાપ આપતી હશે તેનો આપ બન્ધુઓ જરા વીચાર કરશો. તે સાવાય મને એમ પણ ખબર મળ્યા છે કે ઘણી બ્હેનો નઠારી સોબતે ચડીને હલકાં કૃત્ય કરી પોતાના ધણીનું ઘર ન વસાવવાનાં અનેક પ્રકારનાં તુફાનો કરે છે. તેમાં વળી તેના માબાપો દીકરીનો પક્ષ કરી નાતની પાસેથી છુટકો મેળવે છે. નાતના આગેવાનો તો માત્ર આવા કેશો હાથમાં આવે તેનીજ રાહ જોઇને બેઠા છે. કેસો નીવેડવામાં આગેવાનોનાં ગુજાં સારી રીતે ગરમ થાય છે ઘણીજ દીલગીરીની વાત છે કે, જ્ઞાતિના આગેવાન કેવાતા ભેદેગાઓ પોતાનો આગેવાનપણાનો શો ધર્મ છે તેમજ જ્ઞાતિહીતનું કેવા ઉત્તમ પ્રકારે કામ કરવું જોઇએ તે ધર્મ તેઓ સમજતા નથી. અને બીજાના પક્ષાપક્ષે ખેંચાઇને કોઈ ગરીબ ભાઇની ગરદન મારવામાંજ પોતાનો ખરો એક ચુસ્તપણાનો ધર્મ સમજે છે જેના અનેક દાખલાઓ મોજુદ છે. આગેવાનો એ હવે જુલમ અને ત્રાસ વર્તાવવાની સાથે પોતાની નેલાઈ કરાવવામાં પણ બાકી રાખ્યું નથી. આગે-

વિરાણી સભાના રીપોર્ટમાં તમે સૌએ

જ્ઞાન પટેલ કે મુખીઓનું આગળના વખતમાં રાજ્ય દરબારમાં કેટલું માન અને મોભો હતાં તે બધું ચાલી ગયું છે અને હવે તો એક સાધારણ સીપાઈ પણ તેમને ધમકાવી આજો દઈ લાગ આવે તો બે ધુંબા પણ મારી જાય છે. આ શું ઓછું અપમાન છે! તે શાથી થાય છે? તેનું કારણ માત્ર એટલુંજ કે આગેવાનોના હાથે છુટા છેડા જેવા અનિતી અધર્મ રૂપી કુકર્મોનાં કાળાં કૃત્યો થવાના પ્રતાપે તેમનાં મોઢા ઉપરથી પવીત્રતા અને સત્યતાનો નાશ થયો છે, તેમનાં હૃદયો બીકણ બાયલા જેવાં બની ગયાં છે અને તેથીજ તેઓ જ્યાં ત્યાં અપમાન સહન કરે છે. બન્ધુઓ આપ ધ્યાન કરો કે આપડે જે સ્ત્રીની સાથે પવીત્ર લગ્નની ગાંઠથી જોડાઇ એક થઇએ છીએ, જેને આપણે આપણી અર્ધાંગના બનાવી છે, જે આપણા સુખ દુખની ભાગીદાર છે, આપણી ગૃહ લક્ષ્મી છે તેની સાથે સહેજ વાંધો પડયો કે તેને તજી દેવી અથવા તેનો છુટકો કરાવવો એ શું તમને યોગ્ય લાગે છે? અરે આપણાજ દેખતાં એ સ્ત્રી બીજો ધણી કરે અને તે આપણે જોઈ રહીએ અને આપણને તેનું કસું વેર જેરજ ન લાગે એના જેવી નાલાયકી અને શરમ ભરેલુ બાયલું બીજું શું કૃત્ય હોઇ શકે! અરે આપણી સ્ત્રીની કોઈ મશ્કરી કરે તો પણ તેનો જીવ લઈ લઇએ એવો ક્રોધ આપણને થવો જોઇએ તેના બદલે આપણે હાથે કરીને લખી આપીએ છીએ કે આ સ્ત્રીની સાથે મારે કંઇ પણ લેવા દેવા નથી, કેટલા અફસોસની વાત છે. હવે તો હદ વળી ગઇ છે. જે માબાપો અને આગેવાન ગેઢેરાઓ નીર્લજ છુટા છેડા કરવા જેવાં અધ્રમ કૃત્યો કરે છે તેને મારે છેવટે મારા વિદ્વાન મીત્ર અમરસિંહ દેશાઇભાઇ વીરમગામ વાળાએ બનાવેલ "મહાલીના મહા કષ્ટ" નામના આખ્યાનમાં છુટકો લેનાર અને કરાવનારને જે શબ્દો કહ્યા છે તેજ શબ્દો હું એવા નીચ કામ કરનારા આગેવાનો તથા કૃતઘ્ની માબાપો તથા ક્રૂર ધણીના માટે કહું છું કે, "હવે બસ કરો ઘણું થયું છે. છુટા છેડા કરવાનો જુલ્મી સીતમ અને ત્રાસ ઈશ્વર કેમ સાંખી રહેશે? ઓ પાષણ હૃદયના ઘાતકી પુરૂષો, જે કન્યા દાનનો તમેં સ્વીકાર કર્યો છે, જેને તમેં કુળ વધુ તરીકે પસંદ કરી છે, અને જેના માત પિતાએ તમને ઉત્તમ કુલીન સમજી શ્રેષ્ટ માની સદાને માટે સુપ્રત કરી છે તેનો બહિષ્કાર કરતાં તમારી બુદ્ધિ બળી કેમ જતી નથી. તમારા જે હસ્ત તમારાં વહાલાં પુત્ર પુત્રવધુ ઉપર હમેસ ને સારૂ સુખ છાયા કરવા યોગ્ય છે તે હસ્ત તેમનું સૌભાગ્ય નષ્ટ ભ્રષ્ટ કરનારા છેડા છુટક, લખી આપતાં શરીરથી વિખુટા કેમ પડતા નથી? ઓ વિશ્વાસ ઘાતીઓ, અનાચાર અધર્મ અને અનીતિના અત્રેજની બુરી લાલચનો વિચાર કરતાં તમારૂં મસ્તક કેમ ફાટી જતું નથી? છેડાં છુટકો લ્યો એ મહાપાપી શબ્દનો ઉચ્ચાર કરતાં તમારી જીભ કેમ કપાઈ જતી નથી? તીકળી કેમ પડતી નથી? ઓ કુમળી બાળકીઓનાં હાડમાંસનું ભક્ષણ કરનારા નર પિશાચો આ જગતમાંથી તમારો પ્રલય કેમ થતો નથી. ઓ કુળદેવી ઉમા! ઓ ભગવતી! ઓ ચંડી. આ તારી કુમળી નિર્દોષ બાળકીઓ રીબાય છે તે તપાસ. તેમની આંખોમાંથી આંસુઓનો ધગ ધગતો પ્રવાહ વહે છે તે જો અને તેમને તે સ્થિતિ એ પહોંચાડનારા અધર્મી અસુરોને ત્રીશુળની અણીઓથી વિંધી તારા ક્રોધાનળમાં પ્રજાળી સત્વર ભસ્મી ભૂત કરી દે. બસ બસ છેવટે હું એટલુંજ કહું છું કે આગેવાનો તેમજ આવા ક્રૂર કામો કરનાર હવે પ્રભુથી ડરો ધર્મના પંથે વળો અને આવાં અઘોર પાપનાં કૃત્યો બંધ કરો. આપણી જ્ઞાતિની ફજેતીમાં વિશેષ વધારો ન કરો."

કણબી જ્ઞાતિના માટે એમ કહેવાય છે કે લેવાને કડવા એ લવ અને કુશના વંશના છે. જો તેમ હોય તો લવ અને કુશની માતા કોણ ? જે રાવણ જેવા સમર્થ રાક્ષસની પાસે સપડાયાં હતાં છતાં પણ રાવણની તાકાત નોતી કે તેમના સામી નજર પણ કરી શકે, તેવાં પ્રતાપસાળી સતી દેવી સીતા માતાનાજ જો આપણે પૌત્રાદિ હોઇએ તો આપણી બેન દીકરીઓને બબે અને ત્રણ ત્રણ પતિ નજ હોવા જોઇએ. પોતાના કુળની પ્રતીષ્ટાનું ભાન દરેક માણસે જાણવુંજ જોઇએ. આટલું બોલી હું મારૂં બોલવું પુરૂં કરૂં છું અને હું જે જે બોલ્યો છું તે જ્ઞાતિની દાઝ હૃદયમાં ભરી છે તેથી વિશેષ પડતું પણ હું બોલ્યો હઉં તો મને ક્ષમા કરશો અને છૂટા છેડા જેવાં અધમ કૃત્યો જ્યાં થતાં હોય તેને અટકાવવાને દરેક જ્ઞાતિ બન્ધુને હું નમ્રતા પૂર્વક અરજ કરૂં છું.

ઉપરના ઠરાવને ભાઇ વિશ્રામ પાંચા ગાંગાણી તથા વીરજી પેતા તથા ભાઇ હંશરાજ નારણ તથા ભાઇ વીરજી લખુએ અનુમોદનો આપ્યાં હતાં અને ભાણજી ડાયા ભાઈએ ટેકો આપતાં નીચેની કવિતા ગાઇ સંભળાવી હતી અને પ્રમુખ સાહેબે ત્યાર બાદ એ ઠરાવ સર્વાનુમતે પસાર થયેલો જાહેર કર્યો હતો.

કવ્વાલી.

ફરો જ્ઞાતિ તણી સેવા સુધાસમ મિષ્ટ એ મેવા;
પડે તેવા સહી લેવા, નથી જાગ્યા ફરી સૂવા.
નિહાળી ને તમે હોળી, ન બેઠા ચક્ષુઓ ચોળી;
ગળાવા હીતની ગોળી, નથી જાગ્યા ફરી સૂવા.
હતાં જે બંધનો જુઠાં, કર્યાં તે તો તમે ભુઠાં;
જલાવો જે રહ્યાં ઠુઠાં; નથી જાગ્યા ફરી સૂવા.
વડાઈ વીર છે લીધી, નથી તેમાં ખરી સિદ્ધી;
બતાવો ટેક જે કીધી, નથી જાગ્યા ફરી સૂવા.
જનેતા જાગતી જ્યોતી, સકળનાં પાપ જે ધોતી;
તમારાં આંસુ એ લોતી, નથી જાગ્યા ફરી સૂવા.
સજે સૌ શસ્ત્ર પ્રિતિનાં, પુટે જો વૃક્ષ ભીતિનાં;
કરાવા કાર્ય નીતિનાં, નથી જાગ્યા ફરી સૂવા.
ભલે ખોટા કહે મોટા, છતાં મોટા બને ખોટા;
તમે છોટા અને મોટા, નથી જાગ્યા ફરી સૂવા.

ઠરાવ ૬ ઠો. (રજુ કરનાર—**શીવજી કાનજી**—ખત્રાણા.)

" આપણા ગેઢેરાઓ આપણી જ્ઞાતિના ભાઈઓ ઉપર અનેક રીતે જુલમ ગુજારે છે તે જુલમને અટકાવવા અને આગેવાન ગેઢેરાઓ હવે પછી કોઈપણ રીતે આપણી જ્ઞાતિના ભાઈઓને તેમજ બ્હેનોને ખોટી રીતે હેરાન ન કરે તેના માટે આ સભા યોગ્ય બંદોબસ્ત કરવાની સઘળા જ્ઞાતિ ભાઈઓને આગ્રહ પૂર્વક વિનંતિ કરે છે. "

પ્રમુખ સાહેબ જ્ઞાતિ ભાઇઓ સદ્‌ગૃહસ્થો માતાઓ અને બ્હેનો, મેં જે આગેવાનોના જુલમ સબંધી ઠરાવ રજુ કર્યો છે, તેના સબંધમાં હું કંઇ બોલું તેના પહેલાં હું આપની ક્ષમા ચાહું છું, કારણ કે ગેદેરાઓની વીરૂધમાં બોલવું અને એક આફતને સ્વીકારવી એ પ્રમાણેની આપણી હાલની દશા છે. તોપણ એ આફત મેં રાજી ખુશીથી સ્વીકારી છે. માટે મારૂં બોલવું શાન્તી પુર્વક સાંભળશો. આગેવાન ગેદેરાઓના જુલમ અને ત્રાસની વાતો સાંભળી સાંભળીને આપણા કાન બહેરા થઇ ગયા છે, પરંતુ તે સબંધે આપણે ત્રાસમાંથી છુટવા કંઇ પણ સંગીન ઉપાયો હજુ લીધા નથી. વીરાણી સભાના રીપોટમાં ભાઇ રતનસીંહ ખીમજી તથા બીજા ભાઇઓનાં ભાષણો વાંચ્યા છતાં અત્યાર પણ ગેદેરાઓ આપણા ભાઇઓ ઉપર જે જુલ્મી સત્તા અને ત્રાસ વરતાવી રહ્યા છે તેમને સીદ્ધા કરવા માટે આપણે શામાટે હીંમત કરતા નથી ? દરરોજ નવાનવી વાતો આગેવાનોના જુલ-મની આપણે સાંભળીએ છીએ, મમાઈમોરા વાળા ભાઇ મનજી કાનજી રંગાણીને વગર ગુન્હે નાત બહાર કર્યો હતો જેથી એ ભાઇએ હીંમત રાખી પોતાનો ન્યાય મેળવવા, માંડવી કોરટમાં આગેવાનો ઉપર વગર ગુન્હે નાત બહાર કર્યાના ફર્યાદો માંડી હતી અને કોરટથી ન્યાય મેળવ્યો છે. આગેવાનો પોતે ખોટા હતા તેથી કેશમાં હારી ગયા છે તેટલુંજ નહીં પણ મનજી સાથે કેશ લડવાને ખોટી રીતે જ્ઞાતિ પંચના પૈસાનો ગેર ઉપયોગ કરી ખચના ખાડામાં ઉતર્યા છે. હું પુછું છું કે મનજી કાનજીનો વાંક શું ? વગર વાંકે શામાટે તેને નાત બહાર કર્યો અને લેવા દેવા વગર કોરટોમાં જે પૈસા ખરચ્યા છે તે આગેવાનો પાસેથી વસુલ કરવા હું સભાને વિનંતી કરૂં છું. તેવીજ રીતે રામજી રતના અકરીવાળાને પણ પાયમાલ કરવાના માટે સાંભળવા પ્રમાણે સાત આઠ હજાર કોરીની જ્ઞાતિ પંચના પૈસાની આગેવાનોએ હોળી કરી છે. એ પૈસા બરબાદ કરવાનો અને આપડા ગરીબ ભાઇઓને કનડવાનો તેમનો નીચ હેતુ આપડે બધા જાણીએ છીએ, તેમનાં પેટ ભરાતાં નથી જેથી આપડા ગરીબ ભાઇઓને કનડી પૈસા કઢાવે છે અને કોરટોના નામે પોતાના ઘર ભરે છે. સાચા હોય તો શામાટે હીસાબ બતાવતા નથી ? હું તો કહું છું કે એવા નીચ આગેવાનોનાં પાપી પેટ અધર્મનું ખાવા વગર ભરાતાં ન હોય તો લાજમ છે કે એ પાપી પેટ આગેવાનોએ ફોડી નાખવાં જોઇએ ! પણ આપડા ભાઇઓને વગર વાંકે કનડી દંડ લેવો અને હજમ કરી જવો એના જેવું દુનીઆમાં એક પણ શરમ ભરેલું કામ નથી.

આગેવાનોએ પૈસા પેદા કરવાને હમણાં એક નવો ધંધો સોધી કાઢયો છે. આપડા કોઇ ભાઇને ભોગ જોગે બૈરૂં મરી જવાથી નવું બૈરૂં કરવાનો વખત આવે તો તેઓ સીધી રીતે સબંધ કરી શકતા નથી અને જો પોતપોતામાં સમજીને સબંધ કરે તો ગેદેરાઓ તેમને અટકાવે છે દંડ લેછે. આ તે શું નાતની આગેવાની કહેવાતી હશે! 'આગેવાન ગેદેરાઓએ આપણી નાતની બ્હેનો તેમજ ભાઇઓને હેરાન અને પાયમાલ કરવામાં બાકી રાખ્યું નથી, એ વીરાણી સભાના રીપોર્ટથી આપણે સઘળું જાણી શકયા છીએ. ધન્ય છે વીરાણી ગામને અને ગામના આગેવાનો તેમજ યુવક મંડળને, કારણ કે વીરાણીના આગેવાનોએ આખી જ્ઞાતિના ગેદેરાઓને ચોખે ચોખું કહી દીધું છે કે, જ્ઞાતિના એ અધર્મયુક્ત નઠારા રીત રીવાજો તેમજ જ્ઞાતિના આગેવાન ગેદેરાઓનાં કુકર્મી કૃત્યોમાં વીરાણીનો કોઇ પણ બન્ધુ ભાગ લઇ શકસે નહીં અને પોતાની આબરૂના કાંકરા કરાવસે નહીં. વીરાણી ગામ કણબી નાતના

ગેઢેરાઓના કુકર્મ

જુલ્મી આગેવાનોનો પક્ષ કરી પોતાનું શ્રેય નહીં કરે, કારણ તે હવે પોતાના પગ ઉપર ઉભું રહેતાં સીખી ગયું છે હવે તેને જુલ્મી સત્તાવાળા આગેવાનોની લેશ પણ પરવા નથી. આજે આખા કચ્છ દેશમાં વીરાણી ગાંમની બોલબાલા છે. વીરાણી ગાંમને નમાવવા આગ્નાએ મહાભારત પ્રયાસો કર્યા છે પરંતુ વીરાણી ગાંમના યુવક મંડળના અગ્રગણ્ય નેતાઓની વારતા પાસે તેમનું કસું ચાલતું નથી સાંભળવા પ્રમાણે ચાર વખત વીરાણીમાંથી કણબી આગેવાનોનાં અપમાન થયાં છે અને હડધુત થયા છે પરંતુ તેમને જરા પણ લાજ શરમ આવતી નથી. હજુ તેઓ અભીમાનમાં ને અભીમાનમાં ઉંધાં કામો કરે જાય છે. કરમાંઇ, માનકવું, કે નેત્રા ગાંમમાં કોઇ ઝાડના સાગમા ઉંચા માથે ટટળતી વાગોળો પોતાના મનમાં મનસુબો કરે છે કે આ આખું ભુમંડળ મારા પગો વડે અધર ઉંચકાઇ રહ્યું છે નહીં તો તુટી પડીને દુનીઆને દબાવીદે! આવા ઉંધા માથે લટકેલી વાગોળો ના જેવા વીચાર કરી કચ્છની કણબી જ્ઞાતિના આગેવાન હોવાનો દાવો કરનારા નાદાન બાળક બુદ્ધિના આગેવાનોને અમે પુછીએ છીએ કે તેઓ શું હવે સુધારાના મહાસાગરને ખાળી શકશે? કદી નહી. સુધારાવાળાની તરફેણમાં સત્ય અને પ્રભુ છે કારણકે સુધારાવાળા ભાઇઓને કોઇનું આગેવાની પદ પડાવી લેવું નથી, એમને નાતની પટલાઈ કરવાની પરવા નથી પણ પોતાની શુદ્ધ ક્ષત્રીય કોમને છાજે તેવા નઠારા રીત રીવાજો દુર કરી જ્ઞાતિને નિષ્કલંકીત કરવી છે. જુના વીચારવાળા ખર્વીળુ આગેવાનોને પોતાનો હરામનો ધંધો અને ધર્માદા ખાવાનું બંધ ન પડી જાએ એની સ્વાર્થ પરાયણતાની તકરાર છે. તેથીજ તેઓ થોડા વખતમાં પછાત પડયા છે કોરટોમાં હાર્યા છે. દીનપ્રતીદીન આજે ચાર પાંચ વર્ષ થયાં તેમના હાથ હેઠા પડતા જાય છે જુની માંખે નવી શ્રૃષ્ટી જોવાનો વખત આવ્યો છે. બે વરષ પહેલાં જ્ઞાતીના ગેઢેરાઓથી ડરીને ચાલનારા સુધારકો હવે જરોક તેમની પરવા કર્યા વગર પોતાના વીચારો દર્શાવી જ્ઞાતિહીતનાં કાર્યો ટપોટપ વખતે આવે કરે જાય છે. ભાઇઓ હવે બ્હીવા જેવું કંઈ છેજ નહીં જ્ઞાતિ આગેવાનો જો પવીત્ર હોત, ન્યાયી હોત, તો અવશ્ય આપણે તેની બીક રાખવાની જરૂર હતી. પરંતુ જ્યાં અન્યાય અધર્મ અને હડહડતું જુઠાણું ભરેલું તેમનું બોલવું છે તેવા જ્ઞાતિના ભાઇઓ અને બ્હેનો તરફ ન છાજતા હુમલા કરનારા વેષધારી ઠગારાઓની હવે બીક રાખવાની કંઈ જરૂર નથી. એ આપડા કંઇ ધણી નથી આપડો ધણી તો ખુદાવીંદ મહારાજા ખેંગારજી છે. માટે હવે જુલ્મી આગેવાનોની દેણ નથી કે તેઓ વગર વાંકે આપણા સામું પણ જોઇ શકે, ભાઇઓ હું તમને ખાત્રીથી કહું છું કે ગેઢેરાઓ હવે પુરે પુરા ગભરાયા છે. તેઓ સમજે છે કે આભ ફાટયો છે હવે થીગડું દેવાએ નહીં! પેટ ફાટયું હોય ત્યાં પાટો બંધાય નહીં આજ તો આ કરાંચી શહેરમાં આપણો જ્ઞાતિ સુધારાનો સમુદ્ર ઉછળ્યો છે. ત્યાં જુલ્મી આગેવાનો પાપરૂપી સેતુ બાંધી શકેજ નહીં. માટે ભાંઇઓ હીંમત રાખી સુધારાના કાર્યમાં જેવી રીતે તમે સામેલ થયા છો તેવીજ રીતે આખર સુધી નીભાવીને જુલ્મી આગેવાનોની પુરેપુરી ખબર લીધા સિવાય હવે તમે શાન્ત થશો નહીં. જ્ઞાતિ સુધારકોનાં વેદ વાક્યો પ્રમાણેનાં સત્ય વચનોને હવે લગભગ આપણી આખી જ્ઞાતી સ્વીકારે છે ત્યારે મુઠીભર નીચાં કામો કરનારા લાંચખાઉ આગેવાનોથી ડરવાનું લેશ પણ કારણ નથી ગેઢેરાઓ આપણને કોઈ પણ પ્રકારે પાયમાલ કરી શકે તેમ નથી.

તેઓના હાથ અને મોઢું—આપણા ગરીબ ભાઇઓ પાસેથી જોર જુલમથી લાંચ રૂસવતો અને ધર્માદાનું ખાઇને, તેમજ નીરાધાર બ્હેનો ઉપર જુલમ ગુજારીને તેમજ નીર્લજ અને નાલાયક છૂટકા કરવાથી કાળા સ્યામ થઈ ગયા છે. તેઓની આબરૂનું જાહેર લીલામ થઇ ગયું છે તોપણ તેઓનો ઇર્ષા ભરેલો ઝેરી સ્વભાવ હજુ નબળો પડયો નથી. મારી તો સભાજનોને સલાહ છે કે પાપરૂપી અંધારામાં ઘેરાયેલા ઇર્ષાળુ આગેવાનોને તેમનું કંઇ પણ સાંભળ્યા વગર એમજ પડી રહેવા દેઓ, પોતે ઠોકરો ખાઇને ઠેકાણે આવસે. આટલું બોલ્યા પછી હું માત્ર સભામાં બેઠેલા દરેક ભાઇઓ તેમજ બ્હેનોને નમ્રતા પૂર્વક વિનંતી કરૂં છું કે હવે કોઇ પણ આપણા ભાઇ તેમજ બ્હેનને વગર ગુન્હે હજુ પણ ગેઢેરાઓ હેરાન કરે તો તેઓને કોરટના દરવાજે ઘસડવાને ચુકસો નહીં, મહારાજાએ કોરટો ન્યાય મેળવવાના માટેજ સ્થાપી છે અને તેનો લાભ આપણે અવસ્ય લેવોજ જોઇએ. આટલું બોલી હું મારૂં બોલવું પુરૂં કરૂં છું.

ઠરાવને ટેકો આપતાં ગામ નેત્રાવાળા ભાઈ નાનજી વિશ્રામે જણાવ્યું કે—

ભાઈઓ, ભાઇ સેવજી કાનજીએ આપણી ગ્નાતીમાં આગેવાનો જે આપડા ભાઇઉને હેરાન અને કનડગત કરે છે તે સબંધમાં ઘણું કહ્યું છે. મને પણ એવા દુખદાઇ પ્રસંગો આગેવાનો તરફથી થયા કરે છે. પરંતુ આજે જેવું સભામાં સૌ કોઇ બોલે છે તેવું પ્રથમ બોલતું નહતું આગેવાનો વાંક ગુનો હોય કે નહોય તોપણ તેઓ નાત બાર કરી આપડા ભાઇઓ પાસેથી દંડ લેતા હતા અને હજી પણ લે છે. પરંતુ હવે મારી ખાત્રી થાય છે કે આગેવાનો હવે જુલમ કરી શકસે નહીં આખી નાત જ્યારે સમંત થઈ છે તો પછી મને એમ લાગે છે કે આગેવાનોજ હવે નાત બાર રેનારા છે. બાકી સભામાં જે કામકાજ ચાય છે તે બરોબર છે. મારો દરેક બાબતમાં સભાના કામકાજને ટેકો છે.

ભાઇ કાનજી વીરજી વીરાણીવાળાએ ઠરાવ ઉપર બોલતાં જણાવ્યું કે—

ભાઇ સેવજી કાનજી, તથા ભાઈ નાનજી વિશ્રામે ગ્નાતિના આગેવાનોના જુલમ સામે જે ફરીઆદો કરી છે તે સાચી છે હું તેને ટેકો આપું છું, આગેવાનો જ્યારે જ્યારે ભેળા થાય છે ત્યારે ત્યારે એક પણ ન્યાયનું કામ કરતા નથી પક્ષપાત કરી ગુનેગારે જો પાંચ કોરી ગુંજામાં ઘલાવી હોય તો તેને નીરદોષ કરે અને જો કોઇ ભાઇ સાચું પાધરૂં કહે તો નાતને સામો થયો માટે એનો બરોબર દંડ થવો જોઇએ તેમાં બધા સમંત થઈ જાય છે. પીરાણાવાળો લખુ કાકો આવ્યો હતો ત્યારે ત્રણે પાંચાડાની નાત વીરાણીમાં ભેગી થઇ હતી. હુંડી લેવાને કાકે તેમજ આગેવાનોએ ગામના ઘણા માણસોને ફોડયાં પણ સ્વાર્થ સર્યો નહીં, આગેવાનો કોટણુપા કર્યા સીવાય બીજું કાંઇ ન્યાયનું કામ કરતાજ નથી, હું પણ ઘણી વખત આગેવાનોના પરીચયમાં આવ્યો છું. કાકાને ત્યાં ધર્મની એકે વાતની જરૂર નથી કણબીની નાત જોઇએ તો સુધરે કે પાયમાલ થઈ જાએ અથવા વટલી જાએ તોપણ કાકાને તો ફક્ત કોરીઉ અને રૂપિઆ સાથે કામ છે, એ અનુભવ કાકો વીરાણી આવ્યો હતો ત્યારે બધાને થયો છે. આગેવાનો માટે જેટલું બોલીએ તેટલું થોડું છે. વીરાણી સભાના રીપોર્ટમાં જે વાતું આવીઉં છે તેથી તો હજી ઘણીએ વાતું આગેવાનોના જુલમની બાકી છે. તો પણ હવે મને ખાત્રી થાય છે કે સુધારાવાળા ભાઇઓ ખાઇ પીને ગેઢેરાને વાંસે પડયા છે તેમજ આવી સભાઓમાં એકમત થઇને જે કામ થાય છે તેથી

મારી તો ખાત્રી થાય છે કે હવે ગેઢેરા જરૂર ડાહ્યા થશે. ભગવાન એમને સદ્બુદ્ધિ આપે એટલુંજ હું ઇચ્છું છું ને બેસી જવાની રજા લઉંછું.

આગેવાનોના જુલમના ઠરાવને અનુમોદન આપતાં ભાઇ રતનશી ખીમજી ખેતાણી ગામ વીરાણીવાળાએ જણાવ્યું કે—

મે. પ્રમુખ સાહેબ, જ્ઞાતિબન્ધુઓ, સદ્ગૃહસ્થો, માતાઓ અને બહેનો !

આગેવાનોના જુલમ સબંધે ભાઇ શીવજી કાનજી ઘણું કહી ગયા છે. તેમજ આપણે બધા જાણીએ છીએ કે આગેવાનો હમણાં થોડા વખતથી આપણે જેમ જેમ જ્ઞાતિ સુધારાનું કામ કરીએ છીએ તેને તોડી પાડવાને અનેક પ્રયત્નો કરે છે. પરંતુ હું આગેવાનોમાં ગણાતા ઘણા ભાઇઓને પુછું છું કે તમો પોતે કશું કરતા નથી પણ ચાર પાંચ ક્રુર આગેવાનોની સલાહથી તેઓ જેમ નચાવે તેમ નાચો છો અને તમો સો દોઢસોને આસરે ભેગા મળો છો, તેમાં ફક્ત ચાર જણજ એવા છે કે પોતાની મુખ્તીઆરીથી કામ કરે છે અને બીજા મફતની તે લોકોની હા એ હા કરે છે. જેથી નાતમાં ન્યાય થતો નથી. હું ઘણા આગેવાનોને પુછું છું કે તમારી ન્યાય થતી વખતે સંમતિ લેવાતી નથી ત્યારે તમો મફતનો ખીચડો ખાવા શામાટે જાઓ છો ? શું તમને પણ એમાં કંઇ સ્વાર્થ છે. જરૂર સ્વાર્થ હોવોજ જોઇએ. આગેવાન ગેઢેરાઓના માટે આપણે બોલી બોલીને થાકી જઇએ છીએ પણ તેઓ પોતાની હઠીલાઇ છોડતા નથી. હમણાં ગયા વિવાહ ટાણે કેટલાક નીરાધાર ભાઇઓ જેમણે સુધારાના કાર્યને વખાણ્યાં હતા તેઓને આગેવાનોએ લગ્ન કરવાનું બંધ કરાવ્યું અને છેવટે અઢાર કોરી દંડ લઇને રજા આપી હતી. હું બધા ભાઇઓને પુછું છું કે આપણા દીકરા દીકરીનાં લગ્ન આપણને કરવાનાં છે તેમાં આગેવાનોએ દરમ્યાનગિરી કરવાની શી જરૂર છે ?

લગ્નો અટકાવ્યા

હમણાં તો કેટલાક ગેઢેરાઓ હડકાયા કુતરાની માફક વાયરે ચડયા છે. જો કોઇ ભાઇ સુધારાની વાત કરે અથવા આગેવાનો વિરૂદ્ધ સાચું જો કોઇ કહે અથવા પીરાણા ધર્મ સબંધે ક્યાંય વાત કરે તો તુર્તજ નાત બહાર અથવા દંડ કરે. આતે આગેવાનોને હવે શું સુજ્યું છે? મેં કરાંચીમાં એક એવી વાત સાંભળી છે કે, આગેવાનોએ આપણા એક ગરીબ ભાઈની બાયડીનો જબરીથી છુટકો કર્યો છે તેમાં કોઈની સંમતિ લીધી નથી. રવાપરના કણબી, હરજી લધા જાદવાણી નમના ભાઇને લાકડું લાગી જવાથી બીમાર થયો હતો અને દેશમાં ગયો, ત્યાં આગેવાનો પૈકીના કોઈ કુટુંબમાં કન્યાની જરૂર હતી જેથી આ બાઇને ભોળવીને હરજી લધાની પાસેથી બોલાવી લીધી. અને એક નાકરાણી કુટુંબમાં પેણાવી દીધી. ભાઇઓ, આતે કંઇ અલ્લાઉદીનનો જમાનો નથી. જે ભાઇને લાકડું વાગ્યું હતું તેના બીજા ત્રણ ભાઇ મુળજી—કાનજી—ડાયા વિગેરે પોતાના ભાઇની તબીયત સારી નથી જેથી રૂ. કરાંચીથી આપવા કબુલાવ્યા અને તે સાજો થાય ત્યાં સુધી તમામ ખર્ચ આપવા કબુલ થયા તોપણ આગેવાનોને કન્યા જોતી હતી તેથી એવું બહાનું કાઢયું કે હરજીને લાકડું વાગ્યું છે તેથી સાજો થશે નહીં, તો પછી આ બાઇ ખાય શું ? આમ સમજાવી છુટકો કરી નાખ્યો અને તેને પરણાવી પણ દીધી. ભાઇઓ, આ શું ઓછા ગજબની વાત છે ?

જ્ઞાત બહાર કરી દેવામાં આવતા

જબરદસ્તી છૂટકો કરાવે

હમણાં જ્યારે હરજી ઠીક થઈ રહ્યો ત્યારે આગેવાનોને બીક પેઠી કે આ મરી ગયો નહી ને ઠીક થઈ રહ્યો છે માટે હેરાન કરશે તેથી તેની જબરીથી ખુલાસામાં સહી કરાવી લીધી છે.

એક વાત બહુ મથલના પટેલ. લખુના જુલમની સાંભળી છે, પીરાણાવાળો લખુ કાકો દેશમાં આવ્યો હતો ત્યારે મથળમાં એક ગરીબ બાઇને તેણે સંતાપી હતી "પારાણાના કાકાને જમાડો અને દશ કોરી પગે રાખો" ત્યારે બાઇએ કહ્યું કે મને જમાડવાની પોંચ નથી. તેમ વાડી કને પગે રાખવા છુટા પણ નથી. ત્યારે આ લખુ પટેલે તેને ધમકીને નાત બહારની ધમકી આપી ત્યારે બાઇએ ઉધારી ઉછીની કરીને કોરી અઢી લાવી અને કહ્યું કે મને હવે કોઈ ઉધારૂં દેતું નથી. ત્યારે બાઇને છોડી! આવા રીતે કુકર્મી આગેવાનો ધર્મ ના નામે અથવા બીજા નામે તે પ્રકારે આપણા ભાઇએ બહેનોને કનડે છે. હમણાં સાંભળ્યું છે કે નખત્રાણે એક વખત નાત ભેગી થઇ હતી ત્યારે નેત્રાના કરમસી ગેઢેરાએ ભાઈ બેનને પરણાવ્યાં હતાં જેથી આખી નાતમાં હોહાકાર થઈ રહ્યો હતો અને નાતે એ સગપણ તોડી નાખ્યું હતું. એ સંબંધમાં કરમસી ગેઢેરાને નિર્દોષ ઠરાવી એના છોકરા જેઠાએ આ કૃત્ય કર્યું હતું એમ જણાવી કોરી ૨૦૦નો દંડ કર્યો ત્યારે એક બીજા ભાઇએ રાજી ખુસીથી પોતાનું સગપણ કર્યું અને આગેવાનોને કાંઇ આપ્યુ નહીં તેથી તેનો દંડ ૮૭૫ કોરી કર્યો! તે ભાઇ વીરાણી મોટીનો રહીશ હાલ તે દેવજીપરમાં રહે છે. તેનું નામ રામજી શામજી માનાણી. આ ભાઇએ વીરાણીમાં આવી વીરાણી ગામના આગેવાનો પાસે ફરીયાદ કરી ત્યારે વીરાણીના યુવક મંડળના બે મેમ્બરો નાત નખત્રાણે ભેગી થઈ હતી ત્યારે ત્યા ગયા અને એ દંડ સબંધે પુછતાં નાતે ખુલાસો કર્યો કે દંડ થઇ ગયો છે તે હવે પાછો વળે નહી. યુવક મંડળના મેમ્બરોએ ઘણી તકરાર લેવાથી છેવટે કોરી ૨૭૫ પાછી આપી! આ તે કેવા પ્રકારનો ન્યાય! તે તમો સૌ સમજી લેજો. કરમસીએ ન્યાતથી વિરૂદ્ધ કામ કર્યું તેનો દંડ ૧૦૦ કોરી અને આ ભાઇએ રાજી ખુસીથી સબંધ કર્યો તેથી આગેવાનોએ રામજીના સાસરાને પણ ઘણી ધમકીઓ આપી કે તમે આ સબંધ કરશો નહીં. નહી તો નાત તમને પુછશે, આગેવાનો બીજા આસામીઓની ૧૦૦ અને હજાર કોરી મળે એવાં ઠેકાણાં સોધી લાવ્યા હતા અને રામજી તો એક પૈસો પણ આપે તેમ નહોતું જેથી આ કનડગત ઉભી કરી. છેવટે રામજીની વહુએ એના બાપને કહ્યું કે "**મારૂં સગપણ જ્યાં પ્રથમ થયું છે તેનાજ હું રોટલા ઘડીસ, બીજે મારો સમ્બધ થશે નહીં**" ત્યારે એના બાપે નાતના આગેવાનોની બીક માથે કેની દીધી તોપણ રામજી જોડે સબંધ કરી આપ્યો! જેથી નાતે જબરીથી જાન અટકાવીને કોરી ૮૭૫ દંડ લીધો. દંડ વીરાણીના યુવક મંડળના નેતાઓએ બધો નહી વા થોડો પણ પાછો વળાવ્યો છે. અને એક ગરીબ ભાઇની વારે ધાયા છે તેના માટે તેઓને ધન્યવાદ ઘટે છે.

વીરાણી ગાંમના યુવક મંડળના નેતાઓનો દાખલો લઇ દરેક ભાઇઓના ફરજ છે કે. આગેવાનોના જુલ્મી કૃત્યોને સામે થઇ તેઓનાં ઝાલીમ કૃત્યો અટકાવવાની હું મારા જ્ઞાતિ ભાઇઓને ભલામણ કરૂં છું. આગેવાનો જે આપણા ઉપર જુલમ કરે છે તેમજ કાકાઓ અને સૈયદોએ ઘણા વખતથી જે સંસ્કાર આપણામાં નાખ્યા છે તેથી ઘણા ભાઇઓને આપણે જ્ઞાતિ હીતની જે વાતો કહીએ છીએ તેમાં હજુ પુરો વિશ્વાસ નથી આવતો એજ દીલગીરિની વાત છે, આપણી એવા પ્રકારની અધોગતિ થઈ ગઈ છે કે આપણને જ્ઞાતિ

ભક્તો તેમજ બીજા અન્ય મહાત્માઓ તેમજ વિદ્વાનો ઘણું સમજાવે છે છતાં આપણો સંશય ટળતો નથી, તે ઉપરથી એક દ્રષ્ટાંત કહેવાની મારી ઈચ્છા થઇ છે તે કૃપા કરીને સાંભળશો. " એક ગૃહસ્થને ત્યાં ગાય વીયાણી હતી. અને તેને વાછડીજ જન્મી હતી ત્રણેક દીવસની વાછડી એક દિવસ ઘરથી બહાર નીકળી ગઇ અને ચોરામાં બળદ ઉભા હતા તેને ધાવવા માંડી ગઇ જેથી બળધોએ લાતો મારી તેનું મોઢું સુજાડી નાખ્યું તોપણ તે પોતાની માતા છે એવું જાણી ફરી ફરી ધાવવાનો પ્રયત્ન કરતી હતી તેમ તેમ બળદો લાતો મારતા હતા છેવટે એ વાછડીનું મોઢું સુઝી ગયું એટલામાં વાછડી બાબાઇ તેની તપાસ કરતાં ચોરામાંથી વાછરડી મળી આવી અને તેને લાવીને તેની મા પાસે ઉભી રાખી. પરંતુ તે ધાવતી નહોતી બળદોએ લાતો મારી હતી એ બીકમાં પોતાની માને ધાવવામાં પણ તેને બીક લાગતી હતી. લાતો ખાધી હતી તે યાદ આવતી હતી " ભાઇઓ આ દ્રષ્ટાંતનુ સિદ્ધાંત એ છે કે ગાય રૂપિસના તન ધર્મને છોડીને, વાછરડા રૂપી આપણી કણબીની જ્ઞાતિએ સૈયદો તેમજ કાકાઓ અને પીરાણા ધર્મના ભક્તોએ આપણને લાતો મારી આપણું મોઢું સુઝાડી દીધું છે જેથી ઘણા ભાઇઓ સનાતન ધર્મરૂપી માવડી પાસે લઇ જવા પ્રયત્ન કરે છે, પરંતુ જે લાતો ખાધી છે. તેથી આપણને વીશ્વાસ આવતો નથી અને ખરી માતાનું દુધ પણ. પીવાને આપણે અચકાઇએ છીએ, માટે ભાઇઓ સભામાં બોલનારા ભાઇઓ તમને તમારી માતાનું દુધ બતાવે છે તે પીઓ અને તમારો આત્મા અમર કરો અને તમારા જાલીમ શત્રુઓને તેમના કૃત્યો બદલો આપવા કટીબદ્ધ થાઓ આટલું બોલી હું મારૂં બોલવું પુરૂં કરૂં છું.

ઉપરના ઠરાવ ઉપર વિવેચન થઇ રહ્યા બાદ ભાઇભાણજી ડાયા રૂડાણીએ પ્રસંગાનુ સાર નીચે મુજબ કવિતા ગાઇ હતી.

કવ્વાલી.

અરે ઓ જ્ઞાતિના બંધુ, જરા તો આંખ રે ખોલો;
તમારા દાનનાં નીરો, નકામાં ના હવે ઢોળો. ૧

તમારાં આંધળાં પુણ્યો, દુરાચારો વધારે છે,
ખરા દુઃખી તણાં દુખો, જરાએ ન ઘટાડે છે. ૨

તમારા દાનથી કાકા, મઝા મોજો ઉડાવે છે;
તમારા દાનથી સૈયદો, હજારો જીવ મારે છે. ૩

તમારા ધર્મનાં નાણાં, ગેઢેરાઓ ઉડાવે છે;
ભોળા જ્ઞાતિ બંધુઓને, નકામા તે રંજાડે છે. ૪

ઘણા જ્ઞાતિ તણા બાળો, અરે રે છે નિરાધારો;
રૂવે ધન ધાન્યને કાજે, તેઓને પ્રેમથી પાળો, ૫

રઝળતાં ને રખડતાં છે, ઘણાં જ્ઞાતિ તણાં બાળો;
દઇને દાન સુહસ્તે, લિયો આ જન્મનો લ્હાવો. ૬

ઉપર પ્રમાણે આગેવાનોના જુલમવાળો ઠરાવ ચર્ચાઇ રહ્યા બાદ મે: પ્રમુખ સાહેબે મત માગતાં ઉપરનો ઠરાવ સર્વાનુમતે તાળીઓના અવાજ વચ્ચે પસાર થયો હતો અને શ્રી ઉમિયા માતાની જય બોલાવી સભા બીજે દિવસ ઉપર મુલતવી રહી હતી.

ચોથો દિવસ.

(તા. ૧૧–૮–૧૯૨૦ બુધવાર.)

હંમેશના નિયમ મુજબ રાતના સભાનો વખત રાખવામાં આવ્યો હતો અને મે. પ્રમુખ સાહેબે પોતાની હાજરી મંડપમાં આપ્યા બાદ મંગળાચરણના અંતે સ્વામીશ્રી રેવાનંદજી મહારાજે તાળીઓના ગગડાટ વચ્ચે પોતાનું ભાષણ શરૂ કરતાં જણાવ્યું કેઃ—

यस्माज्जातं जगत्सर्वं यस्मिन्नेव विलीयते ।
येनेदं धार्यते चैव तस्मै ज्ञानात्मने नमः ॥

અર્થ:—જેની વિભૂતિમાંથી સર્વ જગત ઉત્પન્ન થયું છે, અને જે તે જગતને ધારી રહ્યો છે તેમજ જેની અંદરજ તે સર્વ જગત્ વિલય પામવાનું છે તે શ્રી જ્ઞાનસ્વરૂપ પરમાત્માને નમસ્કાર હો !

પ્રીય પાટીદાર ભાઇઓ અને માતાઓ,

તમારા આગ્રહથી હું બોલવા ઉભો થયો છું, તે આજે હું તમને ગીતા અથવા વેદાન્તનું રહસ્ય સમજાવવા ઉભો થયો નથી, પરંતુ તમારી જ્ઞાતિના જે ભાઇઓ સ્વાર્થ ત્યાગ કરી જ્ઞાતિ ઉન્નતિ કરવાનો જે મહાભારત પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે તેમાં તમો સૌ ભાઇઓ તેમજ બહેનો સામેલ થઇ ઐક્યતાથી કાર્ય કરો એવું કહેવાને ઉભો થયો છું. તમારી કચ્છની જ્ઞાતિનો મને દશ વર્ષ થયાં અનુભવ છે. જ્યારે હું પ્રથમ વીરાણી ગામમાં ગયો હતો, ત્યારે મારી કથા સાંભળવાને ગામના ભાવીક સજ્જનો અને માતાઓ આવતાં ત્યારે ઘણા કણબી ભાઇઓ પણ મારી કથા સાંભળવા આવતા હતા. પ્રસંગોપાત તમારા પીરાણા ધર્મની વાત નીકળતાં મને ઘણીજ નવાઇ લાગી હતી, કે ગુજરાત કાઠીયાવાડમાં જે પાટીદારો છે તેમાં ને આમાં આવો ધર્મ ભેદ શા રીતે આવ્યો? એ સંશય મારા હૃદયમાં હમેશાં રહ્યા કરતો હતો એક દીવસે રામજીભાઇ ભોજા લીંબાણી પણ કથા સાંભળવા આવ્યા હતા તે દીવસે પણ કથા વંચાઇ રહ્યા બાદ કણબીઓના ધર્મ સબંધે ચર્ચા થતાં રામજીભાઇએ ઘણો ખુલાસો મને કહી સંભળાવ્યો. તેમના પુત્ર ભાઇ નારાયણજીની પણ કેટલીક વાતો કરી. તે ઉપરાંત "કૂર્મી ક્ષત્રીય ઉત્પત્તિ અને ઈતીહાસ" નામનું પુસ્તક મને લાવી આપ્યું. એ પુસ્તકમાં કચ્છના કડવા પાટીદારોનો ઇતિહાસ વાંચ્યા પછી મારૂં હૃદય બહુજ ખીન્ન થયું. ક્ષત્રિય ગણાતી જ્ઞાતિ આવી રીતે ધર્મ ભ્રષ્ટ થઈ છે એ જાણી હૃદયમાં હમેશાં ચીન્તા રહ્યા કરતી હતી. કુદરતની ઇચ્છાથી મારા હૃદયમાં એવી ભાવના થઇ કે આ જ્ઞાતિ સરળ અને નીર્દોષ જીવન ગાળનારી છે, માટે જો એને પૂર્વના સંસ્કાર નાંખ્યા હોય તો સનાતન ધર્મથી ચુકેલી જ્ઞાતિ જરૂર પોતાના અસલ ધર્મનો સ્વીકાર કરશે. આમ માની હું દશ વર્ષ થયાં મારાથી બનતો પ્રયત્ન કરૂં છું. વીરાણી અને નખત્રાણામાં ઘણા ભાઇઓને હું સંસ્કારી બનાવી શક્યો છું છતાં પણ તમારી પાટીદાર જ્ઞાતીના અનુભવોથી મારા હૃદયમાં અનેક ઉથલ પાથલ થયા કરે છે. મેં તમારી જ્ઞાતિમાં સૈયદો તમારા હૃદયને કેમ ડગુમગુ કરે છે તેનો અભ્યાસ કર્યો છે તમારા પીરાણાના કાકા-

ઓને ઘણી વખત વીરાણી નખત્રાણામાં આવતા મેં જોયા છે. તમારો ગાદીપતિ કાકો વીરાણી આવ્યા હતા ત્યારે તેનો પણ મેં અનુભવ કર્યો છે. મારી ખાત્રી થઇ છે કે તેઓ હિન્દુ ધર્મના નામે કંઇ જાણતા નથી માત્ર તમને વ્હેમના ચકડોળે ચડાવી પૈસા કઢાવવાના પ્રયત્નો સીવાય તે બીજું કશું સમજતા નથી.

તમારા આગેવાન ગેઢેરાઓ પણ ઘણી વખત ભેગા થાય છે અને તમારી નાતામાં જે માણસ ગુન્હેગાર હોય તેનો દંડ કરવામાં તેમની રીત ભાત પણ વખાણવા લાયક નથી. તમારા આગેવાનો તદ્દન સ્વાર્થી છે તેવું મને ખાત્રીથી જણાયું છે. તમારી જ્ઞાતિનો મને સંપુર્ણ અભ્યાસ થયો છે, અને તેથીજ મને જે એમ જણાયું હતું કે આ-નાત કોઇ રીતે સુધરસે નહીં પણ જ્યારથી મુંબઈવાળા ભાઈઓ ભાઇ નારાણયજી તથા રતનસી વિગેરેએ જ્ઞાતિં ચળવળ કરી, સભાઓ ભરી, રીપોર્ટ, છપાવ્યા, ત્યાર પછીથી આજે આ તમારી જ્ઞાતિની જે પરિષદ ભેગી મળી છે, તેમાં થતું કામકાજ જોઇ મને સંતોષ થાય છે, હવે તમો તમારા અસલ સ્વરૂપને સમજ્યા છો એજ તમારૂં ઉજળું ભાવી દેખાય છે. હું સભામાં બેઠેલા પાટીદાર ભાઇઓને કહું છું કે તમારા આગેવાનોનાં જુલ્મ સબંધે તેમજ કાકાઓ, સયદો અને પીરાણા ધર્મ સંબંધે; સભામાં બોલનારા ભાઇઓ તમને સારી રીતે સમજાવી ગયા છે. હું તે સંબધે તમને વિશેષ કહી શકું નહીં તોપણ એક દ્રષ્ટાંત તમોને આપું છું તે ઉપર ધ્યાન પહોંચાડશો.

"કોઇ એક ગામમાં સ્વાર્થી આંધળાઓ રહેતા હતા ત્યાં કેટલાએક ઠગ લોકો અનાયાસે આવી લાગ્યા. ત્યારે બધા આંધળાઓ લાકડી લઇને ઉઠયા કે આંહીથી જતા રહો, ત્યારે ઠગોએ કયું કે અમો તો તીરથવાસી છીએ તેથી આજની રાતનાં પડી રહેવા દો. આમ વિનંતી કરવાથી આંધળાઓએ પડી રહેવા દીધા. ઠગોએ તો ઉત્તમ પ્રકારની રસોઇ બનાવી અને આંધળાઓને પણ જમાડયા એટલે આંધળાઓ ખુસ થયા. ઠગોએ રાતના આંધળા-ઓની ચર્ચા જોઇ તો તેમને જણાયું કે આંધળા પાસે ખુબ પૈસા છે. તે કોઇપણ પ્રકારે લેવા જોઇએ એટલે સવારના આંધળાઓને વિનંતી કરીકે તમો જો આજનો દીવસ અમને રહેવા દો તો આ ગાંમના સાધુ સંતને અમારે જમાડવા છે. આંધળાએ જાણ્યું કે ઠીક છે સાધુને જમાડશે એટલે આપણને પણ જમવાનું મળસે, તેથી આંધળાઓએ કયું કે, ભલે-ભાઇ તમારે આવું ધર્મનું કામ કરવું હોએ તો આ જગ્યા તમારીજ છે. આ પ્રમાણે ઠગોએ એક અઠવાડીઉ ત્યાં રહ્યા અને આંધળાઓને આજે બરોબર વિશ્વાસમાં લીધા. જતી વખતે ઠગોએ આંધળાઓને કહ્યું કે અમો તો તીરથ કરવા નીકળ્યા છીએ તમારે પણ તીરથ કરવા આવવું હોય તો અમારી સાથે ચાલો. ત્યારે આંધળાઓએ વીચાર કર્યો કે આ વાત ઠીક છે વગર પૈસે જાત્રા થસે અને સારૂં સારૂં ખાવાનું પણ મળસે તેથી હા કહી. સૌએ પોતપોતાની ખાનગી મીલકત અને જોઈતી સામગ્રી લઈ સૌ ઠગની સંગાથે જાત્રા કરવા રવાના થઇ ગયા. રસ્તે ચાલતાં ઘણે દૂર ગયા. પછી ઠગોએ કહ્યું કે; ભાઇઓ, સૌ સાવધાન રહેશો અમને અત્રે ભય લાગે છે આ સ્થળ ચોરોનું છે. માટે અમારી પાસે દ્રવ્ય ઘણુ છે તે અમો કોઈ ઠેકાણે દાટીદેવા વીચાર કરીએ છીએ. તમો સૌ ઉભા રહેશો ત્યારે આંધળા-એ વીચાર કર્યો કે, આ તીરથવાસી શેઠો પોતાના દ્રવ્યનું રક્ષણ કરી શકસે પણ આપણે શી રીતે કરશું. આપણે જો દ્રવ્ય આપણી પાસે છે તે દાટીએ તો ફરી આપણને મળે નહીં.

માટે આપણી પાસે પણ જે દ્રવ્ય છે તે પણ તેને આપીએ તો સહી સલામત રહેશે. આમ વિચારી આંધળાઓએ કહ્યું કે, અમારી પાસે પણ દ્રવ્ય છે. તે પણ તમે લેતા જાઓ. ત્યારે ઠગમાંથી એક જણાએ કહ્યું છે, ભલે તમારી ઇચ્છા હોય તો અમારે ના નથી. જેવી આંધળાઓની પાસે જે દ્રવ્ય હતું તે પણ ઠગ લોકોને આપી દીધું એટલે ઠગોએ કહ્યું કે, અમો ખાનગી ઠેકાણે દ્રવ્ય દાટી આવીએ ત્યાંસુધી તમો અત્રેથી કયાંય પણ જસો નહીં. અને તમારી બેટમાં પથરા રાખો જે કોઇ આવે ને તમને ફસાવવા પ્રયત્ન કરે તેને પથરા મારજો અને કોઈનુ સાંભળશો નહીં. આમ કહી ચોરોની ભેડોમાં પથરા ઘલાવી ઠગ લોકો દ્રવ્ય લઈ ભાગી ગયા આંધળાઓ તો ત્યાંના ત્યાં ઉભા ઉભા ઠગની રાહ જોયા કરતા હતા. તેવામાં કોઇ વટેમાર્ગુએ આ આંધળાની ટોળીને ઉભા રહેલા જોયા ત્યાં આવીને પુછ્યું કે સુરદાસ કયાં જાઓછો. જેવો અવાજ કર્યો કે તર્તજ આંધળાઓએ પથરા ફેંકવા માંડયા વાત સાંભળી નહીં તેથી પાસેના ગાંમમાંથી માણસોને પેલા વટેમાર્ગુએ જણાવ્યું કે ગામથી થોડે દૂર સીમાડે એક આંધળાઓની ટોળી ઉભી છે તે કોઇનું સાંભળતી નથી અને જો કોઈ આપણે શિખામણની વાત અથવા રસ્તો બતાવવાનું કહીએ છીએ તો પથરા મારે છે. તેથી ગામના ઘણા માણસો તેની પાસે ગયા તો તેને પણ આંધળાઓએ પથરા મારવા માંડયાં અને કહ્યું કે તમો ચોર છો અમને લુટવા આવ્યા છો. ત્યારે લોકોએ હીંમત કરી તેની પાસે જઇને સમજણ પાડી કે ભાઇઓ તમને આ ખોટી ભ્રમણા છે અને કોઇ ચોર છે નહીં ત્યારે આંધળાને ખાત્રી થઇ કે, આપણી પાસેથી પૈસા લઇ જનાર તીરથવાસી કોઇ ઠગ હોવા જોઇએ ”

ઉદાહરણ

ભાઇઓ ! આં દ્રષ્ટાંતનો સિદ્ધાંત એ છે કે જે ઠગના માટે કહેવામાં આવ્યું છે. તે તમારા સૈયદો અને કાકાઓ છે. અને આંધળાની જગ્યાએ તમો ભોળા પાટીદાર છો. તમને ધર્મની ખોટી લાલચો આપી છે, અને કોઈનું ન માનવા તેમજ કોઇનું કંઈ પણ ન સાંભળવા તમને તેણે ભરમાવ્યા છે. તમારા પૈસા લઇ અને તમારા હાથમાં પથરા ઝલાવ્યા છે તમને કોઇ તમારા ધર્મની અથવા વિવેકની વાત કહે છે તો તમો તેના સામા પથરા ફેંકો છો પરંતુ બુદ્ધિથી કંઇ પણ વિચાર કરી શકતા નથી અને તેથીજ તમો આજ દીવસ સુધી ભ્રમણામાં ભટકતા રહ્યા છો હું તમોને છેવટમાં એટલું કહું છું કે દુનીઆના માણસો પોતાની ઉન્નતિ કરવાને વિદ્યા અને અનેક પ્રકારની કેળવણીથી આગળ વધે છે તેમજ તમારે પણ તમારી ઉન્નતિના માટે કેળવણી તથા ધર્મના પવીત્ર ગ્રંથોનું મનન કરવાની જરૂર છે. કરાંચીના “યુવકમંડળે” જેમ લાયબ્રેરી ખોલી છે અને ઉત્તમ પ્રકારનાં પુસ્તકો રાખ્યાં છે તેમ તમો બધા ભાઇઓએ સારા અને કેળવાયેલા માણસોના સહવાસમાં રહી જ્ઞાતિના જે અધમ રીત રિવાજો હોય તેને તીલાંજલી આપી તમારી ક્ષત્રીય જાતીને શોભાવવી જોઇએ. **મહાભારત** અને **રામાયણ** જેવા પવીત્ર ગ્રંથોનું અધ્યયન કરવાની ખાસ જરૂર છે એ ઉત્તમ ગ્રંથોમાં તમોને સંસારીઓનાં ઉત્તમ જીવનનું સાર્થક કરવાનું સર્વોત્તમ સાધન પ્રાપ્ત થાએ. એવા ધર્મ અને નીતિથી ભરેલા તે ગ્રંથો તમોએ અવશ્ય વાંચવા અને તમારા ભાઇઓ તેમજ બ્હેનોને વંચાવવા હું તમો સઘળાઓને ભલામણ કરૂં છું. હું ભાર મુકીને આપને જણાવીશ કે એકજ આપણા રામાયણ જેવા ગ્રંથમાંથી પણ ઘણુંજ ઉત્તમ જ્ઞાન અને મનુષ્ય જીવન તરીકેનો ખરો ધર્મ મળી શકશે. અને ઈશ્વર પ્રત્યે યાચના કરે

Library

છું કે જે રામ નામના સ્મરણુ માત્રથી ઉદ્દ્ભવ પામતી જીતેંદ્રિયપણું, સંયમ, શીલતા અને વીરતાની પવિત્ર ભાવના પ્રત્યેક આર્યસંતાનના હૃદયમાં અપૂર્વ ચૈતન્ય, અપૂર્વ પ્રકાશ, અપૂર્વ ઉત્સાહ પ્રગટાવી રહી છે, જે ભરત અને લક્ષમણુનાં નામ શ્રવણુ માત્રથી ઉદ્દ્ભવેલી ભાતૃ ભક્તિની પ્રબળ પ્રેરણા સહસ્ત્ર વર્ષોથી ભારત વાસીઓનાં અંતઃકરણોમાં અનિર્વચનીય દિવ્યતા પ્રગટાવી રહી છે જે દશરથ રાજાનું આદર્શ પિતા તરીકેનું જીવન આત્મત્યાગ અને પ્રતિજ્ઞા પાલનના જ્વલંત પાઠો શિખવી રહ્યું છે, જે સતી સીતા અને કૌશલ્યા આદી પતિપરાયણ સન્નારીઓના વિવિધ રંગી મનોહર ચિત્રો આજે પણ શાન્ત આર્ય ગૃહોમાં અદ્રસ્યપણે નવું બળ અને નવું તેજ અર્પી રહ્યાં છે, જે હનુંમાનનું કર્મયોગીત્વ ભારતીય સેવાધર્મ અને પ્રભુ ભક્તીની વાસ્તવિક દિશા દર્શાવવા અહર્નિશ પ્રખર દીપ્ત પ્રકટાવી રહ્યું છે તે મહાવીર હનુમાન તે ભ્રાતૃભક્ત બન્ધુ ભરત લક્ષમણ, તે દેવાંશી વીર શ્રીરામ તે તપસ્વી દશરથ, તે આદર્શ પતિપરાયણા કોશલ્યા અને સતી સીતા સરખી સન્નારીઓ આપ માનવ બંધુઓને સદા સર્વદા અનંત ધર્મ બળ, નીતી બળ, અને ચરિત્ર બળ અર્પી નિસ્તેજ બનેલા કુટુંબીઓને દેવ દુર્લભ સામગ્રી વિભુષિત કરો એજ પરમાત્માં પ્રત્યે મારી વિનંતી છે.

ઉપર પ્રમાણે સ્વામીજીનું બોધદાયક ભાષણ ખલાસ થતાં વીરાણીવાળા ભાઇ નારાયણજી રામજીએ પરિષદના કાર્યની ફત્તેહ ઇચ્છવા માટે તેમજ જ્ઞાતિ હીતનાં કામો કરવા માટે પૈસાના કેટલી જરૂર પડે છે તે જ્ઞાતિબંધુઓને સમજાવ્યું હતું. ત્યારબાદ તે ફંડમાં નાણાં ભરાવાની શરૂઆત મે પ્રમુખ સાહેબ તરફથી થતાં તે ફંડમાં નીચે પ્રમાણે નાણાં ભરાયાં હતાં તે દરમ્યાન એક ખાસ ધ્યાન ખેંચનારી બીના એ બની હતી કે ગામ નખત્રાણાના ભાઇ શીવજી લધા નાકરાણીએ સદરહુ ફંડમાં પોતાના હાથનો ચાંદીનો "કઇડો" (આશરે ત્રણ ચાર આનાનો) પરિષદને ભેટ કર્યો હતો. આ ભાઇની જાહેર હિમ્મત અને જ્ઞાતિ પ્રત્યેની ઉમદા લાગણીનાં ગઢશીસા વાળા ભાઇ રતનશી કરસને વખાણ કર્યાં હતાં, અને પરિષદ સમક્ષ તે કઇડાની ઊછામણી કરવામાં આવતાં એ રૂપિઆથી તેની માગણી રૂ. ૨૫ અને પાંત્રીશ સુધી થતાં છેવટે રૂા. ૫૦—પચાસ રૂપિઆ જેટલી કિંમતે ભાઈ રતનસી કરસન દસે તે કઇડો પારષદ પાસેથી ખરીદ કર્યો હતો તેના માટે તેમના સભા તરફથી ખાસ આભાર માનવામાં આવ્યો હતો અને તેમના આવા ઉત્તમ પ્રકારના ઉત્સાહ માટે પ્રસંશા કરવામાં આવી હતી. ફંડમાં નાણાં ભરાવાની હિલચાલ જેવી રીતે નારણભાઇથી પુરૂષ વર્ગમાં કરી તેવીજ રીતે સ્ત્રી વર્ગમાં પણ તેજ ભાઇનાં ધર્મપત્નિ બ્હેન જમનાં બ્હેને પણ કરતા સ્ત્રી વર્ગે પુરૂષોને કેવી રીતે મદદગાર થવું અને પોતાનો ધર્મ અદા કરવો એ સમજાવીને સ્ત્રી વર્ગમાંથી પણ ફંડ કરવાની શુભ હીલચાલ ઉપાડી હતી અને તેનું જે શુભ પરિણામ આવ્યુ અને સ્ત્રી વર્ગના હૃદય પ્રદેશ ઉપર જે અસર થઈ તે નીચેના ફંડમાં જણાતાં જુદી જુદી બ્હેનોનાં નામ ઉપરથી સ્પષ્ટ સમજી શકાય છે.

ફંડમાં ભરાયેલાં નાણાં.

૧૨૫ પ્રમુખશ્રી રાજાભાઈ શામજી માનકુવાહાલ—મુંબઈ.
૧૧ ડાકટર કલ્યાણજીભાઈ ભગવાનજી (કે. બી.) પટેલ કરાંચી.
૧૦૧ પા. નાયાભાઈ શીવજી મુંબઈ.
૫૧ પા. રતનશીભાઇ કરશન મુંબઈ
૫૧ પા. નાનજીભાઈ પચાણુ નાકરાણી કરાચીના મંડળના પ્રમુખ નખત્રાણા
૫૧ા પા. લખુ દોશા પોકાર નખત્રાણા
૨૫ા પા. હરજી લધાની કુા. લોડવા
૫૧ા પા. લધા હરજીની કુા. નાકરાણી કોટડા જડોદર
૧૧ પા. વીશરામ પાંચા ગાંગાણી વીરાણી
૨૫ા પા. શીવજી લધા રવાપુરવારા એન્ડ કરસન હંસરાજની કુા. વીરાણીવાળા
૨૦ા પા. જેઠા નથુ દેવીશર નાકરાણી
૧૧ પા. રામજી ભીમજી ગોગારી વીરાણી
૨૫ા પા. નાનજી વીશરામ નાકરાણી નેત્રા હાલે સેધાતપુર
૨૫ા પા. કાનજી રામજી પારસીઆ કુા. નખત્રાણા
૨૫ા પા. રતના પેથા કુા, રવાપુરવાળા નાકરાણી
૨૫ા પા. રતનશી ખીમજી ખેતાણી વીરાણીના.
૧૧ પા. મેગજી ભાણુજી દેવીશર હાલે મુંબઈ
૨૫ા પા. શીવજી લધા નાકરાંણી નખત્રાણા
૨૦ પા. દેવશીભાઇ નારાણુ કાઠીઆવાડ હાલે કરાંચી
૨૫ા સો. બહેન જમનાબાઇ મીસ્ત્રી નારાણજી રામજીભાઇના ધર્મ પત્ની
૨૫ા સો. બહેન ધનબાઇ પ્રમુખશ્રી રાજાભાઇ શામજીના ધર્મ પત્ની
૨૫ા સો. બહેન કુંવરબાઈ પા. નાયાભાઈ શીવજીના ધર્મ પત્ની
૧૦ા બહેન દેવકુવરબાઈ પા. નાયાભાઈ શીવજીના પુત્રી
૧૦ા બહેન વેલબાઈ પ્રમુખશ્રી રાજાભાઈ શામજીનાં પુત્રી
૧ પા. રામજી લધા દયાપુર નાકરાણી
૨ પા. વસરામ નાનજી નખત્રાણા
૫ પા. રઈઆ ખીમા નાકરાણી નેતરા
૧ પા. હીરા કાનજી મથલ
૫ પા. જેઠા રામજી બાથાણી વીરાણી
૫ પા. કરશન માના ખેતાણી વીરાણી
૫ા પા. હરજી વીરજી સોમજીઆણી વીરાણી
૫ા પા. ભાણુજી જીવા સેંગાણી નખત્રાણા
૫ પા. વીરજી કરશન સેંગાણી નખત્રાણા
૫ પા. ડાયા ગોપાલ ગોગારી વીરાણી
૫ પા. હંસરાજ નારાણુ કોટડા
૫ા પા. કાનજી વીરજી સોમજીઆણી વીરાણી
૫ા પા. દાના કરશન પાંચાણી નખત્રાણા
૧૦ા પા. રામજી ખેતા કેશરાણી નખત્રાણા
૫ પા. ગંગદાશ દેવજી ભીડાઈ કોટડા
૧૦ા પા. ડાયા લખુ રૂડાણુ નખત્રાણા
૫ા પા. વેલજી ગોપાલ શાંખલા દેશલપુર (આથમણી)
૫ પા. ગોપાલ રામજી બાથાણી વીરાણી
૧૦ા પા. માવજી જશા છાભઈયા કું. કોટડાજડોદર
૫ પા. અરજણ નારાણુ ધોળુ વીરાણી

૨ પા. વાલજી અભજી દાનાણી નખત્રાણા.
૨ પા. વેલજી રૂડા દાનાણી નખત્રાણા
૫ પા. કરશન દાના પોકાર ગઢશીશા
૨ પા. રામજી કાનજી ચૌધરી ગડુલી
૨.૦ા પા. ખેતા પચાણ [illegible]કરાણી નખત્રાણા.
૨ પા. કરશન વીરજી [illegible] વીરાણી.
૨ પા. પુંજા નારણ પોકાર વીરાણી
૨ પા. નાનજી [illegible] કાનજીઆણી વીરાણી.
૫ પા. રતના વીરજી દેશલપુર (ઉગમણા).
૨ પા. માધા શીવજી દેશલપુર (ઉગમણા).
૨ા પા. રઈઆ નાગજી ચોધરી નખત્રાણા.
૨ા પા. કરમશી [illegible] [illegible] મઈઆ દેવીશર.
પા. સૌ. બહેન લાછબાઈ પા. પ્રેમજી હરજી દેશલપુર આ[illegible]. વાળાનાં ધર્મ પત્ની
૨ પા. મેગજી કાનજી નમાઈમોરા વાળા
[illegible] પા. નથુ મનજી [illegible] હીરજી ઉકાણી સાંનકુવા
૧૫ પા. ખીમા શીવજી [illegible] અગવાણા
૨ પા. પેથા [illegible] નખત્રાણા
૨ પા. લાલજી [illegible] [illegible]ગી રવાપુર
પા અરજણ દેવજી [illegible] રવાપુર
[illegible] પા. માવજી પર[illegible] વીરાણી
૨ પા. નથુ [illegible]

૨ દેવજી નાનજી પાંચાણી નખત્રાણા
૨ા નારણ જેઠા સતસંગી અંગીઆ.
૨ પા. રઈઆ મેગજી સતસંગી ગડાણી
૨ા પા. જેઠા દેવશી સતસંગી રવાપુર
૧ા પા. વાલજી નાગજી સતસંગી ગડાણી
૨ા પાં. ભીમજી લાલજી સતસંગી ગાંગારી ગડાણી
૨ પા. લખુ કચરા ચોકાર રવાપુર
પા પા. શીવજી રૂડા સતસંગી ગડાણી
પા પા. વીશરામ પેથા સતસંગી ગડાણી
પા પા. જીવરાજ ખેતશી ગડાણી હા. કેશરા લધા પોકાર ગડાણી
૧ા પ્રેમજી નાગજી સતસંગી ગડાણી
૧ા પા. માવજી નારાણ સતસંગી ગડાણી
૨ પા. કાનજી રૈયા મથલના
૨ પા. કાનજી રઈઆ કેશરાણી નખત્રાણા
૨ા પા. મનજી શીવજી સતસંગી હચાપુર
૫ પા. હંશરાજ કરશન અર્ઝયર શાખલા
૨ા પા. પેથા શવગણ હાઈઆણી નખત્રાણા
૨ા પા. મેગજી કુંવરજી કાઠીઆવાડી
૫ પા. ધનજી પાંચા માંકાણી નેતરા
૧ા સૌ. બહેનમેગબાઈ પા. રતનશી શીવજી રવાપુરવારાના ધર્મપત્ની
૧ા સૌ. બાઈવાલબાઈ કરાંચીના મંડળના પ્રમુખ નાનજીપચાણનાં ધર્મપત્નિ

૧ સૌ બહેન કંકુબાઈ પા. ખીમજી
સીવજી મગવાણાનાં ધર્મપત્નિ.
૨। સૌ બહેન કંકુબાઇ કરાંચીના મં
ળના સેક્રેટરી શીવજી કાનજી પા-
રસીયા નખત્રાણાવાળાના ધર્મપત્નિ
૧ સૌ. બહેન સેજબાઈ પા કેશરા
દેવશી દેવીસરવાળાના ધર્મપત્નિ.
૨॥ સૌ બહેન લખમાબાઈ પા. વિ-
શ્રામ પાચા ગાંગણીવીરાણીવાળા-
ના ધર્મપત્નિ
૧॥ સૌ. બહેન કેશરબાઈ પા. ખેતા
પચાણ નાકરાણી નખત્રાણાવારાના
ધર્મ પત્નિ
૦।– બાઈ ભાણબાઈ પા. ડાયાગોપાલ
ગોગારી વીરાણીવાળાના માતુશ્રી
૧॥ સૌ બહેન વચીબાઈ પા. શીવ-
જી પચાણ દેશલપુર આથમણા
વારાના ધર્મપત્નિ
૨ બાઈ કેશરબાઈ પા. વીરજી કરશન
સેંઘાણી નખત્રાણાવારાના માતુશ્રી
૧॥ સૌ બહેન વચીબાઈ પા દેવજી
ભીમજી ગોગારી વીરાણીવારાના
ધર્મપત્ની
૧॥ સૌ બહેનપાનબાઈ પા. રામજી
શામજી નાકરાણી રવાપુરવાળાના
ધર્મપત્નિ.
૧॥ સૌ બહેન વાલબાઈ પા. લાલજી
શામજી નાકરાણી રવાપુરવાવાળાનાં
ધર્મપત્નિ
૧॥ સૌ બહેનમાનબાઈ પા હરજી વી-
રજી શામજી વીરાણીવાળાના ધર્મ-
પત્નિ
૧॥ સૌ બહેન જમનાં બાઈ પા વાલજી
લખુ પોકાર નખત્રાણાવાળાના ધર્મપત્નિ

૨। સૌ બહેન કુંવરબાઇ પા અખઈ
ખેતા કાનાણી રવાપુરવાળાના ધર્મ-
પત્નિ
૧। સૌ બહેનદેવકીબાઈ પા શીવજી
લધા નાકરાણી નખત્રાણાવારાનાં
ધર્મપત્નિ
૨। પા ગંગાદાસ પેથા શાયરા
૧। સૌ બહેનહીરબાઈ પા. કરશન
હંસરાજ અખઈઆણી વીરાણીવા-
ળાનાં ધર્મપત્ની
૧। પા. વાલજી મેઘજી હાનાણી નખ-
ત્રાણા
૦।– સૌ.બહેન રતનબાઈ પા. તેજા પર-
બત છાભઈઆ કોટડાવાળાનાં
ધર્મપત્નિ
૧। સૌ બહેન કુંવરબાઈ પા ભાણજી
જીવાશેઘાણી નખત્રાણાવાળાનાં ધ-
પત્નિ
૧। પા. વીરજી ખેતાદાનાણી નખત્રાણા
૨॥ સૌ બહેન પા માવજીભાઈ મા-
૨.૨ કાડીઆવાડીનાં ધર્મપત્નિ
૨॥ પા. શીવજી કરશન રતનાણી ર-
વાપુર
૨। સૌ બહેન કુંવરબાઈ પા. રામજી
ભીમજી ગોગારી વીરાણીવાળાનાં
ધર્મપત્નિ
૧। સૌ બહેનરામબાઈ પા વીરજી લખુ
રૂડાણી નખત્રાણાવાળાના ધર્મપત્નિ
૧ પા દેવજી જેઠા ધાવડાવાળા
૧। સૌ બહેન લખમાબાઈ પા. ભા-
ણજી ડાયા રૂડાણી નખત્રાણાવાળા-
નાં ધર્મપત્નિ
૧। સૌ બહેનદેવકીબાઈ પા. વેલજી
દાનાપાંચાણી નખત્રાવાવાળાનાં ધર્મ-
પત્નિ

૧। પા રઈઆ ભીમજી વીથુણવાળા
૧૦ સૌ બહેન કાનબાઇ રતનશી કરશન બઇ વાળાનાં ધર્મપત્નિ.
૨ સૌ બહેનપુરીબાઇ પા નારણ શીવજી લીબાણુવાળાનાં ધર્મપત્ની
૫। પા. માવજી દેવસી વીથોણના
૨। સૌ. બહેન મરગાંઈબાઈ પા. લધા હરજી નાકરાણીકોટડાવાળાનાંપત્ની
૨। પા. રવજી દાના લોડવાવાળા છાભાઇ ।
૧ સૌ. બહેન પાનબાઇ પા. મેગજી પરબત છાભઈઆ કોટડાવાળાનાં ધર્મ પત્ની
૧। પા. શોમજી અબઈ ધાવડાવાળા
૧ પા. કુંવરજીભાઈ કાઠીઆવાડી
૧। પા. મનજી હીરજી કાઠીઆવાડી
૧ પા. લાલજી નથુ કાઠીઆવાડી
૧। બહેનજાનબાઈ પા. કાનજી ભીમજી પોકાર ધાવડાવાળાનાં માતુશ્રી
૧। પા. શવદાશ શવજી રવાપુર
૨ પા. કચરા કરશન દીવાણી વીરાણી
૧૦ પા. કાનજી ગોપાલ કુ. દેશલપુર આથમણા
૨। પા. પ્રેમજી ભીમજી દેશલપુર ઉગમણા
૨ હીરજી ગોપાલ મગવાણા
૨ પા માવજી દાના સતસંગી ગડાણી
૨ પા. રામજી રઈઆ કાનજી આણી-વારાણી
૨ પા. બહેન ધનબાઇ પા.રામજી રાજા વીરાણીવાળાનાં માતુશ્રી નાકરાણી વીટી એક રૂપાની
પા શીવજી લધા નાકરાણી નખત્રાણાવાળા તરફથી ભેટ
૫૦ ભાઈ રતનશી કરશન મુંબઇવાળાએ વીંટી વેચાણ રાખી તેના
૨ પા. કાનજી લધા રવાપુરના જાદવાણી
૧ પા. વીરજી તેજા હમીરપુર
૨ પા. વિશ્રાણ મેઘજી નાગવીરી
૫ પા. માવજી રામજી નાકરાણીને નેત્રા
૫ પા. કરમશી વાલજી ભગત નેત્રા
૬॥ ௦॥ પા. અબજી મનજી શેગાણી નખત્રાણાવાળા
૧૨૨૪॥=॥
૧॥ પા. ડાયાદાના પાંચાણી નખત્રાણા
૧૨૨૬) =॥

Rs. Anna Paisa
1226 2 2
=Rs.1226.14

ઉપર પ્રમાણે ફંડમાં નાણાં ભરવાનું કાર્ય ઘણાજ ઉત્સાહ વચ્ચે ચાલ્યું હતું જેની સમાપ્તિ થતાં મે. પ્રમુખ સાહેબે નીચે જણાવેલા ઠરાવો રજુ કર્યા હતા અને તે સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવ્યા હતા.

ઠરાવ ૭ મો. (પ્રમુખસ્થાનેથી.)

" આપણી હિન્દુ ગણાતી જ્ઞાતિઓમાં મરણ વખતે અગ્નિદાહ કરવાનો રિવાજ પ્રચલિત છે અને આપણી જ્ઞાતિ પણ ક્ષાત્રય વર્ણની હોવા છતાં આપણા કેટલાક કચ્છ અને કરાંચીમાં રહેનારા ભાઈઓ અગ્નિસંસ્કાર કરવાને બ-

હવે દફનાવી દેવાનું કરે છે જેથી મુંબઈ, કલકત્તા, નાગપુર સિંધ અને દક્ષિણ હૈદ્રાબાદ અને સખરમાં રહેનારા તેમજ કચ્છમાં રહેનારા આપણા થોડા ભાઈઓ જેઓ અગ્નિસંસ્કાર કરે છે તેમને ઘણું શરમાવું પડે છે. તેથી આ સભા આપણી જ્ઞાતિના દરેક ભાઈઓને આગ્રહ પૂર્વક વિનંતી કરે છે. કે આપણા દરેક ભાઈઓએ પોતાના હિન્દુ ધર્મ પ્રમાણે અગ્નિસંસ્કારની ક્રિયા કરવી અને જેઓ દફનાવી દેવાનું કરે છે તેમની પાસે પણ અગ્નિ સંસ્કારની ક્રિયા આગ્રહ પૂર્વક કરાવવી એવો આ પરિષદ ઠરાવ કરે છે. ”

ઠરાવ ૮ મો. (પ્રમુખસ્થાનેથી.)

“ આપણી સમસ્ત જ્ઞાતિની એક મોટી પરિષદ જે “ શ્રી કડવા પાટીદાર પરિષદ ” ના નામે સુપ્રસિદ્ધ છે અને તે આપણી જ્ઞાતિની દરેક પ્રકારે ઉન્નતિ સાધવાનો અથાગ પરિશ્રમ આજે લાંબા વખતથી ઉઠાવી રહી છે તે મહાન પરિષદના પગલે ચાલી તેના દરેક ઉપદેશો અને ઠરાવો પ્રત્યે સહાનુભૂતિ દર્શાવવાનો આ સભા ઠરાવ કરે છે. ”

ઉપર જણાવેલા ઠરાવો તાળીઓના ગગડાટ વચ્ચે પસાર થતાં એક ખાસ જરૂરી ઠરાવ નીચે જણાવેલો વીરાણીવાળા ભાઈ નારાયણજી રામજીભાઈ તરફથી રજુ કરવામાં આવ્યો હતો.

ઠરાવ ૯ મો.

“ આપણી જ્ઞાતિનો એક સારા જેવો ભાગ વડોદરા રાજ્યમાં સેના ખાસ-ખેલ સમશેર બહાદુર શ્રીમંત મહારાજા ગાયકવાડ સરકાર સર સિયાજીરાવ મહારાજના રાજ્યમાં આબાદી ભોગવે છે તે રાજ્યની પ્રજાના હિતાર્થે શ્રીમંત મહારાજા તરફથી કેટલાક ખાસ કાયદાઓ જેવાં કે ફરજયાત કેળવણી અને “ બાળલગ્ન પ્રતિબંધક નિબંધ ” વગેરે ઘડવામાં આવ્યા છે જેથી આપણી જ્ઞાતિ દીનપ્રતિદિન આગળ વધી દરેક પ્રકારે આબાદ થતી જાય છે પરંતુ દશ બાર વર્ષ જેટલી લાંબી મુદતે આપણી જ્ઞાતિમાં લગ્ન કરવાનો પ્રથમ રિવાજ હોવાથી બાળલગ્ન અટકાવનારા કાયદાની કલમ ૨ ની રકમ ૮ નો અપવાદ ક આપણી જ્ઞાતિને લાગુ પડે છે એવું સમજી જ્ઞાતિના આગેવાનો તે અપવાદનો લાભ લઈ બાળલગ્નને ઉત્તેજન આપતા હતા. પરંતુ આપણી ગુજરાતની મોટી જ્ઞાતિ સમસ્તની પરિષદે તે નામદારને વારંવાર ઠરાવો દ્વારા અર્જ કરવાથી તે અપવાદનો લાભ આપણને મળશે નહિ અને બાળલગ્ન અટકાવાનો કાયદો આપણી જ્ઞાતિને સંપૂર્ણ રીતે લાગુ પાડવામાં આવશે એવું તે નામદારની સરકાર તરફથી પ્રસિદ્ધ થવાથી આપણી જ્ઞાતિમાં થતાં બાળલગ્નો અટકી ગયાં છે અને આ વખતે તે નામદારની પ્રજામાં એક પણ

આળલક્ષ થયું નથી. આવા પ્રકારની શ્રીમંત મહારાજાની આપણા પ્રત્યેની ખાસ લાગણી હોવાને લીધે ક અપવાદનો ગેરલાભ લેતા આપણને અટકાવી આપણું જીવન ઉચ્ચ પ્રકારનાં બને તે માટે તે નામદારે જે દીર્ઘદ્રષ્ટિ વાપરવાની આપણી પછાત કોમ ઉપર કૃપા કરી છે તે ખાતર આ પરિષદ તે નામદારનો અંતઃકરણપૂર્વક ઉપકાર માને છે અને શ્રીમંત મહારાજાનું સહકુટુંબ દીર્ઘાયુષ્ય ઇચ્છે છે. ”

લગ્ન સંબંધી રિવાજ અને જુદા જુદા ઠેકાણાના આપણી જ્ઞાતિના સંયોગો સમજાવતાં ભાઇ નારાયણજી રામજીભાઇએ ઉપરના ઠરાવની પુષ્ટિમાં એક જાણવા લાયક વિવેચન કરી ઠરાવની મહત્તા સમજાવી હતી અને આ ઠરાવની બાબતમાં જ્ઞાતિના કેળવાયેલા અને સમજુ વર્ગે અત્યાર સુધી જે પરિશ્રમ ઉઠાવ્યો છે તેની યાદ આપતાં શ્રોતા વર્ગ ઉપર તેની સારી અસર થઇ હતી ત્યાર બાદ મે. પ્રમુખ સાહેબે ઉપરનો ઠરાવ સર્વાનુમતે પસાર થયલો જાહેર કર્યો હતો.

ઠરાવ ૧૦ મો. (રજુ કરનાર ભાઇ નાયા શીવજી—વીંરાણી.)

આપણા પરમ પ્રિય જ્ઞાતિ ભક્ત ભાઇ પુરૂષોત્તમદાસ લલ્લુભાઈ વિરમગામ વાળા જેઓ આપણી સમસ્ત જ્ઞાતિ પરિષદના જનરલ સેક્રેટરી હતા અને “કડવા વિજય” માસિકના જેઓ આદ્ય તંત્રી હતા તે ભાઇએ આપણી જ્ઞાતિની ઉન્નતિ અર્થે એક કર્મયોગીની યથાર્થ દશામાં રહી જીવંત પર્યંત જે જ્ઞાતિ સેવા ઉઠાવી છે અને તેમાં પણ ગુજરાતથી ઘણે દૂર વસેલી આપણી કચ્છની જ્ઞાતિને આગળ વધારવા અંતઃકરણની ખાસ ઉલટથી જે કાર્ય કર્યું છે તે ખાતે આપણી કચ્છની જ્ઞાતિ તે ભાઇની હંમેશની ઋણી રહેશે, આપણી જ્ઞાતિમાં અનેક વિદ્વાનો અને આગેવાનો તેમજ શ્રીમંતોનો મોટો વર્ગ હોવા છતાં તે અદ્વિતિય કર્મવીર બંધુની જે અકાળે ખોટ પડી છે તે પુરી શકાઇ નથી એવો આ સભાનો અભિપ્રાય છે.

અત્યાર સુધીમાં નહીં જન્મેલા એવા આ પરમ પ્રિય જ્ઞાતિભક્તની યાદગીરિ કાયમ રાખવાના ઠરાવો પસાર થયેલા હોવા છતાં તે તરફ જ્ઞાતિના ગૃહસ્થ, વિદ્વાન અગર સમજુ વર્ગ તરફથી કોઈ કાર્યસાધક પગલાં ભરવામાં આવ્યાં નથી તે ખાતે આ સભા પોતાનો ખેદ જાહેર કરે છે અને તે કાર્ય સત્વર ઉપાડી લેવા “શ્રી કડવા પાટીદાર પરિષદ” ના વ્યવસ્થાપકો, આગેવાનો અને દિલસોજ મેમ્બરોને ભલામણ કરે છે અને સદ્‌ગત કર્મવીર બંધુના કોઇ પ્રકારના સ્મારકમાં યથાશકિત મદદ કરવાનો આ સભા ઠરાવ કરે છે. ”

ઉપરનો ઠરાવ નાયાભાઇએ ગદ્‌ગદિત કંઠે રજુ કરતાં સદ્‌ગત ભાઇની જ્ઞાતિ ભક્તિના બદલામાં આપણે શું કર્યું છે તેની યાદ આપી હતી અને મહુંમે કચ્છ દેશની આપણી

જ્ઞાતિ પ્રત્યે મરણ પર્યંત જે લાગણી ધરાવી જ્ઞાતિ સેવા કરી હતી તેનાં વખાણ કર્યાં હતાં, ત્યાર બાદ ભાઈ રતનસી કરશન ગઢસીસા વાળાએ સદ્‌ગત પુરષોત્તમભાઈ વિષેનો પોતાની જાતના પરીચયથી મહુંમની કચ્છ દેશના જ્ઞાતિ બંધુઓ માટે જે લાગણી હતી અને કચ્છમાં આવી સેવા બજાવાની તેમની ઉત્કંઠા હતી તે કહી સંભળાવી. તેમના અકાળમૃત્યુ માટે ખેદ જાહેર કરતાં એવા વીર બંધુના સ્મારકની યોજનામાં મદદ કરવાની ફરજ કહી બતાવી હતી. ત્યાર બાદ યુવક મંડળના સેક્રેટરીએ પણ આ ઠરાવની પુષ્ટીમાં પોતા તરફથી ફરજ બજાવાની બાબત સમજાવતાં આ ઠરાવ સર્વાનુમતે પસાર થયેલો પ્રમુખ સાહેબ તરફથી જાહેર થયો હતો. ત્યાર બાદ નીચેનો ઠરાવ રજુ કરવામાં આવ્યો હતો.

ઠરાવ ૧૧ મો. (રજુ કરનાર ભાઇ નાનજી પચાણ—નખત્રાણા).

" આપણી જ્ઞાતિના પંચના પૈસાનો આગેવાન ગેઢેરાઓ ઘણોજ દુરૂપયોગ કરે છે એટલુંજ નહિ પણ વ્યાજબી રીતે તેઓ આપણા જ્ઞાતિના પૈસાની, કેવી વ્યવસ્થા થાય છે તે આપણને બતાવતા નથી જેથી આ સભા આગેવાનો પાસે આપણા જ્ઞાતિ પંચના પૈસાનો જે વહીવટ છે તેનો આજ દિવસ સુધીનો હિસાબ બહાર પાડે તો આપણી જ્ઞાતિના હરેક ભાઇઓ જાણી શકે એવી વ્યવસ્થા કરવાને આગવાન ગેઢેરાઓને આ સભા વિનંતી કરે છે અને સાથે સાથે આગેવાનોને નમ્રતાપૂર્વક અરજ કરે છે કે, જો તેઓ પોતા પાસેનાં જ્ઞાતિનાં નાણાંનો હિસાબ નહીં બતાવે તો આ સભા દિલગીરિ સાથે જાહેર કરે છે કે જ્ઞાતિ પંચના નાણાંનો વહીવટ જોવાને માટે **નામદાર મહારાવ શ્રી ખેંગારજી શવાઇ બહાદુરની** કોરટનો આશરો લેવામાં આવશે. જેથી કોઇ પણ જ્ઞાતિભાઈને કોટનો આશરો લેવો ન પડે તેના માટે આગેવાનો ગેઢેરાઓને આ સભા વિનંતી કરે છે. "

સદરહુ ઠરાવ ઉપર વિવેચન કરતાં ભાઇ નાનજી પચાણે જ્ઞાતિના આગેવાનો પૈસા કેમ ઉડાવે છે તે સમજાવ્યું હતું. તેમજ તેને ટેકો આપનાર ભાઇ કાનજી રામજી તથા ભાઇ લધા હરજી ગામ કોટડા, જડોદરવાળા કરશન તથા ડાહ્યાભાઇ લખુએ પણ જ્ઞાતિના પૈસાની કેમ બરબાદી થાય છે તે સમજાવ્યું હતું. ત્યારેબાદ પ્રમુખ સાહેબે ઠરાવ ઉપર ઘટતું વિવેચન કરી પસાર થયેલો જાહેર કર્યો હતો.

ઠરાવ ૧૨ મો. (રજુ કરનાર રતનસી ખીમજી વીરાણીવાળા.)

"આ સભામાં પસાર થયેલા ઠરાવોનો અમલ કરવાની અને યોગ્ય સ્થળે તે મોકલી આપવા અને પરિષદનો ઉદ્દેશ બર લાવવાનું કાર્ય કરવા અને તે પુરતું ખર્ચ કરવાની આ બેઠકના પ્રમુખ અને કરાંચીના યુવક મંડળના વ્યવસ્થાપકોને સત્તા આપવામાં આવે છે."

ઉપરના ઠરાવને ભાઇ વિશ્રામ પાંચા ગાંગાણીએ ટેકો આપ્યો હતો જેને દેવીસર વાળા ભાઇ મેઘજી ભાણુજીએ અનુમોદન આપતાં પસાર થયેલો જાહેર થયો હતો.

ઠરાવ ૧૩ મો (પ્રમુખસ્થાનેથી)

"આ પરિષદના કાર્યમાં જ્ઞાતિસેવા ઉઠાવીને સ્વયંસેવકોએ જે ઉપકાર કર્યો છે તેમજ તેમના કેપ્ટન ભાઇ શીવજી લધાએ બેઠકના કાર્યમાં શાંતિ જળવાઈ રહે તેની બાહોશીથી જે કાળજી રાખી જ્ઞાતિસેવા બજાવી છે તે ખાતે તેમનો પરિષદ આભાર માને છે, તેમજ આ પરિષદમાં ભાગ લેવા મુંબઈ જેવા દૂરના પ્રદેશોમાંથી અત્રે પધારેલા મેમ્બરોના ઉતારાની તેમજ હરવા ફરવાની ઉત્તમ પ્રકારે સગવડ કરવામાં શેઠ વાલજીભાઈ ચના ઉમ્મરશી તથા શેઠ નાથાભાઈ કુંવરજીએ આપણને જે સહાય કરી છે અને આપણી જ્ઞાતિની ઉન્નતિ થાય તે પ્રકારે આપણને પ્રસંગોપાત મદદ કરી છે તે ખાતે આ સભા તે શેઠ સાહેબોનો ઉપકાર માને છે. તદુપરાંત આ હીલચાલ પ્રત્યે ખાસ અંતઃકરણની લાગણીથી આપણને સન્માર્ગે દોરવા માટે ભાઇ શ્રી કે. બી. પટેલે જે પ્રસંગોપાત ઉમદા બોધ આપીને પોતાની હાજરીથી આ સભા પ્રસંગને શોભાવ્યો છે તે ખાતે તેમનો આ પરિષદ આભાર માને છે." (તાળીઓ)

ઠરાવ ૧૪ મો. (રજુ કરનાર ભાઇ રતનશી ખીમજી વોરાણી)

મુંબઇ જેવા દુર સ્થળેથી અનેક અગવડો વેઠી અત્રે પધારી આ સભાનુ પ્રમુખસ્થાન સ્વીકારી મે. પ્રમુખ સાહેબ રાજાભાઈ સામજીએ જે દીર્ઘદૃષ્ટીથી આ સભાનું કાર્ય ચલાવ્યું છે અને પોતાના જ્ઞાન અને અનુભવનો લાભ આપીને આપણને સન્માર્ગે દોર્યા છે તે ખાતે આ સભા મે. પ્રમુખ સાહેબનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માને છે. તેમજ સ્વામી શ્રી રેવાનંદજીએ આપણી જ્ઞાતિ ઉપર અનહદ ઉપકાર કરી પોતાનું જીવન આપણી ઉન્નતિના કાર્યમાં અર્પણ કર્યું છે અને આપણને સશાસ્ત્ર સ્વધર્મે વર્તન કરવા જે ઉમદા બોધ આપી જ્ઞાતિઉન્નતિ જોવા ઉત્કંઠા ધરાવે છે તે ખાતે આપણી જ્ઞાતિની આ સભા સ્વામીજી મહારાજનો અંતઃકરણની ઉંડી લાગણીથી આભાર પ્રદર્શીત કરે છે."

ઉપરના ઠરાવને ભાઇ નારાયણજી રામજીએ ટેકા આપતાં સ્વામીજીના ગુણાનુવાદ ગાયા હતા અને આપણી જ્ઞાતિ પ્રત્યે તે મહારાજ શ્રી જે લાગણી ધરાવે છે તેની ઉંડી છાપ પાડી હતી. ઠરાવને અનુમોદન આપનાર ભાઇ રતનસી શીવજીએ પણ મે. પ્રમુખ સાહેબ અને સ્વામીજીનો આભાર માનવાની ફરજ સમજાવી હતી અને તાળીઓના ગગડાટ વચ્ચે મે. પ્રમુખ સાહેબે કામકાજના ઉપસંહારમાં પોતા તરફથી નીચે મુજબ વિવેચન કર્યું હતું.

જ્ઞાતિબન્ધુઓ અને બ્હેનો આપણી આ સભાનું કામકાજ આવડી મોટી સંખ્યામાં બધા ભાઇઓની હાજરીમાં સુલેહ સંપથી નિર્વીઘ્ને પાર ઉતાર્યું છે તેના માટે હું ભગવતીદેવી ઉમામાતાની કૃપા સમજું છું.

સભામાં જે જે ઠરાવો સર્વાનુમતે પસાર થયા છે. તે ઘણાજ અગત્યના અને જ્ઞાતિહીતના છે. સભામાં બોલનાર ભાઇઓએ પણ રીતરાગમાં રહી, પોતાના ભાષણોની ઉંડી અસર કરાવી જ્ઞાતીમાં જે સડો છે તે દુર કરવા પોતાના વીચારો જાહેરમાં બોલવાના માટે હું તેઓને ધન્યવાદ આપું છું. આજે જ્યાં જોસો ત્યાં સુધારાની ચળવળ ચાલી રહી છે. વાણીઆ બ્રાહ્મણથી માંડીને છેક ઢેઢભંગીની જ્ઞાતિમાં પણ સુધારા થવા માંડયા છે. તોપછી આપણી કણબી જેવી ક્ષત્રીય જ્ઞાતીમાં સુધારા થવાની ખાસ જરૂર છે. અને એ આપણે સમજી શકયા છીએ અને થોડાજ વખતમાં આપણી જ્ઞાતિમાં જે ચળવળ ચાલી રહી છે, અને જુવાનીઆઓના રદયમાં જ્ઞાતિ ભક્તિના અંકુરો ફુટયાં છે તે જોઇ મને ચોકસ ખાત્રી થાય છે કે જુના વીચારવાળા આગેવાનો હજુપણ જો પોતાનો ખોટો મમત નહીં ત્યાગે તો તેઓને ચોકસ પસતાવાનોજ વખત આવવાનો છે, આજ દીવસ સુધી આપણી જ્ઞાતિના યુવકોએ મીટીંગો અને સભાઓ ભરી છે. તેનું રૂડુ પરીણામ આ કરાંચી પરીષદમાં દેખાય છે. મને પોતાને પણ નવાઇ લાગે છે કે આપણી જ્ઞાતિ આટલે સુધી આગળ વધી છે તો હવે તેને સૈયદો ઠગીને ખાઇ જાએ એમ તો હવે બનસે જ નહીં આગેવાનો જે જુલ્મ કરે છે તેઓના જુલ્મને સામે થવાને આ સભામાં ઘણા ભાઇઓ મારી નજરે દેખાય છે. અને તે ભાઇઓના રદયમાં તેમજ તેમના તેજસ્વી ચેરાઓમાં સત્યતા અને વીરતાની જે ઝાંખી થાય છે. તે ઉપરથી પણ હું કહી શકું છું કે આગેવાનોનો જુલ્મી દોર હવે ચાલવાનો નથી, માફ કરજો મેં પણ એજ આગેવાનો સાથે રહી ગેઢરાપણું કર્યું છે. પરંતુ મારા પોતાના અનુભવ પ્રમાણે પણ હું કહી શકું છું કે જ્ઞાતિમાં શુદ્ધ ન્યાય નથી. પક્ષાપક્ષનું બંધારણ જબરજસ્ત છે. અને તેમાં થોડાકજ આગેવાનો કલંક વગરના છે ત્યારે મોટો ભાગ કલંકવાળો છે. એ કલંકી માણસો સાચા અને સત્યવાનની પાસે કયાં સુધી ટકી રહેસે આગેવાનો પોતાના કૃત્યોથીજ પાછા પડવાના છે એ વાત નીસંસય છે. અને સભામાં તે સબંધે ઘણું કહેવાઈ ગયું છે મારી તો ખાત્રી થઇ ગઇ છે કે આ સભામાં જ્યારે મારી માતાઓ અને બેનોએ સંપૂર્ણ રીતે ભાગ લઈ. જ્ઞાતિના હીતમાંની પોતાની ઉન્નતી થવાના કાર્યમાં સંપુર્ણ સહાનુભુતિ દરસાવી પોતાથી જે બન્યુ તે પૈસાની અંગ મદદ આપી છે એજ આપણો વિજય થયો છે એમ હું માનું છું. આ પરીષદ ભરાયા પહેલાં ઘણી સભાઓ મળી છે. પરંતુ આવી અપુર્વ ગંજાવર સભા તો આ પહેલીજ છે, અને તે સભામાં આવું ઉત્તમ પ્રકારનું કામ થયેલું જોઈ મને અત્યંત આનંદ થયો છે. કરાચીના ભાઇઓના ઉત્સાહના માટે તેમજ તેઓએ કાર્ય કુશળતા વાપરી સભાની જે સગવડોમાં લેશ માત્ર પણ ન્યુનતા નથી આવવા દીધી તેના માટે તેઓને ખરેખરો ધન્યવાદ ઘટે છે એટલુંજ નહીં પણ. કરાંચીના ભાઇઓએ બાર ગામથી પધારેલા ભાઇઓનો સતકાર કરવામાં જે ભાવ અને દીર્ઘદ્રષ્ટી વાપરી મેમાનગીરીનું દ્રષ્ટાંત તાદસ્ય કર્યું છે. તે ખાતે ખરેખર સમસ્ત જ્ઞાતિની પ્રતિનીધી રૂપ આ સભા તેમને ધન્યવાદ આપીનેજ બેસી રહેશે નહી, પરંતુ જ્યારે આવા પ્રસંગો ઉપસ્થીત થસે ત્યારે ત્યારે કરાંચીમાં વસ્તા આપણા જ્ઞાતિભાઇઓની જ્ઞાતિ ભક્તી, તેના હ્રદયપટ ઉપર તરી આવ્યા સીવાય રેહેશે નહીં કરાંચી શહેરમાં વસ્તા ભાઇઓ ભાગ્યશાળી હોવાનુ કારણ. મને તો એમ સમજાય છે કે. એક સંપ અને શુદ્ધ હ્રદયના સંકલ્પો ધારેલું

કાર્ય સાધી શકે છે. સમય ઘણો થયો છે તોપણ. સભામાં બેઠેલા ભાઇયો બધા ઉમંગી જણાય છે. એજ આ કાર્યની સફળતા પ્રત્યક્ષ થયેલી માની શકાય છે. છેવટે હું આપ સઘળા ભાઇઓ તેમજ બ્હેનો અને આપણા કાડીયાવાડ ગુજરાતના લેવા ભાઈઓએ સભામાં દરરોજ હાજરી આપવા ઉપરાંત પોતાથી જે બન્યું તે યથાશક્તી પૈસાની મદદ કરી જે ફંડમાં નાણાં આપી પોતાની ફરજ અદા કરી છે તેના માટે હું તે સઘળા ભાઇઓ તેમજ બહેનોનો ઉપકાર માનું છુ અને જગતીયંતા ભગવતી દેવી ઉમામાતા પાસે પ્રાર્થના કરૂ છું કે આવાજ યશસ્વી જ્ઞાતિ હીતના કાર્યો કરવાની અમારા દરેક જ્ઞાતિબન્ધુને સદ્બુદ્ધિ આપો અને સર્વનું કલ્યાણ થાઓ.

ધનાશ્રી.

જય જય પુરણ કામ, ગીરીજા જય જય પુરણ કામ—જય.
કૃપા વધારી, કૃતી સુધારી, બલીહારૂ સુખ ધામ—ગીરીજા.
કષ્ટ વિદારો, જય વિસ્તારો, ધર્યું કલ્યાણી નામ—ગીરીજા.
પાયે લાગે મગન એ માગે, આપો અવિચલ ધામ—ગીરીજા.

શ્રી ઉમિયા માતકી જય.

જ્ઞાતિને ઉપયોગી પુસ્તકો.

"કડવા વિજય" માસિક—જ્ઞાતિની ખરી સ્થીતી જાણવી હોય, તમને તમારી લાગણી હોય અને ઉન્નતિ ઇચ્છતા હો તો તેના માર્ગમાં પથરાયેલા કાંટા વીણી કાઢવાનું જ્ઞાન લેવા ગ્રાહક થઇ લવાજમના રૂ ૧-૪-૦ મોકલી આપો.

કુળુંબી ક્ષત્રિય ઉત્પત્તિ અને ઇતિહાસ—સદ્‌ગત જ્ઞાતિભક્ત ભાઇ પુરૂષોત્તમદાસ રચિત જ્ઞાતના ઇતિહાસનું આ પુસ્તક દરેક વિદ્વાન અને સાધારણ અભણોએ ઘરમાં રાખવાની જરૂર છે. જ્ઞાતિનાં જુદાં જુદાં કુટુંબો કયા દેશકાળને લઇ ક્યાં ક્યાં વિસ્તર્યાં છે તે જાણવાનું આ ઉત્તમ સાધન છે. છેલ્લાં ૫૦ વર્ષમાં જ્ઞાતિહિત માટે જે પ્રયત્ન થાય છે તેનો પણ ઇતિહાસ છે અને ૩૮ પ્રતિષ્ઠીત પુરૂષોનાં ... અને તેમનું જીવનચરિત્ર પણ તેમાં લખાયું છે. પડતર કીંમત કરતાં અરધા મૂલ્યે આપવાની લેખકની યોજના જ્ઞાતિભક્તિના અચૂક પૂરાવા સમાન છે. પુસ્તક દળદાર હોવાથી ટપાલખર્ચ લગભગ ૦-૬-૦ આવે છે. પુસ્તકની કિંમત રૂ. ૦-૧૦-૦.

માધાના પિતાનું પ્રેતભોજન—મરણ પાછળ કરવામાં આવતાં ખરચોથી જ્ઞાતિની સ્થિતિ ગરીબ થઇ ગઇ છે અને ગામના આગેવાન પટેલો અને સબંધીઓ મરનારના કુટુંબ પ્રત્યે ત્રાસ વર્તાવી સ્થિતિ પલટાવી દે છે તેનું સાચું અને સચોટ ભાષણ અને ગાયનો સાથેનું પુસ્તક કિં ૦-૨-૦.

મહાલક્ષ્મીનું મહાકષ્ટ યાને બાળલગ્નના બળાપા—ભાગ ૧ લામાં લાંબી મુદતે આવતાં લગ્ન વધાવવાની ધાંધલ, નકામો ખર્ચ અને સગાઇઓ કરવા અને તોડવામાં થતો કુટુંબ કલેશ ઉપરાંત કન્યાને સાસરે વોળાવતા અગાઉ આઠ દશ વર્ષ વેઠવો પડતો વેવાઇ વેવાણનાં ત્રાસનો આબેહુબ ચિતાર. તથા ભાગ ૨ જામાં દીકરીને સાસરે વોળાવતાં થતી કનડગત, કજોડાંનું ફળ અને ખાનદાન માબાપની દિકરીઓ ઉપર કેટલાંક નાદાન કૂળવાન કુટુંબોનો ત્રાસ, કરકરી-આવર બમણા ત્રમણા લેવા છતાં દાણા નહીં પુરવાની ધૃષ્ટતા, ખાનદાન દીકરીઓ મરતાં સુધી પતિધર્મ છોડતી નથી અને છેવટે આપઘાતના પ્રસંગો કેમ આવે છે તેનો હૃદયભેદક અને અશ્રુ વહેવડાવતો ચિતાર. બંને ભાગની ફી. ૦-૪-૦

આખ્યાનનાં ત્રણે પુસ્તકો સુપ્રસિદ્ધ દેશાઇ અમરસિંહજીનાં લખેલાં છે. તેમણે સમાજને અર્પણ કર્યાં છે. જ્ઞાતિભક્તો પોતાના ખર્ચે સમાજને છપાવી આપે છે તેની ઉત્પન્ન ઉપદેશક ફંડ ખાતે જાય છે. ઉપરનાં પુસ્તકો માટે લખો:—"કડવા વિજય" ઑફીસ—વિરમગામ.

યુવક મંડળની પત્રિકાઓ—પહેલી "મહાત્મા ગાંધીજીના બ્રહ્મચર્ય સંબંધી અમુલ્ય વિચારો" કિંમત બે પૈસા. **બીજી** "સ્ત્રી શિક્ષણ ઉપર ભાષણ" શ્રી નિમાડ કડવા પા. સભામાં અપાયેલાં જ્ઞાતિની બાળાઓનાં ત્રણ ભાષણ, આઠ વર્ષની બાળાના ઉમદા વિચારો. ત્રીજી "એક તીથિનાં લગ્ન અથવા આપણી પડતીનાં કારણો."

મંગાવનારે ૦-૧-૯ ની ટીકીટો મોકલી આપવી.

શ્રી કડવા પા. યુ. યુવક મંડળના સેક્રેટરી,

ઠે, સત્યનારાયણ પ્રિ. પ્રેસ—સીવીલ હસ્પીતાલ પાસે—અમદાવાદ.

1920-08-08 -1st -KKP Gnati Parishad -between 08 to 11-Aug-1920 (199)

જ્ઞાતિ ભાઇઓના હિતાર્થે બહાર પડે છે !

હિન્દુ ધર્મના નામે ચાલતા

પીરાણા ધર્મની પોલ.

એ નામનું પુસ્તક અમારા તરફથી બહાર પાડવામાં આવનાર છે. સનાતન હિન્દુ પ્રજાને પોતાનો ધર્મ તજી દેવરાવી પીરાણા ધર્મમાં વાળવા માટે અને પીરાણા ધર્મ મુસલમાની ધર્મ જેવો નથી એવું દેખાડવા માટે તે ધર્મના અધ્યાપકો, ધર્મગુરૂઓ, કાકાઓ અને નેતાઓએ હિન્દુ ધર્મમાં પ્રસિદ્ધ રીતે મનાતા અવતારો, મહાપુરૂષો, અને દેવદેવીઓને પોતાના પંથમાં ઘુસાડી તેમના નામે અનેક પ્રકારના ગપગોળા અને ખોટી વાતો ફેલાવી છે અને તેમ કરીને સહેજ ધર્મનાં પ્રસિદ્ધ અપ્રસિદ્ધ પુસ્તકો પાડી અને વ્યાખ્યાનોમાં હિન્દુ ધર્મમાં મનાતી પવિત્ર વ્યક્તિઓને ઉદ્દેશીને એવી તો અપવિત્ર અને અઘટીત રીતે વર્ણવવામાં આવી છે કે જે સાંભળીને કોઇપણ હિન્દુ ભાઇનું હૃદય દ્રવિત થયા સિવાય રહેજ નહિ.

કચ્છ દેશમાં અને તેમાં પણ જે જ્ઞાતિમાં મારો જન્મ થયો છે ત્યાં આ ધર્મની પોલ ચલાવી પીરાણા ધર્મના ઉપાધ્યાયો સેંકડો વર્ષોથી દરવર્ષે હજારો રૂપિઆ લુંટી ખાય છે. એટલુંજ નહિ પણ આડકત્રી રીતે આગેવાનો મારફત જ્ઞાતિમાં ત્રાસ વર્તાવી ગરિબ વર્ગ પાસેથી પણ દરવર્ષે પૈસા કઢાવાનો ઉદ્યોગ ચલાવતા આવ્યા છે અને અમારી શુદ્ધ ક્ષત્રિય વર્ણને ન તો હિન્દુ ન મુસલમાન એવી અને ભ્રષ્ટ તતો ભ્રષ્ટ સ્થીતીમાં ડુબાવી રાખવાનો પ્રયાસ કરે છે જેનાં ભયંકર પરિણામોએ અમારા જીવન ઉપર અસર કરી અમારી જ્ઞાતિને દુઃખદાયક સ્થિતિમાં લાવી મુકી છે. અનેક જગ્યાએ અમારી માફક અન્ય જ્ઞાતિઓની સ્થીતી પણ આ પીરાણા ધર્મે કરી મુકી છે જે ઉપરથી આવું પુસ્તક બહાર પાડવાની કેટલી આવશ્યકતા છે તે તો જેમણે પીરાણા ધર્મ સંબંધે કાંઇપણ જાણ્યું હશે તેને સમજાયા સિવાય રહેશે નહિ.

આ પુસ્તકમાં પીરાણા ધર્મની ઉત્પત્તિ તથા તે ધર્મની રીતે જન્મથી મરણ પર્યંત તેના અનુયાયીઓ માટે કરવામાં આવતી ક્રિયાઓ, ઇમામશાનો વંશ, ઘટપાટની ક્રિયાઓ અને એલમો તેમજ કલમાઓમાં આર્ય વ્યક્તિઓને ઘુસેડી હિન્દુ ભાઇઓને ઉંધે રસ્તે દોરી પોતાના પંથમાં વટલાવવા માટે તેના અધ્યાપકોએ જે જે નીચ યુક્તિઓ રચી છે તેનું યથાર્થ વર્ણન આપી અમારા હિન્દુ ભાઇઓને તેની પોલ સ્પષ્ટ રીતે સમજાય તેવો દરેક પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યાથી આ પુસ્તક એક અત્યુપયોગી થઇ પડવાનો સંભવ છે.

કચ્છ દેશમાં નેત્રા ગામના એક કેશરા પટેલ કે જેમણે પીરાણા ધર્મને છોડી સ્વામીનારાયણ પંથનો સ્વીકાર કર્યો હતો તેમને વટલાવી પોતાના ધર્મમાંજ રાખવા ખાતર પીરાણા ધર્મને માનનારા વર્ગે જે જુલમ અને ત્રાસ વર્તાવ્યો હતો તેના હૃદયભેદક પ્રસિદ્ધ બનાવ પણ આ પુસ્તકમાં યોગ્ય સ્થળે આવશે. પુસ્તક સંબંધી બીજી માહેતી નીચેના ઠેકાણેથી મળશે.

સેક્રેટરી "શ્રી કડવા પાટીદાર યુવકમંડળ" રણછોડ લાઈન—કરાંચી.

લેખક--નારાયણજી રામજીભાઇ કોન્ટ્રાકટર.

ઠે. ભીમરસી રાયસીના કમ્પાઉન્ડમાં

ઘાટકોપર—(THANA)

આણ પાણ પદ્ધતિ – રકમ લકવાની જૂની પદ્ધતિ

(ભારતમાં દશાંશ પદ્ધતિ અપનાવવાથી પહેલાંની પ્રચલિત પદ્ધતિ)

Aan Paan Method (Old) of Noting / Writing Amounts

(This method of noting was followed prior to the adoption of Decimal system of noting Rupees and Paisa adopted by India)

Date of this document: **28-Jun-2024**

1. Formula (for Old Rupee) / ફોર્મુલા:

		Old System	New System
1 Rupees	=	64 Old Paisa	96 New Paisa
1 Rupees	=	16 Aana	16 Aana
1 Aana	=	**4 “Old” Paisa**	**6 “New” Paisa**

Note: The difference between “Old Paisa” and “New Paisa”
For Paisa the conversion Rate is: 4 Old Paisa = 6 New Paisa

2. Conversion Rate - Aana Paisa to New Rupees / આના અને જૂના પૈસા થી “નવા પૈસા”માં રૂપાંતર કરવાનો દર:

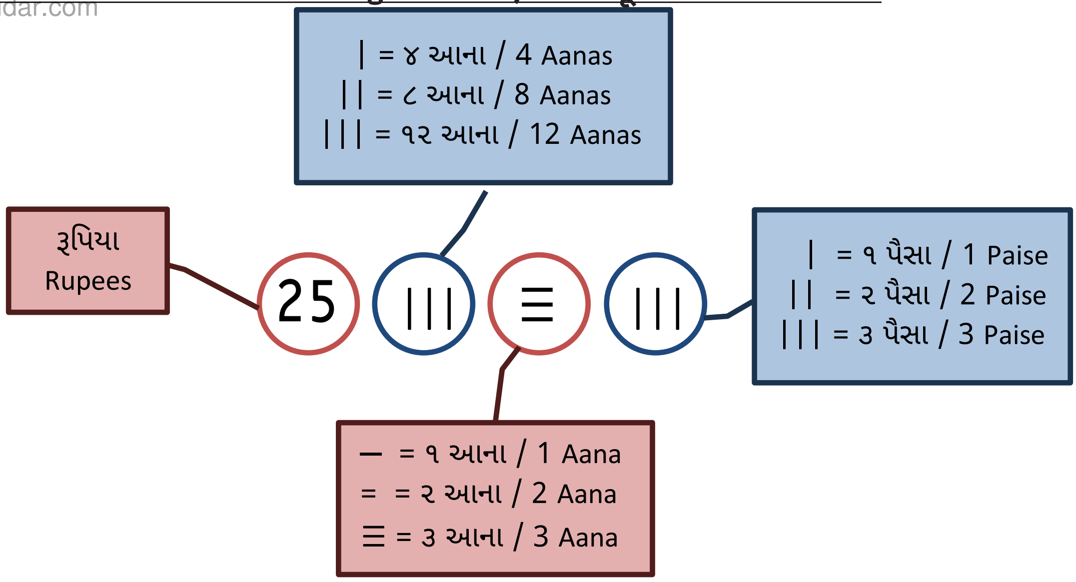
(New Rupees - in decimal format, was introduced in 1957)
(દશાંશ પદ્ધતિમાં રૂપિયા અને “નવા” પૈસાની પદ્ધતિને સને ૧૯૫૭માં બહાર પાડવામાં આવ્યા)

Aana Old Paisa		New Rupee (Present System)
1 Rupee	=	96 New Paisa (rounded off to 100 paisa)
16 Aana	=	1 Rupee
1 Aana	=	6 Paisa
4 Aana	=	25 Paisa (rounded off from 24 to 25 paisa)
8 Aana	=	50 Paisa (rounded off from 48 to 50 paisa)
12 Aana	=	75 Paisa (rounded off from 72 to 75 paisa)
16 Aana	=	1 Rupee (rounded off from 96 to 100 paisa)

3. Typical Noting / નોંધ કરવાનો નમૂનો:

25 ||| ≡ |||

4. How to read the above Noting / ઉપર જણાવેલ નમૂનાને કેવી રીતે વંચાય:

Applying the above method, the result will be;						
Notation	(R) Rupees	(A) Aanas	(P) Paisa		(R) Rupees	(P) Paisa
25 ||| ☰ |||	25	15 (12 + 3)	3	OR	25	63 (15 X 4 = 60 p + 3 p)

5. Examples of Aan Paan Method of Noting / આણપાણ પદ્ધતિથી લખવામાં આવતા આંકડાઓના અમુક નમુનાઓ:

Sr. No	Noting	(R) Rupees	(A) Aanas	(P) Paisa
1	25 =	25	2	0
2	8 o =	8	0	2
3	12	o |||	12	4	3
4	3 || -		3	9 '||' = 8 Aana & '-' = 1 Aana	1
5	o		0	4	0
6	o ||	0	8	0
7	o -	0	1	0
8	o ☰	0	3	0
9	70 o ||	70	0	2